

لا اله الا الله محمد رسول الله
صديق الوعد الامين

٤٦٠٤

وقد سلط الاسعد الاعرج وكلمه كحاج الامجد الاكمل
الصار منه كسده كالحرا الموعظ عن علي كسما
السلطان السلطان السلطان الصويح والمغاري
محمد حاس السلطان مصلح ربه اذ طول الامار
مطول الامار وجعل من صلاحه العبد
اسعد الامار وانا اعلم السجادة
مصلح طاهر مخلص مكرم
السيد مكرم
عقود

و

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين • والصلوة والسلام على سيد المرسلين • وعلى آله واصحابه اجمعين **وبعد** فهذه تحريات تليق بالقبول وتقديرات تقبل عند الفحول • جعلتها هدية بل حذمة لحضرة من يسعى بامور الحرمين الشريفين شكر الله سعيه ودام ما دار الفرقدين • بل التيرين بالدولة والسعادة العظمى والبشارة الكبرى فان نظر اليها بعين العناية والكرم فهو من آثار لطفه المنعم وان تلقىها بالقبول فهو غاية المسؤل ونهاية المأمول • بل هو المألوف من عتبه العلية وسدته السنية التي لا يرد منها اصحاب الاسترحام فدام بجلالهم وملاذ الى يوم القيام آمين ثم آمين يا رب العالمين • ويا رحم الراحمين هذا شروع في المقال متوكلا على الله المتعال معلوما ولسونك علم صرفك بالبرى **او تونر بشدر** السنة **تلافي مجرد** ايچوندر بوالتي با بدن اولك بابك وزني فعل يفعل

وموزوني نصر ينصر وعلامته ما ضيده عين الفعل مفتوح ومضارع مضموم او لمقدر وبناسي جوق كره متعدي وازكره لازم ايچوندر • متعديه مثال نصر زيد عمرا ولازمه مثال خرج زيد در ومتعدي شول فعلا در كه فاعلك فعل مفعول بهنه تجاوز ايليه ولازم شول فعلا در كه فاعلك فعل مفعول بهنه تجاوز ايمتوب بلكه كند ونفسند واقع اوله **تلافي مجرد** ايچون اولان التي با بدن ايكنجي بابك وزني فعل يفعل وموزوني ضرب يضرب وعلامته ما ضيده عين الفعل مفتوح ومضارع مكسور او لمقدر وبناسي جوق كره متعدي وازكره لازم ايچوندر • متعديه مثال ضرب زيد عمرا ولازمه مثال جلس زيد در **تلافي مجرد** ايچون اولان التي با بدن او چنجي بابك وزني فعل يفعل وموزوني فتح يفتح وعلامته ما ضيد ومضارع عين الفعل مفتوح او لمقدر عين الفعل يا خود لام الفعل حروف حلقدن بر حرف اولق شرطيله وحروف حلق التي حا وحا وعين وغين وها وهمزه وبناسي جوق كره متعدي وازكره لازم ايچوندر • متعديه مثال فتح زيد الباب ولازمه مثال ذهب زيد **تلافي مجرد** ايچون اولان التي با بدن دوردنجي بابك وزني فعل يفعل وموزوني علم يعلم وعلامته ما ضيده عين الفعل مكسور ومضارعه مفتوح او لمقدر • وبناسي جوق كره متعدي وازكره لازم ايچوندر متعديه مثال علم زيد المسئلة ولازمه مثال وجل زيد **تلافي مجرد** ايچون اولان التي با بدن بشنجي

بابك وزني فعل يفعل وموزوني حسن يحسن وعلانية
 ماضية ومضارع عين الفعل مضموم اولمقدر وبناسي
 انجق لازم ايچوندر مثالي حسن زيد **تلافي مجرد** ايچون
 اولان التي بادن التنجي بابك وزني فعل يفعل وموزوني
 حسب بحسب وعلامة ماضية ومضارع عين الفعل
 مكسور اولمقدر وبناسي جوق كره متعدي وازكره لازم
 ايچوندر متعديه مثال حسب زيد عمرا فاضلا ولازمه
 مثال ورت زيد **اوتوريش** بادن اون ايكي باب دخي
تلافي مجرد اوزرنيه زياده قلنان افعال ايچوندر اول
 دخي اوج نوع اوزرنيه در ونوع اول كنده تلافي
مجرد اوزرنيه برحرف زياده قلنان افعال ايچوندر اول
 دخي اوج بادر اولكي بابك وزني فعل يفعل افعالا وموزوني
 اكرم بكرم اكراما وعلامة ماضية اولنه برهنه زياده ماضيه
 دورت حرف اوزرنيه اولمقدر وبناسي جوق كره متعدي
 وازكره لازم ايچوندر متعديه مثال اكرم زيد عمرا
 ولازمه مثال اصبح الرجل **تلافي مجرد** اوزرنيه كندوده
 برحرف زياده قلنان اوج بادن ايكنجي بابك وزني فعل
 يفعل تفعيلا وموزوني فرح يفرح تفرحجا وعلامة
 فاسيله عيني بيننه عين الفعل جنسندن برحرف
 زياده سيله ماضيه دورت حرف اوزرنيه اولمقدر وبناسي
 تكثير ايچوندر وتكثير كاهيجه فعله اولور طوف زيد
 الكعبة مثلي وكاهيجه فاعله اولور موت الابل مثلي
 وكاهيجه مفعول به اولور غلق زيد الباب مثلي

تلافي مجرد اوزرنيه كندوده برحرف زياده قلنان اوج
 بادن اوچيني بابك وزني فاعل فيفاعل مفاعله وفعالا
 وفعالا وموزوني قاتل يقاتل مقاتلة وقالا وقيتا لا
 وعلامة ماضية فاسيله عيني بيننه برالف زياده سيله ماضيه
 دورت حرف اوزرنيه اولمقدر وبناسي جوق كره مشاركة
 بين الاثنين وازكره واحد ايچوندر مشاركة بين الاثنين
 ايچون اولدوغنه مثال قاتل زيد عمرا وواحد ايچون
 اولدوغنه مثال قاتله الله **تلافي مجرد** اوزرنيه كندوده
 زياده قلنان اوج نوعن ايكنجي نوع تلافي مجرد اوزرنيه
 كندوده ايكي حرف زياده قلنان نوعدر اول دخي بشر
 بادر اولكي بابك وزني انفعال ينفعال افعالا وموزوني
 انكسر ينكسر انكسارا وعلامة ماضية اولنه برهنه وبرتوت
 زياده سيله ماضيه بشر حرف اوزرنيه اولمقدر وبناسي
 مطاوعة ايچوندر ومطاوعتك معناسي فعل متعدي
 مفعول بهنه تعلقندن برشيئك اثرينك حصوليد ركزت
 انزجاج فانكسر ذلك انزجاج مثلي زيرا انكسار زجاج
 بر اثر دركه فعل متعدي اولان كسرك مفعول به اولان
 زجاجه تعلقندن حاصل اولدي **تلافي مجرد** اوزرنيه كندوده
 ايكي حرف زياده قلنان بشر بادن ايكنجي بابك وزني
 افعال يفتعل افعالا وموزوني اجتماع يجمع اجتماعا
 وعلامة ماضية اولنه برهنه و فاسيله عيني بيننه برتا سيله
 ماضيه بشر حرف اوزرنيه اولمقدر وبناسي مطاوعة
 ايچوندر مثالي جمعت الابل فاجمع ذلك الابل تلافي

حجر د اوزرینه کندوده ایکی حرف زیاده قلنان بش
با بدن او چنجی بابک وزنی **افعل یفعل افعلا** و موزونی
احمر یحمر احرار او علامتی اولنه برهنه و اخر نه لام الفعلی
جنسندن بر حرف آخر زیاده سیله ما ضیسی بش حرف اوزرینه
اولمقدر و بناسی مبالغه ایله لازم ایچوندر و بعضیلر عندن
الوان و عیوب ایچوندر الوان ایچون اولدوغنه مثال احمر
زید و عیوب ایچون اولدوغنه مثال اعور زید **ثلاثی مجرد**
اوزرینه کندوده ایکی حرف زیاده قلنان بش با بدن دورنجی
بابک وزنی **تفعل یتفعل تفعلا** و موزونی تکلم یتکلم
تکلم و علامتی اولنه برتاء و فاسیله عینی بیننه عین
الفعلی جنسندن بر حرف آخر زیاده سیله ما ضیسی بش حرف
اوزرینه اولمقدر و بناسی تکلیف ایچوندر و تکلیفک معناس
بر مطلوبی شیئا بعد شیئ تحصیلدر مثال **تعلت العلم** مسئله
بعد مسئله **ثلاثی مجرد** اوزرینه کندوده ایکی حرف زیاده
قلنان بش با بدن بشنجی بابک وزنی **تفاعل یتفاعل تفاعلا**
و موزونی **تباعد یتباعد تباعدا** و علامتی اولنه برتاء
و فاسیله عینی بیننه برالف زیاده سیله ما ضیسی بش
حرف اوزرینه اولمقدر و بناسی مشارکة بین الاثنین و خ
زیاده ایچوندر مشارکة بین الاثنین ایچون اولدوغنه
مثال **تباعد زید عمر** و دخی زیاده ایچون اولدوغنه
مثال **تصالح القوم قوما** **ثلاثی مجرد** اوزرینه کندوده
زیاده قلنان اوج نوعدن او چنجی نوع **ثلاثی مجرد**
اوزرینه کندوده اوج حرف زیاده قلنان نوعدر اول

دخی دورت با بدن اولکی بابک وزنی **استفعل یتستفعل**
استفعالاً و موزونی **استخرج یتسخر استخراجا** و علامتی
اولنه برهنه و برسین و برتاء زیاده سیله ما ضیسی التي حرف
اوزرینه اولمقدر و بناسی جوق کزه متعدی و از کزه لازم
ایچوندر متعدیه مثال **استخرج زید المال** و لازمه مثال
استخرج الطین ثلاثی مجرد اوزرینه کندوده اوج حرف زیاده
قلنان دورت با بدن ایکنجی بابک وزنی **افعول یتفعول**
افعیعلا و موزونی **اعشوشب یعشوشب اعشیشا** با
و علامتی اولنه برهنه و عینی ایله لامی بیننه بر و او
و عین الفعلی جنسندن بر حرف آخر زیاده سیله ما ضیسی
التي حرف اوزرینه اولمقدر و بناسی مبالغه ایله لازم
ایچوندر زیرا وجه ارضه نبات فی الجملة اولدوقه **عشب الارض**
و زیاده اولدوقه **اعشوشب الارض** دیر لر **ثلاثی مجرد** اوزرینه
کندوده اوج حرف زیاده قلنان دورت با بدن او چنجی
بابک وزنی **افعول یتفعول افعولاً** و موزونی **اجلوز یجلوز**
اجلوازا و علامتی اولنه برهنه و عینی ایله لامی بیننه ایکی
و او زیاده سیله ما ضیسی التي حرف اوزرینه اولمقدر و بنا
مبالغه ایله لازم ایچوندر زیرا **البلد فی الجملة** سیرا تید کده
جز الا بلد زیاده سیرا تید کده **اجلوز الا بلد** دیر لر
ثلاثی مجرد اوزرینه کندوده اوج حرف زیاده قلنان
دورت با بدن دورنجی بابک وزنی **افعال یتفعال**
افعیلا و موزونی **احمار یحمر احمراراً** و علامتی
اولنه برهنه و عینی ایله لامی بیننه برالف و لام الفعلی

جنسندن بر حرف آخر زیادہ سیلہ ماضیہ التي حرف
اوزرینہ اولمقدر وبناسی مبالغہ لازم ایچوندر لکن
بواب افعال بابتدن ابلقدر زیرازیدک حمری فی الجملہ
اولدقدہ حمر زید و زیادہ اولدقدہ احمر زید و ازید
اولدقدہ احما زید دیر لر **او تو زیش** بابتدن بر باب دخی
رباعی مجرد ایچوندر وزنی فعلل یفعلل فعلا و فعلا لا
وموزونی دخرج یدخرج دخرجه ودحراجا و علامتی
جمع حروفی اصلیه اولمق اوزرہ ماضیہ دورت حرف اوزرینہ
اولمقدر وبناسی چوق کوه متعدی و از کمرہ لازم ایچوندر
متعدیہ مثال دخرج زید الحمر ولازمہ مثال دخرج زید
او تو زیش بابتدن التي باب دخی دخرجه یہ الحاق ایچوندر
بوالتي بابه ملحق بالرباعی دیر لر و الحاقک معناسی ملحق
ایله ملحق بهک مصدر لر نیک اتحادی یعنی وزندن براولماسید
اسبوالتي بابتدن اولکی بابک وزنی فوعل یفوعل فوعلا
وفعیالا وموزونی حوقل یحوقل حوقلة وحقیلا و علامتی
فاسیلہ عینی بینہ بروا و زیادہ سیلہ ماضیہ دورت
حرف اوزرینہ اولمقدر وبناسی انحق لازم ایچوندر حوقل
الرجل مثلی یعنی ضعف من الجماع دخرجه ملحق اولان التي
بابتدن ایکنی بابک وزنی فوعول یفوعول فوعولة و فوعولا
وموزونی جمهور یجمهور جمهوره و جمهورا و علامتی
عینی ایله لامی بینہ بروا و زیادہ سیلہ ماضیہ دورت
حرف اوزرینہ اولمقدر وبناسی انحق متعدی ایچوندر
جمهور زید القراءه مثلی دخرجه ملحق اولان التي بابتدن

اوجنی بابک وزنی فیعل یفیعل فیعلة و فعیالا وموزونی
بیطر بیطر بیطرة و بیطارا و علامتی فاسیلہ عینی بینہ
بریاہ زیادہ سیلہ ماضیہ دورت حرف اوزرینہ اولمقدر
و بناسی انحق متعدی ایچوندر بیطر الرجل الفرس مثلی یعنی عمل
البیطر دخرجه ملحق اولان التي بابتدن دوردنجی بابک
وزنی فعیل یفعیل فعیلة و فعیالا وموزونی عشر یعشر
عشيرة و عشیارا و علامتی عینی ایله لامی بینہ بریاہ
زیادہ سیلہ ماضیہ دورت حرف اوزرینہ اولمقدر وبناسی
انحق لازم ایچوندر عشر الرجل یعنی اطلع دخرجه ملحق
اولان التي بابتدن بشنجی بابک وزنی فعلل یفعلل فعلا
و فعلا لا وموزونی جلب یجلب یجلبه و جلبا با
و علامتی آخر نہ لام الفعلی جنسندن بر حرف آخر زیادہ سیلہ
ماضیہ دورت حرف اوزرینہ اولمقدر وبناسی انحق
متعدی ایچوندر جلب الرجل مثلی دخرجه ملحق اولان
التي بابتدن التنجی بابک وزنی فعلی یفعلی فعلیه و فعلا
وموزونی سلقی یسلقی سلقیه و سلقا و علامتی آخر نہ
بریاہ زیادہ سیلہ ماضیہ دورت حرف اوزرینہ اولمقدر
و بناسی انحق لازم ایچوندر سلقی الرجل مثلی یعنی نامر علی
قفاہ **او تو زیش بابتدن** اوج باب دخی رباعی مجرد اوزرینہ
زیادہ قلنان افعال ایچوندر اول دخی ایکی نوعدر **نوع**
اول کند وده رباعی مجرد اوزرینہ بر حرف زیادہ قلنان
نوعدن اول دخی بر بابتدر وزنی تفعلل یتفعلل تفعللا
وموزونی تدخرج یتدخرج تدحرجا و علامتی اول نہ

بر تاء زیادہ سیلہ ماضیہ بشر حرف اوزرینہ اولمقدر
ویناسی مطاوعہ ایچوندر مثالی در حرجت الحرف قد حرج ذلك
ذلك الحرف **نوع ثانی** کند وده رباعی مجرد اوزرینہ ایک حرف
زیادہ قلنان نوعدر اول دخی یکی بابدرا اولکی بابک وزنی
افعلل یفعلل افعللا و موزونی احرنجم بحرنجم
اخرنجا ما و علامتی اولند برهمزه و عینی ایله لامی بینہ
برنون زیادہ سیلہ ماضیہ بشر حرف اوزرینہ اولمقدر
ویناسی مطاوعہ ایچوندر مثالی حرجتمه الا بل فاخرنجم
ذلك الا بل وایکنی بابک وزنی افعلل یفعلل افعللا و موزونی
اقشعر یقشعر اقشعرا و علامتی اولند برهمزه و آخرنہ
لام الفعلی جنسند بر حرف آخر زیادہ سیلہ ماضیہ بشر حرف
اوزرینہ اولمقدر ویناسی مبالغہ ایله لازم ایچوندر زیر
رجلك جلدند شعری في الجملة منشتر اولدقد قشعر جلد
الرجل و زیادہ منشتر اولدقد اقشعر جلد الرجل دیرلر
اوتوزیش بابدن بشر باب دخی تد حرجیه الحاق ایچوندر
اولکی بابک وزنی تفعلل یفعلل تفعللا و موزونی تجلب
یتجلب تجلبا و علامتی اولند بر تاء و آخرنہ لام الفعلی
جنسندن بر حرف آخر زیادہ سیلہ ماضیہ بشر حرف
اوزرینہ اولمقدر ویناسی مطاوعہ ایچوندر مثالی
تجلب زید یعنی لبس الجلباب تد حرجیه ملحق اولان
بشر بابدن ایکنی بابک وزنی تفوعل یفوعل تفوعلا
وموزونی تجورب یجورب تجوربا و علامتی اولند
بر تاء و فاسیلہ عینی بینہ برو اوز زیادہ سیلہ ماضیہ

بشر حرف اوزرینہ اولمقدر ویناسی مطاوعہ ایچوندر
مثالی تجورب زید یعنی لبس الجورب تد حرجیه ملحق اولان
بشر بابدن اوچکنی بابک وزنی تفیعل یفیعل تفیعللا و موزونی
تشیطن یتشیطن تشیطنا و علامتی اولند بر تاء و فاسیلہ
عینی بینہ بر تاء زیادہ سیلہ ماضیہ بشر حرف اوزرینہ
اولمقدر ویناسی مطاوعہ ایچوندر مثالی تشیطن زید یعنی
صار کالتشیطن تد حرجیه ملحق اولان بشر بابدن درنج
بابک وزنی تفعول یتفعول تفعولا و موزونی ترهوك
یترهوك ترهوكا و علامتی اولند بر تاء و عینی ایله لامی
بینہ برو اوز زیادہ سیلہ ماضیہ بشر حرف اوزرینہ اولمقدر
ویناسی مطاوعہ ایچوندر مثالی ترهوك زید یعنی تجتر تد حرجیه
ملحق اولان بشر بابدن بشری بابک وزنی تفعلی یفعلی تفعلیا
وموزونی تسلقی یتسلقی تسلقیا و علامتی اولند بر تاء و آخرنہ
بر تاء زیادہ سیلہ ماضیہ بشر حرف اوزرینہ اولمقدر ویناسی
مطاوعہ ایچوندر مثالی تسلقی زید یعنی نامر علی قفاه اشبو
ملحقانده الحاق تانک غیر بر حرف آخر زیادہ سیلہ اولور
مثلا تجلب ده بانك تکرری ایله زیرا تانک دخولی مطاوعہ
ایچوندر تنکم تد حرجیه اولدوغی کبیر الحاق کلنک
اولند اولمز بلکه و سبطند یا خود آخرند اولور **اوتوزیش**
بابدن ایله دخی الحرجیه الحاق ایچوندر اولکی بابک وزنی
افعلل یفعلل افعللا و موزونی اقغنسس یقغنسس
اقغنسا سا و علامتی اولند برهمزه و عینی ایله لامی بینہ
برنون و آخرنہ لام الفعلی جنسندن بر حرف آخر زیادہ سیلہ

ماضی الی حرف وزرینہ اولقدر وبناسی مبالغہ ایله
 لازم ایچوند زبیر ارجلک فی الجملة صدری خارج وظهری
 داخل اولد قده نفس الرجل و زیادہ خارج و داخل اولد قده
 اقصی الرجل درلر الحریجیہ ملحق اولان ایکی بابت
 ایکنی بابک وزنی افعلی یفعلی افعلاد، وموزونی اسلنقی
 یسلنقی اسلنقاء و علامتی اولنه برهمزه و عینی ایله لامی
 بیننه برنون و آخر نه بریاء زیادہ سیله ماضی الی حرف
 اوزرینہ اولقدر وبناسی مبالغہ ایله لازم ایچوند **معلوم**
 اولسونکه اشبو ابوابه منحصره اولان افعال سکر اقسامک
 برندن خالی اولمز ثلاثی مجرد سالم نحو کرم ثلاثی مجرد غیر
 سالم نحو وعد رباعی مجرد سالم نحو حرج رباعی مجرد غیر
 سالم نحو وسوس ثلاثی مزید فیہ سالم نحو اکرم ثلاثی مزید فیہ
 غیر سالم نحو وعد رباعی مزید فیہ سالم نحو حرج رباعی
 مزید فیہ غیر سالم نحو توسوس و بواقسامه اقسام ثنائیه
 دیرلر **معلوم** اولسونکه هر بر فعلیدی اقسامک برندن
 خالی اولمز صحیح مینال اجوف ناقص لفیف مضاعف مهموز
 و بواقسامه اقسامه سبعة درلر صحیحست و مثالست
 و مضاعف لفیف و ناقص و مهموز اجوف و صحیح سول
 فعلدرکه فاسی و عینی و لامی مقابلنده حرف علة اولان
 و ابوابه الفدن بری اولیه و همزه و تضعیف دخی اولیه
 نحو نصر و مثال سول فعلدرکه فاسی مقابلنده حرف
 علتدن بر حرف اوله نحو وعد و یسر و اجوف سول فعلدرکه
 عینی مقابلنده حرف علتدن بر حرف اوله نحو قال و کال

واصله

واصلهما قول وکیل و ناقص سول فعلدرکه لامی مقابلنده
 حروف علتدن بر حرف اوله بنحو غزی و رخی واصلهما
 غزو و رخی و لفیف سول فعلدرکه کند وده حروف علتدن
 ایکی حرف اوله اگر عینی ایله لامی مقابلنده حروف علتدن
 ایکی حرف اولور ایسه لفیف مقرون درلر نحو طوی و اگر
 فاسیله لامی مقابلنده حروف علتدن ایکی حرف اولور ایسه
 لفیف مفروق درلر نحو وقی و مضاعف سول فعلدرکه
 عینی ایله لامی حرف واحد جنسندن اوله نحو مد اصله مدد
 و مهموز سول فعلدرکه حروف اصلیه سندن بری همزه اوله
 اگر فاسی مقابلنده اولور ایسه مهموز الفاء درلر نحو اخذ
 و اگر عینی مقابلنده اولور ایسه مهموز العین درلر نحو سئل
 و اگر لامی مقابلنده اولور ایسه مهموز اللام درلر نحو قرا
معلوم اولسونکه ادغامک معناسی احد متجانسیندن برف
 آخرده ابدال و ادغام اوج نوعدر واجب جائز ممنوع
 اگر حرفین متجانسین متحرکین یا خود حرف اول سکون اصل
 ایله ساکن و حرف ثانی متحرک اولور ایسه بو ایکی صورتده
 ادغام واجب اولور نحو مد و مدی و اگر حرف متحرک و حرف
 ثانی سکون عارض ایله ساکن اولور ایسه بو صورتده ادغام
 جائز اولور نحو لم یمد و اگر حرف اول متحرک و ثانی سکون
 اصلی ایله ساکن اولور ایسه بو صورتده ادغام ممنوع اولور نحو
 مددن **معلوم** اولسونکه مثلا مد اصلنده مدد ایدی و کلام
 ایکی حرف بر جنسندن واقع اولدی ایکیسی بله متحرک ادغام
 واجب ادغام ایچون دال اولینک حرکه سنه حذف ایدوب

دال اولی بی دال ثانیه ده ادغام آیدک مدغمدن بدل
 مدغم فیہ برشدہ ویردک مد اولدی مثلاً مد اصلاً
 مد اولدی کلمه ایکی حرف برجنسندن واقع اولدی اول
 سکون اصلی ایله ساکن ثانی متحرک ازغامی واجب ادغام
 ایچون دال اولی بی دال ثانیه ده ادغام آیدک مدغمدن
 بدل مدغم فیہ برشدہ ویردک مد اولدی مثلاً لم تمد اصلاً
 لم تمد آیدک و کلمه ایکی حرف برجنسندن واقع اولدی
 اول متحرک ثانی ساکن سکونی عارضه عامی جائز ادغام
 ایچون نقل آیدک دال اولینک حرکه سنه ما قبله حرف
 صحیح ساکن میمه اجتماع ساکنین اولدی اجتماع ساکنین
 دفع ایچون دال ثانیه بی فتحیله یا خود ضمیله یا خود کسرلیله
 حرکه ویردک و دال اولی بی دال ثانیه ده ادغام آیدک
 مدغمدن بدل مدغم فیہ برشدہ ویردک لم تمد یا خود لم تمد
 یا خود کمد اولدی هذه غایه تقریر مسائل البناء فی علم النحوی

هذا شروع فی تقریر مسائل المقصود مستعینا بالله الملك
 المعبود معلوم اولسونکه افعال ایکی ضرب اوزرینه دربر
 اصله وبری ذودیده پس اصلی ثلاثی و رباعی و ثلاثی ماضیه
 اوج حرف اوزرینه اولان فعلدر و بودخی التی بابد اولکسه
 ماضیه عین الفعلک فتحی و مضارعده عین الفعلک ضمی
 ایله در نحو نصر نیصر و ایکنجسه ماضیه عین الفعلک
 فتحی و مضارعده عین الفعلک کسری ایله در نحو ضرب یضرب
 و اوجنجه ماضیه و مضارعده عین الفعلک فتحی ایله در

نحو فتح یفتح و در دنجسه ماضیه عین الفعلک کسری
 و مضارعده عین الفعلک فتحی ایله در نحو علم یعلم و بشنجه
 ماضیه و مضارعده عین الفعلک ضمی ایله در نحو حسب یحسب
 و التنجسی ماضیه و مضارعده عین الفعلک کسری ایله در
 نحو حسب یحسب و باب ثالثه مختص اولان فعل اولمز الا
 عین الفعل یا خود لام الفعل حروف حلقدن بر حرف اولوز
 شاذ اوله اول وقت اولمز آبی یا بی مثلی و حروف حلق التیدر
 حا و خا و عین و غین ها و همزه و رباعی ماضیه درت حرف
 اوزرینه اولان فعلدر و بویاب فعلدر نحو حرج و بویاب
 بر بابدروکا هججه التی باب دخی اولوز و بوالتی بابه ملحق
 بالرباعی درلر و بوالتی باب باب فوعل نحو حوقل و فوعل
 نحو بیطر و فوعول نحو جهور و فعیل نحو عنبر و فعیل
 نحو سلقی و فعیل نحو جلب و **مزید فیہ** ایکی نوع دربری مزید
 علی الثلاثی و بری مزید علی الرباعی پس مزید علی الثلاثی
 اون درت بابدراوج نوع اوزرینه دربری رباعی و بری
 خماسی و بری سداسی پس رباعی اوج بابدرا فاعل نحو اکرم
 و عینک تشدید ایله فاعل نحو فرح و فاعل نحو قاتل
 و خماسی پس بابدرا فاعل نحو انکسر و فاعل نحو اجتمع
 و لامک تشدید ایله فاعل نحو احمر و عینک تشدید
 ایله فاعل نحو تکلم و فاعل نحو تباعد و سداسی التی بابدرا
 استفعل نحو استخرج و فاعل نحو اعشوشب و واولک
 تشدید ایله افعول نحو اجلوز و افعلل نحو اقعنسن و افعل
 نحو اسلنتی و لامک تشدید ایله افعال نحو احماز و **مزید**

على الرباعى اوج با بد **افعلل** نحو اخرجت ولا ما خيره نك
تشدیدی ايله **افعلل** نحو اقصعرت و **تفعلل** نحو تجلبب
اشبو فصل مصدر ردن اخواجه حاجت مستده اولان
بیانیدر و بوجوه التیدر ماخر مضارع امر نهی اسم فاعل
اسم مفعول پس مصدر یا میمی و یا خود غیر میمی اولور اگر
غیر میمی اولور اسیه سماعیدر و سماعی ايله مراد عربدن کلد و ک
وجه اوزرینه حفظ اولنوب اوزرینه قیاس اولنماز زریا
تلا تینک مصدر ایچون قیاس یوقدر و **تلا تینک** غیر تینک
مصدری قیاسیدر و اگر مصدر میمی اولور اسیه مضارع
عین الفعلنه نظر اولور اگر مضارع عین الفعل مفتوح
یا خود مضموم اولور اسیه مصدر میمی اسم زمان و اسم
مکان مضارع عین الفعل مفتوح یا خود مضموم اولان
میمک و عینک فتحی و فانک سکونیه مفعول و زنی اوزرینه
کلور نحو مذهب و مقدر و مشرب و مقارم کور شاذ اوله اول
وقت عینک کسری ايله مفعول و زنی اوزرینه در مطلع
مغرب مسجد مشرق منسک حیزر مسکن منبت مرفق مسقط
مخشد جمع مثله هر نقدر بونلارده قیاس عینک فتحی ايله
مفعول و زنی اوزرینه کلمک اسیه ده و اگر مضارع عین
الفعل مکسور اولور اسیه مصدر میمی میمک و عینک
فتحی و فانک سکونیه مفعول و زنی اوزرینه اولور نحو
مضرب الا المرجع و المصبر زریا بواکیسه مصدر لردر حال
بوکه عینک کسری ايله مفعول و زنی اوزرینه کلدیلر و مضارع
عین الفعل مکسور اولان یا بدن اسم زمان و اسم مکان میمک

فتحی و عینک کسری و فانک سکونیه مفعول و زنی اوزرینه
کلور نحو مجلس و مسیت و بو تفصیل اولنان احکام فعل
صیحح و اجوف و مضاعف و مهموزده اولور نحو مفتوح و مخاف
و مساع و مقدر و ماکل **اما** فعل ناقص ايله لفیف مقرونده مصدر
میمی و اسم زمان و اسم مکان جمیع با بدن میمک و عینک
فتحی و فانک سکونیه مفعول و زنی اوزرینه اولور نحو
مرعی و ماوی و مقل الفنا ايله لفیف مقرونده مصدر میمی
و اسم زمان و اسم مکان جمیع با بدن میمک فتحی و عینک کسری
و فانک سکونیه مفعول و زنی اوزرینه کلور نحو موضع
و موعده **پس** اگر فعل ثلاثی اوزرینه زائد اولور اسیه مصدر میمی
و اسم زمان و اسم مکان و اسم مفعول هر با بدن اول بابک
مضارع مجهولنک و زنی اوزرینه اولور لکن حرف مضارعت
میم مضمومیه تبدیل اولور **وتلا** فی اوزرینه زائد اولان
فعلدن اسم فاعل تبدیل کوردن صکره عین الفعلنک
کسری ايله اولور **مکرر منعم متبصن متفکر متدین**
مستخرج مبشیر و بونلارک امثال بکجه **معلوم** اولسونکه
فعل یا معلوم یا خود مجهول اولقدن خالی اولماز اگر معلوم
اولور اسیه ماضیدن حرف اخیر واحد تشبیه ده فتح اوزرینه
مین و جمع مذکر غایب مضموم و بواقید ساکن اولور
جمیع با بدن و حرف اول جمیع با بدن مفتوح اولور الا اولنده
همزه وصل اولان سداسیه و خماسیه با بدن مفتوح
اولماز بلکه مکسور اولور نحو اسلنقی و اقبسرس و اقصعرت
و اخرجت و اجماز و اجلوز و اعشوشب و استخرج و انکسر

واجتمع واحمر وان وابن وابنه وامرأ وامرأة واثنين
واثنتين واسم واست واين بونرك همزة لرى وماضى ومصدا
وامر بونرك دخي خماسيدن وسداسيدن همزة لرى وثلاثي دن
امر حاضر ك همزة سي ولا م تعريفه متصل اولان همزة جمله سي
همزة وصلدر وهمزة وصل وصل حالته محذوفه وابتدا
حالته مكسوره اولور لكن لام تعريفه متصله اولان همزة اليه
ايمنك همزة لرى ابتدا حالته مفتوحة ولرلر وعينك ضم اليه
مفعول دن اولان امر ك اولده اولان همزة وصل ابتدا حالته
عينه تبعا مضمومه اولور نحو انصر وخماسيدن وسداسيدن
اولان ماضى مجهولك اولده اولان همزة وصل دخي ابتدا
حالته مضمومه اولور واكر فعل مجهول اولور اسيه ماضى
مجهول دن حرف اخير معلومه اولان كبيدر وحرف اخير دن
اول اولان حرف مكسور واصلته ساكن اولان حرف يينه
مجهول اولد قدن صكره ساكن وبواق مضمومه اولور نحو
نصر واكرم وفتح وقوتل واستخرج وغيرها **معلوم**
اولسونك مضارع اولده ايتين حرفلر دن بر حرف اولان
فعلدر ذلك الحرف ماضى اوزرينه زائد اولوق شرطيه نحو
ينصر وتنصر وانصر وننصر ومضارعت حرفي جميع بايد
مضارع معلومه مفتوحة الا رباعى ده مضمومه نحو كرم
ويدخرج ورباعيدن وخماسيدن وسداسيدن مضارع دن
حرف اخيرك ما قبل مكسور اولور نحو يفتح ويجمع
وليس يخرج الا يتفعل ويتفعل ويتفعل بالبرده مفتوح
اولور نحو يتكلم ويتبعده ويتجلبب ومضارعك مجهولده

حرف مضارعة مضموم اولور ومجهول اولوزدن اول
ساكن اولان حرف يينه ساكن وبواق مفتوحة اولور الا
مضارع دن حرف اخير معلومه ومجهولده مرفوع اولور اكر
برناصب نصب ويا بربازم جزم ايتدى اسيه نحو ينصر وينصر
ونحولن ينصر ولم ينصر **معلوم** اولسونك امر ونهى مضارع
لفظي اوزرينه اولور لكن بوقدر وار ك هر بر لرى مخبروم اولور
وبولرده جزمك علامتي تنبيه وجمع مذكر وواحدة مخاطبه
نوينيك سقوطيدر وبونرك ما عدا سنده علامته جزم لام
الفعل الصحيحه نك سكوف ولا م الفعل المعقله نك سقوطيدر
لكن جمع مؤنث نونى جزمده وغيرده نصب كمي ثابته اولور
وامر حاضر معلوم دن حرف مضارعة حذف وهمزة وصل داخله
اولور اكر حرف مضارعك ما بعدى ساكن اولور اسيه واكر متحرك
اولور اسيه حرف مضارعك ما بعدنه اولان حرف اليه بدأ اولور
نحو انصر ودخرج وخرج وامر حاضر ك اخرى ساكن ووقف
اوزرينه مبنى اولور ووقف اوزرينه مبنى اولان لفظله مخبروم
كبيدر **معلوم** اولسونك فعل ماضيك عين الفعلله نظر اولور
اكر مفتوح اسيه اسم الفاعل فاعل وزنى اوزرينه كلور نحو ناصر
وفاتح وذاهب واكر مضموم اسيه اسم الفاعل فاعل مفعول
وزنى اوزرينه كلور نحو عظيم وضمم واكر مكسور اسيه فعل
متعددين اسم الفاعل فاعل وزنى اوزرينه كلور نحو عالم
وفعل لازم دن درت وزن اوزرينه كلور فاعل نحو مريض
وفعل نحو زين بفتح الزاء وكسر الميم وافعل نحو احمر وفعل
نحو عطشان واحمر مذكر ومد يله حمراء مؤنث ايچوندر و

ايكينك جمع حانك ضمتي وميمك سكوني ايله حمر كلور و احمر
 تشيه سي احمران و حمرآه نك تشيه سي حمران و ان كلور و عطشا
 مذكر وعينك فتحى و طانك سكوني و قصر ايله عطشه مؤنث
 ايجوندر و بو ايكينك جمعى عينك كسرى ايله عطاش كلور
 و عطشانك تشيه سي عطشانان و عطشى نك تشيه سي
 عطشان كلور **و معلوم** اولسونكده جمع ثلثه نيدن اسم مفعول
 وزنى مفعول و فعل در نحو مجبور و كثير و زائد على الثلاثى
 اسم فاعل و مفعول نه وزن اوزرنيه كلور مصدر ميمي مجتهد
 ذكر اولنمى ايدى و مبالغه اوزانلى جهول و صديق و كذاب
 و غفل و يقظ و مدار و ميكتر و لعنة و زلزله و اكر
 وزن اخير دن عين اسكان اولور ايسه مفعول معناسنه اولور
فصل فى تصرف الفعال الصحیحه معلوم اولسونكده ماضى
 و مضارع و امر و نهى معلوم دن و مجهول دن اوز درت وجه
 اوزرنيه صيغه لنوب و تصرف اولنور بو اوز درت وجه
 اوچى غائب و اوچى غايبه و اوچى مخاطب و اوچى مخاطبه
 و ايكسه متكلم ايجوندر لکن احردن و نهيدن معلومه ايكى
 وجه متكلم ايجون اولماز و مطلقا بو اوچك برى مفرد و برى
 تشيه و برى جمع ايجوندر و ايكينك برى متكلم وحده و برى
 متكلم مع الغير ايجوندر **و معلوم** اولسونكده اسم فاعل اوت
 وجه اوزرنيه تصرف اولنور و بو اوزن وجه دن برى مفرد
 مذكر و برى مفرد مؤنث و برى تشيه مذكر و برى تشيه مؤنث
 و دردى جمع مذكر و ايكسى دخى جمع مؤنث ايجوندر و اسم
 مفعول ايدى وجه اوزرنيه تصرف اولنور و بو ايدى جهدن

برى مفرد مذكر و برى مفرد مؤنث و برى تشيه مذكر و
 تشيه مؤنث و ايكسه جمع مذكر و برى جمع مؤنث ايجوندر
و معلوم اولسونكده كاهيمه طلب تاكيد ايجون معلوم دن
 و مجهول دن امر و ونهيك جميعسنه نون تاكيد مشدده داخل
 اولور و نون تاكيد مخففه دخى استعمالده مشدده كبيد
 لکن مخففه تشيه ايله جمع مؤنثه داخل اولماز و نون مخففه
 ساكنه و مشدده مفتوحه در لکن تشيه ايله جمع مؤنثه مكسور
 اولور و مخففه ايله مشدده نك ما قبل واحد حاضرده
 مكسور و جمع مذكرده مضموم و باقىلرده مفتوح اولور
 مثال الماضى المعلوم نصر نصر نصر و الى آخره و ماضى مجهول
 نون مضمومه و صاد مكسور اولور و ماضى معلومك عين
 الفعلى مكسور اولان مواضعك علم و حسب كى مجهولنك
 ايجوق فاء الفعلى مضموم اولور و مثال المضارع المعلوم ينصر
 ينصر ان ينصرون الى آخره و مضارع مجهول دخى معلوم كبيد
 لکن مجهولده حرف اول مضمومه و صاد مفتوحه اولور
 و مضارع معلومك عين الفعلى مفتوح اولان مواضعك علم
 و يفتح كنه مجهولنك ايجوق حرف اولى مضموم اولور و اولنه
 جحد مطلق ايجون لم و با خود جحد مستغرق ايجون لما يا خود
 نفى حال ايجون ما يا خود نفى استقبال ايجون لا يا خود تاكيد
 نفى استقبال ايجون لکن داخل اولان مضارع معلوم و مضارع
 مجهول بونلر اولنده اولميان مضارع معلوم و مضارع مجهول
 كبيد لکن لم و لما دخوليله مخاطبه اولميان مفردك
 و نفس متكلم وحده نك و نفس متكلم مع الغيرك آخرى مجزوم

يعنى ساكن وتشنيه نك ومفرد مؤنث مخاطبه نك وجمع
 مذكر غائبك وجمع مذكر مخاطبك آخره اولان نون
 ساقط اولور ولن دخوليله مخاطبه اوليان مفردك ومتكلمك
 اخرى منصوب يعنى مفتوح ونيه تشنيه نك ومفرد مؤنث
 مخاطبك وجمع مذكر غائبك وجمع مذكر مخاطبك اخره
 اولان نون ساقط اولور **مثال** امر الغائب المعلوم لِنُصِرْ
لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ
لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
 والحاضر من المجهول لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
 لا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
 مجهول والتسى امر حاضر مجهول واكيسى متكلم ايجون مثالدر
 ومثال نهى الغائب والحاضر من المعلوم لا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
 لا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
 لا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
 لكن مجهولك متكلم صيغه سى كلور بخولا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
 اول مضمومه وصاد مفتوحه اولور وعين الفعل مفتوحه
 اولان مضارعك مجهولك انجو اولك حرفي مضمومه اولور
 لا يعلم ولا يفتح كى ومثال امر الغائب المعلوم الذى فيه نون
 التاكيد المشدده لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
 التاكيد المشدده لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
 انصر نون ومثال امر الغائب والحاضر المجهول الذى فيه نون

التاكيد

التاكيد المشدده لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
 المعلوم الذى فيه نون التاكيد المخففة لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
ومقدهما ذكر اولنديك نون مخففة تشنيه ايله جمع
 مؤنثه داخل اولمان ومقدهما ذكر اولنديك نون مشدده
 ايله نون مخففة نك ما قبل مفرد مؤنثه مخاطبه ده مكسور
 وجمع مذكوره مضموم وباقيلدره مفتوح اولور ومثال
 امر الحاضر المعلوم الذى فيه نون التاكيد المخففة لِنُصِرْ
لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
 فيه نون التاكيد المخففة لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
وبوامثله ده ذكر اولنان
 صيغه دن صيغه اولي مفرد مذكر غائب وثانيه جمع مذكر
 غائب وثالثه مفرد مؤنث غايبه ورابعه مفرد مذكر مخاطبه
 وخامسه جمع مذكر مخاطب وسادسه مفرد مؤنث مخاطبه
 وسابعه متكلم وحده وثامنه متكلم مع الغير ايجوندر ومثال
 نهى الغائب والحاضر المعلوم الذى فيه نون التاكيد المشدده
 لا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
 لا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
 لا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
جهولدر حرف مضارعة كه اتين حرفلدر مضموم
 وعين الفعل مفتوح ومتكلم صيغه سى كه لا لِنُصِرْ لِنُصِرُوا
 زياده اولور ومثال نهى الغائب والحاضر المعلوم الذى فيه

نون التاكيد المخففه لا ينصرفن لا ينصرفن لا تنصرفن لا تنصرفن
 لا تنصرفن لا تنصرفن وبوامثله نك نهى غايب وحاضر مجهول لزيد
 حرف مضارعة مضموم وعين الفعل مفتوح ومتكلم صيغة سبكه
 لا تنصرفن لا تنصرفن در زياده اولور **ومثال** اسم الفاعل من
 الثلاثي ناصِرٌ ناصِران ناصِرُونَ نَصْرًا ونَصْرٌ ونَصْرَةٌ
 ناصِرَةٌ ناصِرَتان ناصِرَاتٌ ونواصِرٌ ناصِرُونَ جمع مذكر
 مصحح نونك ضمتي وصادك فتحى وتشد يدي اليه نصار ونصر
 ونونك وصادك فتحى ورائك دخى مع التخفيف فتحيله نصره
 بواو حتى جمع مذكر مكسر وناصران جمع مؤنث مصحح ونواصر
 جمع مؤنث مكسر ومثال اسم المفعول من الثلاثي منصور منصوران
 منصورون ومناصر منصوره منصوران منصورات
 منصورون جمع مذكر مصحح ومناصر جمع مذكر مكسر منصورات
 جمع مؤنث مصحح ومثال الزباعي المجرد لماضى المعلوم دَخِرَج
 دَخِرَجًا دَخِرَجًا الى اخره وبوامثله نك مجهولى دالك
 ضمتي ورائك كسرى اليه كلور ومثال المضارع المعلوم من دحج
 حرف اولك ضمتي ورائك كسرى اليه يد دَخِرَجٌ يد دَخِرَجان
 يد دَخِرَجون الى اخره وبوامثله نك مجهولى رانك فتحيله كلور
 وعلامه جزمه رعائتيه اولنه لم ولما وعلامه نصبه
 رعائتيه اولنه لن اولان دحجه مضارعلى دخى
 منوال محذر اوزرينه صيفه لنور ونيه اولنه ما ونا فيه
 ولا ونا فيه اولان دحجه مضارعلى دخى بلا جزم ولا
 نصب منوال محذر اوزرينه صيفه لنور ووجه نك
 مصدرى اكي وجه اوزرينه كلور ولكسى دالك فتحى ورائك

سكون

سكونى ورا اليه جيمك فتحلى وآخرنه تا اليه دَخِرَجَةٌ
 وزفاوزرينه كلور وايكنجسى دالك كسرى ورائك سكونى
 وراء مفتوحه دن صكره برالف ساكن وآخرنه نفس كلدك
 اولان جيم اليه دَخِرَجًا وزفاوزرينه كلور و **دَحِرَجَةٌ**
 اسم فاعل رانك كسرى اليه مد دَخِرَجٌ واسم مفعول رانك
 فتحيله مد دَخِرَجٌ وزفاوزرينه كلور وامرغايب معلوم مضارع
 اولنه لام جزم زياده سى اليه ليد دَخِرَجٌ وزفاوزرينه وامر
 حاضر معلوم حرف مضارعتى حذف ودال مفتوحه اليه دَخِرَجٌ
 وزفاوزرينه كلور وامرغايب اليه امر حاضر مجهول لرى
 مضارعك اولنه لام جزم ورائك فتحيله كلور منالى ليد دَخِرَجٌ
 ليد دَخِرَجًا ليد دَخِرَجًا ليد دَخِرَجًا ليد دَخِرَجًا ليد دَخِرَجًا
 ليد دَخِرَجًا ليد دَخِرَجًا ليد دَخِرَجًا ليد دَخِرَجًا ليد دَخِرَجًا
 لا دَخِرَجٌ ليد دَخِرَجٌ ودحجه دن نهى غايب اليه نهى حاضر
 كرك معلوم وكرك مجهول مضارعك اولنه لا وناهي زياده
 وحرف مضارعة ضم وجزم اليه كلور لكن معلومه رامكسوتان
 ومجهولده مفتوحه اولور ومعلومده متكلم صيفه سى اولماز
 بلکه مجهولده اولور مثال لا يد دَخِرَجٌ لا يد دَخِرَجًا لا يد دَخِرَجًا
وملحقات دحجه دخى ذكراولنان صيفه كيه صيفه لنور
 كرك ماضيه وكرك ماضيك غيريه مضارع ومصدر واسم
 فاعل وغيريلكى لكن ملحقا دن لازم ايجون بنا قلنا لنورن
 مجهول واسم مفعول اولماز نته كيم غير لازم لردن اولماز
 كى مكر حرف جر واسطه سيله اوله اول وقت مجهول واسم
 مفعول اولور **ثلاثى** مجردك اولنه برحرف زياده قلنان

رباعی مزید فیہک مثالی اخرج یخرج اخرجاً فهو مخرج
وذاک مخرج و بوافعال بابنک ماضی معلومندہ ہمزہ ایلہ عین
الفعل مفتوحہ و ماضی مجہولندہ ہمزہ مضمومہ و عین الفعل
مکسورہ در و مضارع معلومندہ عین الفعل مکسورہ مجہولندہ
مفتوحہ در و مصدرینک ہمزہ سی دخی مکسورہ در و اسم
فاعلہ عین الفعل مکسورہ و اسم مفعولہ مفتوحہ در و امر
غایب مضارعک اولنہ بر لام جازمہ ادخالیلہ کلور نحو
لیخرج و امر حاضر ہمزہ نک فتی و عین الفعلنک کسری ایلہ کلور
نحو اخرج و نہی مضارعک اولنہ بر لام ناهیہ ادخالیلہ
کلور نحو لا یخرج و بوا امر و نہیک معلومندہ عین الفعل مکسورہ
و مجہولندہ مفتوحہ اولور و بوبایدہ و سائر بالبردن اولنہ
لم و لما و لن و ما و نافیہ و لا و نافیہ داخل اولان مضارع
دخی بونلا و دن عاری اولان مضارع کبیدر غایہ ما کیوں
لم ایلہ لما اولان مضارعہ علامتہ جزمہ و لن اولان مضارعہ
علامتہ نصبہ رعایت اولنور و بوبایدہ و سائر بالبردن
اولان امر و نہیک نون تاکید مشددہ و نون تاکید مخففہ
ایلہ استعمالی مقدما ذکر اولنن وجہ اوزرہ در و نفس
متکلمہ ایک ہمزہ جمع اولما سون ایچون بوبابک مضارعندہ
ہمزہ حذف اولندی نری نفس متکلمہ ہمزہ تین جمعیلہ صوت
منکر حاصل اولور و اطراد الباب فاعلن و مفعولن و امر
و نہیدن دخی ہمزہ حذف اولندی **وئلا فی** مجر دک فاسیلہ
عینی بیننہ عین الفعل جنسندن بر حرف آخر زیادہ قلنان
رباعی مزید فیہک مثالی اخرج یخرج اخرجاً و تخرجة

فہم

فہو مخرج و ذاک مخرج و بونفعیل بابنک ماضی معلومندہ
عین الفعل مفتوحہ و مضارع معلومندہ مکسورہ و ماضینک
مجہولندہ مفتوحہ اولور و ماضینک مجہولندہ فاء الفعل دخی
مضمومہ اولور و مصدرندہ اولان تا مفتوحہ و عین الفعل
مکسورہ اولور و اسم فاعلہ عین الفعل مکسورہ و اسم مفعولہ
مفتوحہ اولور و امر غایب مضارع کبیدر لکن اولنہ لام
جازمہ زیادہ اولور لیخرج کیے و امر حاضر مضارعندہ حرف
مضارعہ حذف ایلہ اولور اخرج کیے و نہی مضارع کبیدر
لکن اولنہ لا ناهیہ زیادہ اولور لا یخرج کیے **وئلا فی**
مجر دک فاسیلہ عینی بیننہ بر الف زیادہ قلنان رباعی
مزید فیہک مثالی خاصم یخاصم یخاصمہ و خاصما مافہو
یخاصم و ذاک یخاصم و بومفاعلہ بابنک ماضی معلومندہ
عین الفعل مفتوحہ و مضارع معلومندہ مکسورہ اولور
و ماضینک مجہولی انفی واوہ تبدیل و عین الفعلنی کسریلہ
خوصم و مضارعک مجہولی فقط عین الفعلنی فتحیلہ یخاصم
اولور مصدرینک عین الفعلنی دخی فتحیلہ و ایکینی مصدر دک
فاسی کسریلہ در و بعضیلہ بوباب ایچون اوچینی مصدر دخی
ذکر ایدر لری قیلاً کیے و بوبایدن امر غایب مضارعک اولنہ
لام جزم زیادہ سیلہ کلور لیخاصم کیے و امر حاضر مضارعندہ
حرف مضارعہ حذف ایلہ کلور خاصم کیے و بوباید نہی
مضارعک اولنہ لا نہی زیادہ سیلہ کلور لا یخاصم کیے
وئلا فی مجر دک اوزرینہ اولندہ ہمزہ مکسورہ و بر نون
زیادہ قلنان خاصم مزید فیہک مثالی انکسر ینکسر انکساراً

فهو منكسر بو انفعال بانك بنا سى لازم ايچون اولمغله بو
با بدن مجهول واسم مفعول كلز و بو بانك ماضيه عين الفعل
مفتوحه ومضارعند مكسوره در واسم فاعلند دخى عين
الفعل مكسوره در و بو با بدن امر غايب مضارعك اولنه لام
جرم زياده سيله كلور ليتكسر كى و امر حاضر مضارعند
حرف مضارعتى حذف ومضارعند نون ساكنه وساكن اليه
ابتداء متعذرا ولمغله نونك اولنه برهمزه مكسوره ادخاليله
كلور انكسر كى و بو با بدن نهى مضارعك اولنه لاء ناهيه زياده
كلور لا يتكسر كى **وثلاثى** مجردك اوزرينه اولنه برهمزه مكسوره
وفاسيله عينى بينه برتا زياده قلنان خماسى مزيد فيهك
مثالى **اكتسب يكتسب اكتسابا** فهو مكسب وذاك مكسب
وبو ففعال بانك ماضى معلومند همزه مكسوره وعين الفعل
مفتوحه ومضارع معلومند عين الفعل مكسوره اولور
وماضى مجهولند همزه و تا مضمومه وعين الفعل مكسوره
ومضارع مجهولند حرف مضارعة مضمومه وعين الفعل
مفتوحه اولور واسم فاعلند عين الفعل مكسوره واسم
مفعولند مفتوحه اولور و بو با بدن امر غايب مضارعك
اولنه لام جرم زياده سيله كلور ليتكسر كى و امر حاضر
حرف مضارعتى حذف و فاء الفعل ساكن اولمغله حرف
مضارعك برنيه برهمزه مكسوره وضعيله كلور اكتسب
كى و بو با بدن نهى مضارعك اولنه برلاء ناهيه زياده سيله
كلور لا يكتسب كى **وثلاثى** مجردك اوزرينه اولنه برهمزه
مكسوره و آخرند لام الفعل جنسندن بر حرف آخر زياده قلنان

10
خماسى مزيد فيهك مثالى **اصفر يصفر اصفرارا** فهو مصفر
وبو ففعال بانك بنا سى مبالغه اليه لازم وبعضك عند
دخى الوان و عيوب ايچون اولمغله بو با بدن مجهول واسم مفعول
كلز و بو بانك ماضيه عينك ومضارعند واسم فاعلند فاء
الفعل مفتوحه ومصدرند مكسوره اولور و بو با بدن
امر غايب مضارعك اولنه برلام جرم زياده سى و آخرند
تشديد و فتحيله كلور يصفر كى و امر حاضر حرف مضارعتى
حذف و فاء الفعل ساكن اولمغله حرف مضارعة محذوفك
موضعند برهمزه مكسوره وضع و آخرند تشديد و فتحيله
كلور **اصفر** كى و بو با بدن نهى مضارعك اولنه برلاء ناهيه
زياده سى و آخرند تشديد و فتحيله كلور لا يصفر كى **وثلاثى**
مجردك اوزرينه اولنه برتا وفاسيله عينى بينه عين الفعل
جنسندن بر حرف آخر زياده قلنان خماسى مزيد فيهك مثالى
تكسر يتكسر تكسرا فهو متكسر و بو ففعال بانك
بنا سى تكلف ايچون اولمغله ناهيه مانع اولماز **تعلت**
العلم مسئله بعد مسئله كى و بو بانك ماضيه عينك ومضارعند
عين الفعل مفتوحه ومصدرند مضمومه واسم فاعلند مكسوره
اولور و بو با بدن امر غايب مضارعك اولنه برلام جرم زياده
اولور ليتكسر كى و امر حاضر حرف مضارعك ما بعد متحرك
اولمغله **انج** حرف مضارعتى حذفيله كلور **تكسر** و بو با بدن
نهى مضارعك اولنه برلاء ناهيه زياده سيله كلور لا يتكسر
كى **وثلاثى** مجردك اوزرينه اولنه برتا وفاسيله عينى بينه
برالف زياده قلنان خماسى مزيد فيهك مثالى **تصاح يتصاح**

تصاححاً فهو متصاحح وذاك متصاحح وهو يتفاعل بابك
ماضي معلومته ومضارع معلومته عين الفعل مفتوحه ومصداق
مضمومه اولور ووجه لثرتك حرف مضارعة مضمومه اولور
واسم فاعله عين الفعل مكسوره واسم مفعولته مفتوحه
اولور وبوبان امر غائب مضارعك اولنه برلام جزم زياده
اولوليتصاحح كيه و امر حاضر حرف مضارعك ما بعد متحرك
اولمغله انجوق مضارعة حرفي حذفه كلور تصاحح كيه وبوبان
بابدن نهى مضارعك اولنه برلام ناهيه زياده سيله كلور
لا يتصاحح كيه **ومعلوم** اولسونكه اولون اولنه اولون اولون
وتكسر كيه تانك داله مخرجده قرب اولمغله تاي داله قلب
وتبدل ايتك ددتر اولدي كلمه ايكي حرف بر جسنده وقع
اولدي دالرا ايكي سله متحرك ادغام واجب ادغاميجون
دال اولينك حركه سني حذف ايتك ودال اولي دال ثانيه
ادغام ايتك مدغم في اولنه بر شده ويردك
وابتدا ممكن اولسون اولسون ايچون اولنه بر همة وصل مكسوره
كتوردك اولون اولدي اناقل اصلنه تناقل ايدي وتصاحح
كيه تانك تايه مخرجده قرب اولمغله تاي تايه قلب وتبدل
ايتك تناقل اولدي كلمه ايكي حرف بر جسنده واقع اولدي
تازا ايكي سله متحرك ادغام واجب ادغام ايچون تاي
اولينك حركه سني حذف وناه ثانيه ده ادغام ايتك
مدغم بدل مدغم فيه اولان تايه ثانيه يه بر شده ويردك
ساكن ايله ابتدا متعذر اولمغله ابتدا ممكن اولسون ديوانه
بر همة وصل مكسوره ادخال ايتك اناقل اولدي اولون اولون

تصريف اولون اولون اولون اولون اولون اولون اولون اولون
وتاما ضيده ومضارعك مفتوحه ومصدرده مضمومه واسم فاعله
مكسوره در ومضارعك اصله اولون اولون اولون اولون اولون
واسم فاعلك اصله اولون اولون اولون اولون اولون اولون
اعلالى وادغامى ذكر اولون اولون اولون اولون اولون اولون
اولنه ياء متحركه واسم فاعلك اولنه ميم مضمومه اولمغله
همزة وصل كيه ركه حاجت قائمى بومثالده امر غائب مضارعك
اولنه برلام جزم زياده سيله اولور اولون اولون اولون اولون
ليدتر ايدي واعلال وادغامى مضارعك اعلال وادغام
كبيدر مقايسه ايله معلوم اولور وبومثالده امر حاضر اولون
كلور زيرابونك اصله حرف مضارعة اولان تاي حذفه اولون
ايدي سباقده اولان اعلال وادغام كيه بعد الاعلال والادغام
اولنه همزة وصل زياده سيله اولون اولون اولون اولون اولون
مضارعك اولنه برلام ناهيه زياده سيله اولور اولون اولون
كيه بونك اصله اولون اولون اولون اولون اولون اولون
اولدي و امر ونهيد اولان دالرو تالرجله سى دخيم تشد
وهم فتحيله در واناقلك تصريف اناقل يثاقل اناقله فهو
مناقل وذلك مناقل بومثله نك جمله سده تامسده وتبدل
مفتوحه در وقاف ماضيد ومضارعده واسم مفعولته
مفتوحه ومصدرده مضمومه واسم فاعله مكسوره
ويثاقل مضارعك اصله يثاقل در واعلال وادغام
اناقل كبيدر واناقل نك اعلالى سبقت ايتش ايدي و
اولنه ياء متحركه اولمغله همزة وصل حاجت يوقدر

وَأَقْلًا مَصْدَرِي أَصْلُهُ تَشَاقُلًا أَيْدِي وَمَاضِيكَ سَابِقًا
ذَكَرَ أَوْلَانِ أَعْلَانَهُ مَقَابِيهِ أَيْلَهُ مَصْدَرُكَ أَعْلَانِي دَخِي
مَعْلُومِ أَوْلُورِ وَاسْمِ فَاعِلِكَ أَصْلًا قَافِكَ كَسْرِيهِ مَتَشَاقُلِ وَاسْمِ
مَفْعُولِكَ أَصْلًا قَافِكَ فَتَحِيلُهُ مَتَشَاقُلِ دَرِ وَبُونُورِكَ أَعْلَالِ وَدَغَامِ
دَخِي مَاضِيَرِيكَ أَعْلَالِ وَادَغَامِ كَبِيدِ رَكْنِ بُونُورِكَ أَوْلَانَهُ
مِيمِ مَضْمُومِهِ أَوْلَمُغْلِهِ هَمْزُهُ وَصَلَهُ حَاجَتِ يَوْقَدِرِ وَبُومِثَالِدِنِ
أَمْرِ غَايِبِ لَيْثًا قَلِّ كَلُورِ وَبُونُورِكَ أَصْلًا لَيْثًا قَلِّ دَرِ بَعْدِ أَعْلَالِ
وَالَا دَغَامِ لَيْثًا قَلِّ أَوْلَانِي وَفَامْرِ حَاضِرِ أَيْ قَلِّ كَلُورِ وَبُونُورِكَ
أَصْلًا حَرْفِ مَضَارِعِي حَذْفِيهِ تَشَاقُلِ أَيْدِي وَبَعْدِ أَعْلَالِ
وَالَا دَغَامِ أَوْلِي سَاكِنِ أَوْلَمُغْلِهِ أَيْدِي مُمْكِنِ أَوْلَسُورِهِ أَيْجُونِ
أَوْلَانَهُ بَرَهْمَزُهُ وَصَلِ مَكْسُورِهِ زِيَادَهُ قَلْدِي وَبُومِثَالِدِنِي
مَضَارِعِكَ أَوْلَانَهُ بَرَلَاءِ نَاهِيهِ زِيَادَهُ سِيلَهُ أَوْلُورِ لَيْثًا قَلِّ كَبِي
وَ بُونُورِكَ أَصْلًا لَيْثًا قَلِّ دَرِ بَعْدِ أَعْلَالِ وَالَا دَغَامِ لَاءِ نَاهِيهِ
صَكْرِهِ حَرْفِ مَضَارِعِيهِ ذَكَرَ أَوْلُورِ وَفَامْرِ وَنَهْيِهِ أَوْلَانِ قَافِ
مَفْتُوحِهِ وَنَاهِيهِ مَسْدُودِهِ وَهَمْزِ مَدْيِهِ مَفْتُوحِهِ دَرِ **وَرَبَاعِي**
مَجْرَدِكَ أَوْزَرِيهِ أَوْلَانَهُ بَرَلَاءِ زِيَادَهُ قَلْدَانِ خَمَاسِي مَزِيدِيهِ
مَثَالِي تَدَخْرَجُ تَيْدُ خَرَجُ تَدَخْرَجًا فَهُوَ مَتَدَخْرَجُ وَبُوتَفَعَّلُ
بَابِنِكَ مَاضِيهِ وَمَضَارِعِكَ لَامِ الْفَعْلِ أَوْلِي سِي مَفْتُوحِهِ
وَمَصْدُودِهِ مَضْمُومِهِ وَاسْمِ فَاعِلِهِ مَكْسُورِهِ دَرِ وَبُورِ
بَابِنِ أَمْرِ غَايِبِ مَضَارِعِكَ أَوْلَانَهُ بَرَلَاءِ مَجْرَمِ زِيَادَهُ سِيلَهُ
كَلُورِ لَيْثًا خَرَجُ كَبِي وَفَامْرِ حَاضِرِ حَرْفِ مَضَارِعِي حَذْفِيهِ
كَلُورِ تَدَخْرَجُ كَبِي وَنَهْيِ مَضَارِعِكَ أَوْلَانَهُ بَرَلَاءِ نَاهِيهِ
زِيَادَهُ سِيلَهُ كَلُورِ لَيْثًا خَرَجُ كَبِي **وَالثَلَاثِي** مَجْرَدِكَ أَوْزَرِيهِ

17
أَوْجِ حَرْفِ وَرَبَاعِي مَجْرَدِكَ أَوْزَرِيهِ أَيْ كَبِي حَرْفِ زِيَادَهُ قَلْدَانِ
سَدَاسِي مَزِيدِيهِ فِيهِكَ مَثَالِدِي أَسْتَغْفِرُ لَيْسْتَغْفِرُ أَسْتَفْعَلُ
فَهُوَ مَسْتَفْعِرٌ وَذَلِكَ مَسْتَفْعَرٌ وَبُورِ أَسْتَفْعَالِ بَابِنِكَ
مَعْلُومِنَهُ مَاضِيهِ وَاسْمِ مَفْعُولِهِ عَيْنِ الْفَعْلِ مَفْتُوحِهِ وَمَضَارِعِهِ
وَاسْمِ فَاعِلِهِ مَكْسُورُهُ أَوْلُورِ وَجَهْلُودُهُ مَاضِيهِ عَيْنِ الْفَعْلِ
مَكْسُورُهُ وَمَضَارِعِكَ مَفْتُوحُهُ أَوْلُورِ وَبُورِ بَابِنِكَ أَمْرِ غَايِبِ مَضَارِعِكَ
أَوْلَانَهُ بَرَلَاءِ مَجْرَمِ زِيَادَهُ سِيلَهُ كَلُورِ لَيْسْتَغْفِرُ كَبِي وَفَامْرِ حَاضِرِ
مَضَارِعِهِ حَرْفَتِكَ مَا بَعْدَ سَاكِنِ أَوْلَمُغْلِهِ مَضَارِعُهُ حَرْفِي حَذْفِنِ
صَكْرِهِ سِينِكَ أَوْلَانَهُ بَرَهْمَزُهُ وَصَلِ مَكْسُورِهِ زِيَادَهُ سِيلَهُ كَلُورِ
أَسْتَفْعِرُ كَبِي وَنَهْيِ مَضَارِعِكَ أَوْلَانَهُ بَرَلَاءِ نَاهِيهِ زِيَادَهُ سِيلَهُ
كَلُورِ لَيْسْتَغْفِرُ كَبِي وَأَشْهَابُ لَيْشَهَابُ أَشْهَابًا
فَهُوَ مُشْهَابٌ وَبُورِ أَفْعَالِ بَابِنِكَ مَاضِيهِ وَمَضَارِعِهِ
وَاسْمِ فَاعِلِهِ لَامِ الْفَعْلِ تَشْدِيدِ أَيْلَهُ أَوْلُورِ بُومِثَالِدِنِهِ بَاءِ
تَشْدِيدِ أَيْلَهُ أَوْلَانِي كَبِي أَيْجُونِ مَصْدُودِهِ تَشْدِيدِ أَيْلَهُ أَوْلَانِ
وَ بُورِ بَابِنِكَ بِنَاسِي زِيَادَهُ مَبَالِغُهُ لَازِمِ أَيْجُونِ أَوْلَمُغْلِهِ مَجْهُولِ
وَاسْمِ مَفْعُولِي أَوْلَانِ وَبُورِ بَابِنِ أَمْرِ غَايِبِ مَضَارِعِكَ أَوْلَانَهُ
بَرَلَاءِ مَجْرَمِ زِيَادَهُ سِيلَهُ كَلُورِ لَيْشَهَابُ كَبِي وَفَامْرِ حَاضِرِ حَرْفِ
مَضَارِعِهِ مَا بَعْدَ سَاكِنِ أَوْلَمُغْلِهِ حَرْفِ مَضَارِعِي حَذْفِنِ
صَكْرِهِ أَوْلَانَهُ بَرَهْمَزُهُ وَصَلِ مَكْسُورِهِ أَيْلَهُ كَلُورِ أَشْهَابُ كَبِي
وَمَاضِيهِ رَسْمِ خَطِّهِ وَتَكْمِيلُهُ مُوَافِقُ أَوْلَمُغْلِهِ مَرَادِ مَقْصُودِهِ
تَعْيِينِ أَيْجُونِ مَحْتَدِهِ بَرَقَرِيهِ يَهُ مَحْتَاكِجِ أَوْلُورِ وَفَامْرِ مَوْفُوقِهِ
بُورِيهِ دَرِ وَنَهْيِ مَضَارِعِكَ أَوْلَانَهُ بَرَلَاءِ نَاهِيهِ زِيَادَهُ سِيلَهُ كَلُورِ
لَا لَيْشَهَابُ كَبِي وَفَامْرِ وَنَهْيِهِ لَامِ الْفَعْلِ مَفْتُوحُهُ مَسْدُودُهُ أَوْلَانِ

بومثال کرده اولدوغی کبی و بومثله ده بائینک بری آخرده
ادغام اولندی ومد غدن بدل مدغم فیه اولابا، ثانیه به
برسده ویرلیدی و بویا بدن اولان ساثر امثله دخی بوجه
اوزره در احمار یحاز کبی و امر ونهیک آخردن مثله باء
مفتوحه و مشدده و مضارعه مضمومه اولوق مضارعه
باء اولی ساکن قلوب و باء ثانیه مضمومه ده ادغام اولوق
کلدی اما امر ونهیک آخری مجزوم و ساکن اولوب و باء اولینک
حرکه سیه ادغام ایچون باء ثانیه به نقل اولنوب و فتحه اخف
حرکاتدن اولوقدن کلدی و اغدودن یغدودن اغدیدانا
فهو مغدودن و بوا فعیعال بائینک ماضیه عین الفعل
وعین الفعل جنسندن عینله لامک بیننه زیاده قلنات
حرف مفتوحه و مضارعه و اسم فاعله عین الفعل مفتوحه
وعین الفعل جنسندن زیاده قلنات حرف مکسوره اولور
بومثاله اولان دالکر کبی و بویا بدنه عین الفعلک بعدنده
زیاده قلنات و او مصدر رنده یا ساکنه یر قلب و تبدیلی
اولنور ما قبل مصدرده مکسور اولدوغی ایچون بساغدیدانا
اصلنده اغدودانا ایدی و او ساکن ما قبل مکسور و او یایه
قلب و تبدیلی ایدک اغدیدانا اولدی یا ساکن ما قبل مکسور
یای حالی اوزره مد ایدک اغدیدانا اولدی و بویا بدن
ساثر افعالک صیغه لری ذکر اولناتن مثالک صیغه لری
کبیدر و مصدر لرینک اعلال لری دخی بومثالک مصدر رنده
ذکر اولان اعلال کبیدر و بویا بدنه بناسی مبالغه ایله لازم
ایچون اولغله بویا بدن مجهول و اسم مفعول کلدی و بو

باید

بایدن امر غایب مضارعه اولنه برلا مرجزم زیاده سیله
اولور لیغدودن کبی و امر حاضر حرف مضارعه تک ما بعد
ساکن اولغله مضارعه حرفی حذفدن صکره ابتدا ممکن
اولوق ایچون فاء الفعلک اولنه برهمزه وصل مکسوره زیاده سیله
اولور اغدودن کبی و بویا بدن نهی مضارعه اولنه بر
لاء ناهیه زیاده سیله اولور لا یغدودن کبی و اجلوز یجلوز
اجلوزان فهو مجلوز بوا فعیوال بائینک فاء الفعل ایله عین
الفعلک بیننه زیاده قلنات ایکی و او دن و او اولی ساکنه
و او ثانیه ماضیه فتحیه متحرکه و مضارعه و مصدره
و اسم فاعله کسر یله متحرکه اولغله بونلرک مجموعنده
و او اولی و او ثانیه ده ادغام اولنوب مد غدن بدل مدغم
فیه برسده ویرلیدی و عین الفعل ماضیه و مضارعه
و اسم فاعله مفتوحه و مصدرده مکسوره در بومثال کرده
اولان لامر کبی و بویا بدن امر غایب مضارعه اولنه
برلامرجزم زیاده سیله کلور لیجلوز کبی و امر حاضر حرف
مضارعه حذف ایدوب ما بعد ساکن اولغله فاء الفعلک
اولنه ابتدا ممکن اولسون ایچون برهمزه وصل ساکنه زیاده سیله
کلور اجلوز کبی و بویا بدن نهی مضارعه اولنه برلاء
ناهیه زیاده سیله کلور لا یجلوز کبی و بویا بدنه بناسی
دخی مبالغه ایله لازم ایچون اولغله بویا بدن مجهول
و اسم مفعول کلوز و اسحنکک یسحنکک اسحنککا
فهو مسحنکک بوا فعیوال بائی ایکی قسم اوزره در
بر قسمی رباعی مجرد اوزرینه کندوده ایکی حرف زیاده قلنات

با بدر احر نجم کبی و بر قسمی احر نجم به الحاق ایچون
 ثلاثی مجرد اوزرینه کند و ده اوج حرف زیاده قلنان
 با بدر اقعنسس کبی پس بو با بدر با عی مجرد اوزرینه
 زائد اولان ایکی حرف کبری الف و بری نون و ثلاثی مجرد
 اوزرینه زائد اولان اوج حرف کبری نینه الف و بری نون
 و اوجنسی لام الفعل جنسندن بر حرف آخر و بو با بدن
 ماضیه لام الفعل الاولی مفتوحه و نینه مصدرده مفتوحه
 لکن مدیله و مضارعده و اسم فاعله مکسوره و بو با بدن
 بناسی رباعی مجرد اوزرینه ایکی حرف زیاده قلنانده مطاوعه
 و الحاق ایچون ثلاثی مجرد اوزرینه اوج حرف زیاده قلنانده
 مبالغه ایله لازم ایچون اولمغله بو با بدن مجهول و اسم مفعول
 کلمز و بو با بدن امر غایب لیستخنکک و امر حاضر استخنکک
 و نیمی لایستخنکک کلور و بو با بدن سائر امثله دخی ذکر
 اولتان مثالدر کبیدر و احر نجم به الحاق ایچون ثلاثی مجرد
 اوزرینه کند و ده اوج حرف زیاده قلنان افعیله ک
 بانک مثالی اسلنتقی یسینتقی اسلنقا، فهو مسلنتقی
 و بو با بدن ماضینک و مضارعک و اسم فاعلک عین الفعل
 مفتوحه و مصدرک مکسوره اولور و بو با بدن ماضینک
 و مصدرک لام الفعل مفتوحه و مضارعک و اسم فاعلک
 مکسوره اولور و بو با بدن بناسی مبالغه ایله لازم ایچون
 اولمغله مجهولی و اسم مفعولی اولماز اسلنتقی اصلنده
 اسلنتقی ایدی یا حرف علت متحرک ما قبل مفتوح یا
 الفه قلب ایدک اسلنتقی اولدی یسینتقی اصلنده یسینتقی

ایدی یا اوزرینه ضمه ثقیل حذف ایدک یا نک ضمه سنی
 یا ساکن ما قبل مکسور یا حال اوزره مد ایدک یسینتقی
 اولدی اسلنقا، اصلنده اسلنقا یا ایدی یا طرفه واقع
 اولمغله یا ی همزه به قلب ایدک اسلنقا، اولدی مسلنتقی
 اصلنده مسلنتقی ایدی یا اوزرینه ضمه ثقیل حذف
 ایدک یا نک ضمه سنی اجتماع ساکنین اولدی یادن تنویدن
 اجتماع ساکنین دفع ایچون یا ی حذف ایدک مسلنتقی
 اولدی و بو با بدن امر غایب مضارعک اولنده بر لام جزم
 زیاده سیله و علامه للجزم آخرندن یا ی اسقاطیله کلور
 لیسینتقی کبی و امر حاضر حرف مضارعی حذف بعد اولنده
 بر همزه وصل مکسوره ادخالی و علامه للجزم آخرندن یا ی
 اسقاطیله کلور اسلنتقی کبی و نیمی مضارعک اولنده بر لام ناهیه
 ادخالی و علامه للجزم آخرندن یا ی اسقاطیله کلور لایسینتقی
 کبی و ثلاثی اوزرینه کند و ده ایکی حرف زیاده قلنان
 افعیله ک بانک مثالی اقسعرا یقسعرا یقسعرا اقسعرا اقفو
 مقشعرا و بو با بدن ماضینک عینی و لامی مفتوحه و مضارعک
 و اسم فاعلک عینی مفتوحه و لامی مکسوره اولور و مصدرک
 عینی مکسوره و لامی اولیسی ساکنه اولور و مصدرک
 غیر سینک آخری ادغامیله مشدده اولور اما مصدرک
 الفی اشباعله مفتوحه اولور و بو با بدن بناسی مبالغه
 ایله لازم ایچون اولمغله بو با بدن مجهول و اسم مفعول
 کلمز و بو با بدن امر غایب مضارعک اولنده بر لام جزم
 زیاده سی و آخرین تشدید و فتح یا خورد کسر یا خورد ضمیه

کلور لیشعتر کبی و امر حاضر مضارعك اولدن
 حرف مضارعتی حذف بعد فاسی ساکن اولغله ابتدا ممکن
 اولدین ایچون اولنه برهزه وصل مکسور زیاده سی
 و آخری تشدید و فتح یا خود کسر یا خود ضمیله کلور لیشعتر
 کبی و بو بابدن نهی مضارعك اولنه برلاه ناهیه زیاده سی
 و آخری تشدید و فتح یا خود کسر یا خود ضمیله کلور لیشعتر
 کبی و هر مضاعف مجزومك آخری ذکر اولان وجه اوزرور
 مثلا ایشعتر بکسر انعین اصلنده ایشعتر ایدی کلمه ایکی
 حرف برجنسندن واقع اولدی اول متحرک ثانی ساکن سکون
 عارض ادغامی جائز ادغام ایچون نقل ایتدک رای اولنیک
 حره که سنی ما قبلند ساکن اولان عینه اجتماع ساکنین
 اولدی رالردن اجتماع ساکنینی دفع ایچون رای ثانیه بیه
 فتحیله یا خود کسریله یا خود ضمیله حره که و یردک و رای
 اولی رای ثانیه ده ادغام ایتدک مد غدن بدل مدغم فیه
 برسدک و یردک ایشعتر یا خود ایشعتر یا خود ایشعتر
 اولدی و سائر مضاعف مجزومك ادغامی خیی بو وجهیله
 و بود ذکر اولانده مقایسه ایله ماضینک و مضارعك و اسم
 فاعلك اصل و ادغامی معلوم اولور و معلوم اولسونکه
 اگر بر کلمه ایکی حرف برجنسندن اولوب و اول ایکی حرفک
 برسی الحاق ایچون زیاده اولدی ایسه اول ملحقدن ادغام
 ترک اولور الحاقی محافظه ایچون تجلب و استنک کلمه
 و یونلرک امثالده ادغام ترک اولدوغی کبی و معلوم اولسون
 بو فصل برز فوائد بیاند در بعض کزه فعل لازم اوج سیک

بریله متعدی اولور فعل لازم اولنه برهزه زیاده ایتدک
 متعدی اولور اخرجته کبی و عین الفعلی تشدید ایله
 متعدی اولور اخرجته کبی و حرف جر سببیه ده متعدی
 اولور اخرجت به من الدار کبی و تفعل و تفعیل یا بلون
 اولان افعالدن تای حذف سببیه ده لازم متعدی
 اولور تکسریه نسبتیه کسرتنه و تدخرجه نسبتیه
 دخرجه کبی و بعض کزه فعل متعدی اسباب تعدیه
 حذفیه لازم اولور مثلا اخرجدن همزه حذف و رانک
 تشدید ایله اولان اخرجدن تضعیف حذفیه بونلار
 لازم اولور لر و بعض کزه باب آخره نقل ایله لازم اولور لر
 مثلا کسر فعلینی انکسری و دخرج فعلینی تدخرجه نقلیه
 بونلار لازم اولور لر و فعل لازم مفعول به و مجهول
 کلمزیرا لازم مفعول به محتاج اولمیان فعلدر و متعدی
 مفعول به محتاج اولان فعلدر و فاعل بابی چوقو کزه
 اثنین بینند مشارکه ایچون اولور نا صلتیه کبی و از کزه
 واحد ایچون اولور طارقت النعل و عاقبت اللص کبی
 و تفاعل بابی اثنین بینند مشارکه ایچون اولور کواک
 اثنین و احدثین اولسون تدافعا کبی و کواک جماعتین اولسون
 تصالح القوم کبی و کاهجه باطنده اولمیان شی اظهاریچون
 اولور تمارضت کبی یعنی اظهرت المرض و لیسر مرض یعنی
 بن مرض اظهاریتدم حال بوکه نیم ایچون مرض یوقدر معلوم
 اولسونکه هر قچان ایتعلنک فاسی حروف اطباقدن برحرف
 اولسه ایتعلنک تای طایه قلب و تبدیل اولور زیرانا ایله

ظاء مخرجه بر بر لرینه قریدر و حروف اطباق در قدر
 صار وضاد و طا و ظاء اضطرِبَ واضطربَ واضطردَ
 و اظهرَ کبے اضطرِبَ اصلندہ اضطرِبَ ایدی قبل تا افتعال
 صاد واقع اولدی هر بار افتعل نك تا سندن اول صاد واقع
 اولسه افتعل نك تا سنن طایه قلب ایدر لر بز دخی قلب ایتدك
 اضطرِبَ اولدی و بوندن اضطرِبَ نك اعلا لی دخی معلوم اولدی
 اطرَدَ اصلندہ اطرَدَ ایدی قبل تا افتعال طا واقع اولدی
 هر بار افتعل نك تا سندن اول ظاء واقع اولسه افتعل نك
 تا سنن طایه قلب ایدر لر بز دخی قلب ایتدك اطرَدَ اولدی
 کلمه ایکی حرف بر جنسندن واقع اولدی اول ساکن ثانی
 متحرک ادغام واجب ادغام ایچون طای اولی بی ظاء ثانیه ده
 ادغام ایتدك مدغم بدل مدغم فیه بر شد و یردك
 اطرَدَ اولدی اظهرَ اصلندہ اظهرَ ایدی قبل تا افتعال
 ظاء واقع اولدی هر بار افتعل نك تا سندن اول ظاء واقع
 اولسه افتعل نك تا سنن ظایه قلب ایدر لر بز دخی قلب
 ایتدك اظهرَ اولدی ظا نك طایه و طانك طایه قرب
 مخرج اولغله طای ظایه قلب ایتدك اظهرَ اولدی کلمه
 ایکی حرف بر جنسندن واقع اولدی اول ساکن ثانی متحرک
 ادغام واجب ادغام ایچون طای اولی بی ظاء ثانیه ده
 ادغام ایتدك مدغم بدل مدغم فیه بر شد و یردك
 اظهرَ اولدی و معلوم اولسونکه هر قجان افتعل نك
 فاسی دال یا خود ذال یا خود زاء اولسه افتعل نك تا داله
 قلب و تبدیل اولنور زیرا تا یله دال بر لرینه مخرجه

قریدر

قریدر لر ادمع و اذکر و از دجر کبی ادمع اصلندہ ادمع
 ایدی قبل تا افتعال دال واقع اولدی هر بار افتعل نك
 تا سندن اول دال واقع اولسه افتعل نك تا سنن داله قلب
 ایدر لر بز دخی قلب ایتدك ادمع اولدی کلمه ایکی
 حرف بر جنسندن واقع اولدی اول ساکن ثانی متحرک
 ادغام واجب ادغام ایچون دال اولی بی دال ثانیه ده
 ادغام ایتدك مدغم بدل مدغم فیه بر شد و یردك
 ادمع اولدی اذکر اصلندہ اذکر ایدی قبل تا افتعال
 ذال واقع اولدی هر بار افتعل نك تا سندن اول ذال
 واقع اولسه افتعل نك تا سنن داله قلب ایدر لر بز دخی
 قلب ایتدك اذکر اولدی ذال ذالک داله و ذالک ذاله
 مخرجه قرب اولغله دال ذاله قلب و تبدیل ایتدك
 اذکر اولدی کلمه ایکی حرف بر جنسندن واقع اولدی
 ذال اول ساکن ثانی متحرک ادغام واجب ادغام ایچون
 ذال اولی بی ذال ثانیه ده ادغام ایتدك مدغم بدل
 مدغم فیه بر شد و یردك اذکر اولدی از دجر اصلندہ
 از دجر ایدی قبل تا افتعال زاء واقع اولدی هر بار افتعل نك
 تا سندن اول زاء واقع اولسه افتعل نك تا سنن داله
 قلب ایدر لر بز دخی قلب ایتدك از دجر اولدی و معلوم
 اولسونکه هر قجان افتعل نك فاسی و او یا خود یا یا خود
 تا اولسه بونلاردن هر بری تا یه قلب و تبدیل اولنور
 بعد بونلاردن مقلوبه اولان تا افتعل نك تا سندن
 ادغام اولنور اتقی و اتسر و اتغر کبے اتقی اصلندہ

اوتقی ایدی قبل تاء افتعال و او واقع اولدی هر بار
افتعل نك تاسندن اول و او واقع اولسه و اوی تابه
قلب ایدر لر بز دخی قلب ایتدك ایتقی اولدی کلمده
ایکی حرف برجنسیدن واقع اولدی تالرا اول ساکن ثانی
متحرک ادغام واجب ادغام ایچون تاء اولی بی تاء ثانیه ده
ادغام ایتدك مدغدن بدل مدغم فیه برشته و یردك
ایتقی اولدی یا حرف علة متحرک ما قبل مفتوح یا ای الفه
قلب ایتدك ایتقی اولدی بو مثلی لرده تلفظ الیفله اولق
رسم خطک یا تله اولماسنه مانع اولماز ایتسر اصلده
ایتسر ایدی قبل تاء افتعال یا واقع اولدی هر بار افتعل نك
تاسندن اول یا واقع اولسه تایی یا قلب ایدر لر بز دخی
قلب ایتدك ایتسر اولدی کلمده ایکی حرف برجنسیدن
واقع اولدی تالرا اول ساکن ثانی متحرک ادغام واجب
ادغام ایچون تایی اولی بی تاء ثانیه ده ادغام ایتدك مدغدن
بدل مدغم فیه برشته و یردك ایتسر اولدی ایتغر اصلده
ایتغر ایدی قبل تاء افتعال تاء واقع اولدی هر بار افتعل نك
تاسندن اول تاء واقع اولسه تایی تابه قلب ایدر لر بز دخی
قلب ایتدك ایتغر اولدی کلمده ایکی حرف برجنسیدن
واقع اولدی تالرا اول ساکن ثانی متحرک ادغام واجب ادغام
ایچون تاء اولی بی تاء ثانیه ده ادغام ایتدك مدغدن بدل
مدغم فیه برشته و یردك ایتغر اولدی **و معلوم** اولسونکه
کوک اسماده و کوک افعاله حروف اصلیه لری اوزرینه
صکردن زائده اولان حروف اون نوعدر و بو حروف

زائده الیومر تنسناه حرف لریدر یعنی بو ترکیبده اولان حروفدر
یعنی صکردن زائده اولان حرف بونلار دن بری یا خود ایکی
یا خود اوچی اولور و بوزائده اولان حرف بو اون حرفک هر غندن
اولور **و معلوم** اولسونکه هر قجان کلمه نك عدد حروفی
اوجدن زیاده اولوب و ایتلر نك الیومر تنسناه حروفندن
مثلا بر حرف اولور ایسه سن اول بر حرفک زیاده لیکله
حکم ایله مکر اول بر حرف سن کلمه ایچون بر معنا اولیه
بو صورتده اول حرفک زیاده لیکله حکم اولنمیوب بلکه اصل
حروف کلمدن اولسیله حکم اولنور و سوس کبی و معلوم
اولسونکه کوک رباعی مجرر و کوک بر حرف زیاده سیله
اولان رباعی با بلرینک کلمه سی متعدیه در ال ادراج دکل
و ابواب خماسینک کلیسی لازمدر ال افتعل و تفعل و تفاعل
با بلری دکل زیرا بواج باب لازمیه متعدیه بینده مشترکدر
یعنی بواج با بلردن اولان افعالک برزی لازم و برزی
متعدیه اولور و ابواب سداسینک کلیسی لازمدر ال
استفعل باب دکل زیرا بواج باب لازمیه متعدیه بینده
مشترکدر و افعلی با بلندن ایکی کلمه دخی دکل زیرا بواج
کلمه دن هر بری متعدیه در و بواجی کلمه ایتلر نك و ایتلر نك
کلمه لریدر و بونلارک معناسی غلب علیه و قهره دیکدر
و معلوم اولسونکه افعالنک همزه سی برز معنا ایچون
کلور تعدیه ایچون کلور اخرجته کبی و صیرورت ایچون
کلور امشی الزجل کبی صارذامائشیه معناسنه و وجدان
ایچون کلور ایتلر نك کبی وجدته بختله معناسنه و حیونته

ايچون كلور اِحْصَدَ الزَّرْعُ حَانَ وَقْتُ حَصَادِهِ مَعْنَا سَنَه
وَاِزَالَه اِيچون كلور اَشْكَيْتَهُ كَبِي اَزَلْتُ عَنْهُ الشَّكَايَةَ مَعْنَا
وَبَرَسِيده دَخَلَا اِيچون كلور اَصْبَحَ الرَّجُلُ كَبِي دَخَلَ فِي الصَّبَاحِ
مَعْنَا سَنَه وَكَثْرَه اِيچون كلور اَلْبَنُّ الرَّجُلُ كَبِي كَثُرَ عِنْدَهُ اللَّبَنُ
مَعْنَا سَنَه **وَمَعْلُوم** اولسونكه اِسْتَفْعَلَ نَكَ سَبِيْن دَخِي بَرَزْ
مَعْنَا اِيچون كلور طَلَبْتُ اِيچون كلور اِسْتَفْعَرَ كَبِي طَلَبْتُ الْمَغْفِرَةَ
مَعْنَا سَنَه وَسُؤَالِ اِيچون كلور اِسْتَحْبَرَ كَبِي سَأَلَ الْخَبَرَ
مَعْنَا سَنَه وَتَحْوُلِ اِيچون كلور اِسْتَحْلَ الْخَمْرُ خَلًا كَبِي
اِنْقَلَبَ الْخَمْرُ خَلًا مَعْنَا سَنَه وَاِعْتِقَادِ اِيچون كلور اِسْتَكْرَمَتْ
كَبِي اِعْتَقَدْتُ اَنْتَ كَرِيْمٌ وَوَجْدَانِ اِيچون كلور اِسْتَجَدْتُ
شَيْئًا كَبِي وَجَدْتُهُ جَيِّدًا مَعْنَا سَنَه وَتَسْلِيْمِ اِيچون كلور
اِسْتَرْجَعَ الْقَوْمَ عِنْدَ الْمَصِيْبَةِ كَبِي **اللَّهُمَّ** اِحْفَظْنَا عَنْهَا
بَوْنِكَ مَعْنَا سِي طَرَفِ بَارِيْدِن كَلَنْ قَضَايَه رِضًا وَقَبُولِ اِيْلَه اِنَّا
لِلَّهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاْجِعُوْنَ دِيكْدِر اِسْتَجَدْتُ اَصْلِنْدَه اِسْتَجِدْتُ
اِيْدِي يَا حَرْفِ عِلَّةٍ مَحْرُوكٍ مَا قَبْلَ حَرْفِ صِيحِّ سَاكِنِ جِيْمِ
نَقْلِ اَيْدِكَ يَانَكَ حَرْفِ سِي مَا قَبْلِنْدَه حَرْفِ صِيحِّ سَاكِنِ
اَوْلَانِ جِيْمِه اَجْمَاعِ سَاكِنِيْنَ لَازِمِ كَلْدِي يَادِنِ وَدَالِدِ اَجْمَاعِ
سَاكِنِيْنِي دَفْعِ اِيچون يَايِ حَذْفِ اَيْدِكَ اِسْتَجَدْتُ اَوْلْدِي
وَاسْتَحْلَ اَصْلِنْدَه اِسْتَحْلَلَّ اِيْدِي كَلْمَه اِيكِي حَرْفِ بَرَجَسْدِنِ
وَاقِعِ اَوْلْدِي اِيكِي سِي بَلَه مَحْرُوكِ اِدْغَامِ وَاجِبِ اِدْغَامِ اِيچون
لَا هَا اَوْلِيْنِكَ حَرْفِ سِي نَقْلِ اَيْدِكَ مَا قَبْلِنْدَه سَاكِنِ اَوْلَانِ
خَايَه اَوْلِ سَاكِنِ ثَانِي مَحْرُوكِ اَوْلِي ثَانِيَه اِدْغَامِ اَيْدِكَ
مَدْعَمْدِن بَدَلِ مَدْعَمِ فِيَه اَوْلَانِ لَامَه بَرَسِيْدَه وَبَرْدِيْلِي

اِسْتَحْلَ اَوْلْدِي **وَمَعْلُوم** اولسونكه وَاَوْبَا اَلْفِدَانُ حَرْفِ مَدِ
دِرْ كَرِ وَحَرْفِ لِيْنِ وَحَرْفِ زَائِدِ وَحَرْفِ عِلَّةٍ دَخِي دِرْ لِرِ بُوْجَمَكِ
بِرْدِرِ بُو حَرْفِ ثَلَاثِيَه اِطْلَاقِ اَوْلْمَدَّ هِر اَوْلِ فِعْلِ مَا كَبِي
اَوْلْنْدَه بُو حَرْفِ عِلْتَدِن بَر حَرْفِ اَوْلَه اَوْلِ فِعْلَه مُعْتَلِ وَمَثَالِ
دِيْلُور وَعَدَّ لِيْسِرْ كَبِي وَاَكْر حَرْفِ عِلَّةٍ فِعْلِ مَا ضِيْنِكَ وَسَطْنَدِ
اَوْلُور اِيْسِيَه اَوْلِ فِعْلَه اِجْوَفِ دِيْلُور قَالْ كَالْ كَبِي بُو نَدَارِكِ
اَصْلِي قَوْلِ كَيْلِ اِيْدِي وَاَوْوِيَادِنِ هِر بَر لِي مَحْرُوكِ مَا قَبْلِي
مَفْتُوحِ اَوْلْمَغْلَه هِر بَر لِي اَلْفَه قَلْبِ اَوْلْدِيْلِرِ وَاَكْر حَرْفِ عِلَّةٍ
فِعْلِ مَا ضِيْنِكَ اَخْرِنْدَه اَوْلُور اِيْسِيَه اَوْلِ فِعْلَه نَاقِصِ دِيْلُورِ
غَزَا رَفِي كَبِي وَبُو نَدَارِكِ اَصْلِي غَزَوْرَفِي اِيْدُو قَالْ وَكَانْتِكَ
اِعْلَالِ كَبِي اِعْلَالِ اَوْلْدِيْلِرِ وَاَكْر فِعْلِ مَا ضِيْدِ حَرْفِ
عِلْتَدِن اِيكِي حَرْفِ اَوْلُور اِيْسِيَه بُو تَقْدِيْرَجَه اَكْر حَرْفِ عِلَّةٍ
عِيْنِلَه لَا مَدِنِ هِر بَر لِي اَوْلُور اِيْسِيَه اَوْلِ فِعْلَه لَقِيْفِ مَقْرُونِ
دِيْلُور قَوِي وَجِيِي وَطَوِي كَبِي قَوِي اَصْلِنْدَه قَوِي وَاِيْدُو
وَاَوْطَرَفِنِ وَاقِعِ وَمَا قَبْلِي مَكْسُورِ اَوْلْمَغْلَه وَاَوْبَا يَه قَلْبِيْلَه
قَوِي اَوْلْدِي وَفِعْلِ مَا ضِيْدِ حَرْفِ عِلَّةٍ اِيكِي اَوْلْدُو غِي تَقْدِيْرَجَه
اَكْر حَرْفِ عِلَّةٍ فَائِلَه لَا مَدِنِ هِر بَر لِي اَوْلُور اِيْسِيَه اَوْلِ فِعْلَه
لَقِيْفِ مَقْرُوقِ دِيْلُور وَفِي كَبِي اَصْلِنْدَه وَقِي دِرْ رَحِي
كَبِي اِعْلَالِ اَوْلُورِ **وَمَعْلُوم** اولسونكه هِر اَوْلِ فِعْلِ كَبِي عِيْنِلَه
لَا يِي بَر جَسْدِ اِيكِي حَرْفِ اَوْلَه وَدَفْعًا لِثَقْلِ عِيْنِي لَامَه اَغْمَا
اَوْلِيْنَه اَوْلِ فِعْلَه مَصْنَاعِ فِ دِيْلُور مَدَّ كَبِي اَصْلِي مَدَّ اِيْدُو
وَدَالِ اَوْلِيْنِكَ حَرْفِ سِي حَذْفِ وَدَالِ ثَانِيَه دَه اِدْغَامِ
وَمَدْعَمْدِن بَدَلِ مَدْعَمِ فِيَه اَوْلَانِ دَالِ ثَانِيَه يَه بَرَسِيْدَه

وَيَمْكِلُهُ مَدَّ أَوْلَدِي وَهَرَّ أَوْلُ فِعْلٌ كَمَا كُنْدُ وَهَمْزٌ أَوْلُهُ أَوْلُ
مَهْمُوزٌ دَيْنَلُورُ كَرِهْمُزٌ أَوْلُ فِعْلٌ أَوْلُنْدُ أَوْلُورِيسِيَهْ أَوْلُ
فِعْلُهُ مَهْمُوزُ الْفَاءِ دَيْنَلُورُ أَخَذَ كَيْبِي وَكَرِهْمُزٌ أَوْلُ فِعْلٌ
وَسَطْنَدُ أَوْلُورِيسِيَهْ أَوْلُ فِعْلُهُ مَهْمُوزُ الْغَيْنِ دَيْنَلُورُ سَأَلَ
كَيْبِي وَكَرِهْمُزٌ أَوْلُ فِعْلٌ أَخْرَنْدُ أَوْلُورِيسِيَهْ أَوْلُ فِعْلُهُ
مَهْمُوزُ الْأَلَمِ دَيْنَلُورُ قَرَأَ كَيْبِي وَهَرَّ أَوْلُ فِعْلٌ كَمَا بَوَاقِيسَامُ سَتَّ
خَالِي أَوْلُهُ أَوْلُ فِعْلُهُ صَحِيحٌ دَيْنَلُورُ نَصَرَ كَيْبِي وَصَحِيحٌ بَابِي مَقْدَمًا
مَرُورِيسِيَهْ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى قَرِيبًا إِقْسَامُ سَتَّ نَكَّ بَحْتِي
اِخْتِصَارًا وَزَرْبُ زَكْرِيَّا بِرُزِّ هَذَا بَابُ الْمُعْتَدَاتِ
وَالْمُضَاعَفِ وَالْمَهْمُوزِ بِغَيْرِ بَوَابٍ مُعْتَدَاتُكَ وَمُضَاعَفُكَ
وَمَهْمُوزُكَ أَحْوَالُ الرَّبِّ بَيَانُكَ أَوْ لَجِيذُ رَهْرَهْ جَانُ وَأَوْوِيَاءُ
مُتَحَرِّكَةٌ وَمَا قَبْلَهُ مَفْتُوحَةٌ أَوْلَسَهْ وَأَوْوِيَاءُ الْفَاءِ قَلْبُ أَوْلُنْدُ
قَالَ وَكَأَنَّ كَيْبِي بَوْنَلَارُكَ أَصْلُهُ قَوْلٌ وَكَيْلٌ أَيْدِي وَبَوْنَلِيَهْ
أَوْلَانُ وَأَوْوِيَانُكَ نَاقِصِدُنْ مِثَالُهُ غَزَاوَرُغِي دِرُورِوَنَلُورُكَ
أَصْلُهُ غَزَاوَرُغِي أَيْدِي وَأَوْوِيَاءُ بَوْنَلَارُوهْ الْفَاءُ قَلْبُ
أَوْلُنْدِي وَسِنْ بَوْنَلَارُكَ تَشْبِيهُ مَذْكَرٌ غَاثِلِرْدَنُ غَزَاوَرُغِي
دِرُوسُونُ وَبَوْتَشْبِيَهْ وَأَوْوِيَاءُ الْفَاءِ قَلْبُ أَوْلْمَازُ وَبَوْنَلَارُكَ
جَمْعُ مَوْثَلِرْدَنُ وَمَوَاجِهَهُ لِرْدَنُ يَعْنِي مَخَاطِبُ وَمَخَاطِبُهُ لِرْدَنُ
وَنَفْسُ مَتَكَلِّمٍ وَخَدُّهُ وَنَفْسُ مَتَكَلِّمٍ مَعَ الْغَيْرِ لِرْدَنُ يَنِيَهْ وَأَوْوِيَاءُ
الْفَاءِ قَلْبُ أَوْلْمَازُ زَيْرًا بِمَذْكَورٍ وَأَوْوِيَاءُ سَاكِنَةٌ أَوْلُورُ وَأَوْوِيَاءُ
سَاكِنَةٌ وَيَا سَاكِنَةٌ أَيْسَهْ الْفَاءُ قَلْبُ أَوْلْمَازُ إِلَّا أَوْلُ مَوْضَعُكَ
قَلْبُ أَوْلُورُ كَمَا أَوْلُ مَوْضَعُكَ وَأَوْوِيَاءُ وَبَوْنَلَارُكَ سَكُونُ أَصْلِي
أَوْلِيُوبُ بَلَكَمَا عَارِضِي أَوْلُهُ وَأَوْوِيَاءُ وَبَوْنَلَارُكَ حَرَكَةٌ لِرِي

ما قبله نقله أو لنحو سيبويه أقام ويهاب كيه وبونلارك
جمع مؤنثه غزوت ورمين ديلور ومواجهه لرنه غزوت
غزوتها غزوتهم غزوت غزوتها غزوتهم ورميت رمتها
رميت رمتهم رمتها رمتهم ديلور ونفس متكلم لرنه
غزوت غزوتها ورميت رمتها ديلور وأقام اصله أقوم
أيدو وأوحرف علة متحرك ما قبل ساكن قاف نقل أيدك
وأواحره كه سه ما قبله ساكن أولان قافه وأومتحرك
فالأصل ما قبل مفتوح الآن وأوالفه قلب أيدك در حال
أقام أولدي في الحال ويهاب أصله يهيب أيدو وبونلارك
اعلال دخي قومك اعلال كيدر ودخي سن بوغزاورغونك
جمع مذكر لرنه غزوا ورموا درسون وغزوا أصله
غزوا أيدو وأوحرف علة متحرك ما قبل مفتوح وأوالفه
قلب أيدك اجتماع ساكنين لازم كلدي ألف مقلوبه دن
جمع وأوندن اجتماع ساكنين دفع أيجون ألف مقلوبه
حذف أيدك غزوا أولدي ورموا أصله رميو أيدو
وبونلارك اعلال غزواونك اعلال كيدر ودخي سن بونلارك
مفرد مؤنثه غايبه لرنه غزوت ورموت درسون غزوت
أصله غزوت أيدو وأوحرف علة متحرك ما قبل مفتوح
وأوالفه قلب أيدك اجتماع ساكنين لازم كلدي ألف مقلوبه
مؤنث تاسندن اجتماع ساكنين دفع أيجون ألف مقلوبه
حذف أيدك غزوت أولدي ورموت أصله رميت أيدو
وبونلارك اعلال دخي غزوت اعلال كيدر ودخي سن درسون
بونلارك تشبيه مؤنثه غايبه لرنه غزوا ورموا غزوتها

اصله غزوتاً ایدو واو حرف علة متحرك ما قبل مفتوح
 واو الفه قلب ایتدك اجتماع ساکنین لازم کله الف مقلوبه
 مؤنث تا سندن اجتماع ساکنینی دفع ایچون الف مقلوبه
 حذف ایتدك والف تثنيه ایچون مؤنث تا سنه فتحه حره که
 وردك غزوتاً اولدی ورمنا اصله زمیناً ایدو و بونك
 اعلان دخی غزوتاً اعلان کبیر مؤنث تا سنك تشنيه ده
 حره که سی عارضه اولوب و عارض معدوم کبی و لمغله اجتماع
 ساکنینک لزومیه حکم و اجتماع ساکنینک دفع ایچون
 الف مقلوبه لا بد اولدی و دخی سن اجوف و اوبدن
 جمع مؤنثه قلن واجوف یا ئیدن جمع مؤنثه کلن درسون
 قلن اصله قولن ایدو واو حرف علة متحرك ما قبل مفتوح
 واو الفه قلب ایتدك اجتماع ساکنین لازم کله الف
 مقلوبه دن لامدن اجتماع ساکنینی دفع ایچون الف مقلوبه
 حذف ایتدك قافک فتحه قلن اولدی اجوف و اوی
 اولدوغنه دلالت ایسون ایچون قافک فتحه سنه ضمیه
 تبدیل ایتدك قلن اولدی زیراً و اوضمه دن و یا کسردن
 والف فتحه دن تقلد ایدر کلن اصله کلن ایدو یا حرف
 علة متحرك ما قبل مفتوح یا الفه قلب ایتدك اجتماع
 ساکنین لازم کله الف مقلوبه دن لامدن اجتماع ساکنینی
 دفع ایچون الف مقلوبه حذف ایتدك کافک فتحه کلن
 اولدی اجوف یا ئی اولدوغنه دلالت ایسون ایچون
 کافک فتحه سنه کسره یه تبدیل ایتدك کلن اولدی
ومعلوم اولسونکه یا ساکنه نک و یا مفتوح نک ما قبل

مکسور اولدوغی وقتده اول یا حالی اوزره ترک اولنور
 شینک کسری و یا نك فتحه خشی و شینک کسری و یا نك
 سکونی ایله خشی کبی و یا ساکنه نک ما قبل مضموم اولدوغ
 وقتده اول یا ساکنه و او قلب اولنور یوسر کبی بونك
 ماضیسی آتیسر اولمغله یوسرنك اصله یوسردن نفس تکلمه
 همزه تینک جمع لازم کلسون ایچون یوسردن همزه حذف
 ایتدك یوسر اولدی یا ساکن ما قبل مضموم یای و او قلب
 ایتدك یوسر اولدی و دخی سن اجوفک مجهولده قبل درسون
 بونك اصله قول در و او کسره سندن اول قافک ضمیه سی
 تقلد کورب حذف ایتدك قاف ساکن و ساکنه ابتدا متعذر
 اولمغله ابتدا ممکن اولسون ایچون نقل ایتدك و او کسره سی
 ما قبلده ساکن اولان قافه قول اولدی و او ساکنه نک
 ما قبل مکسور اولدوقده اول و او ساکنه یا یه قلب ایتدك
 قاعده اولمغله بوند اولان و او ساکنه فی یا یه قلب ایتدك
 قبل اولدی **ومعلوم** اولسونکه و او متحرکه بر کله نک اخرن
 واقع و ما قبل مکسور اولدوقده اول و او متحرکه یا یه قلب
 اولنور غیبی کبی بونك اصله غیبو در و او متحرکه اخر کلمه ده
 واقع و ما قبل مکسور و او یا یه قلب ایتدك غیبی اولدی
 و غیبو غبا و تدن در و غبا و غنید ادر اکر و دخی دعانک
 مجهولدر و اصله دعودر و بونك اعلالی دخی غیبونک
 اعلان کبیر و دخی سن مجهول ناقصدن جمع مذکره
 غزوتاً درسون و او متحرکه اخر کلمه ده واقع و ما قبل مکسور
 اولدوقده اول و او متحرکه یا یه قلب اولمغله ناقص و اوی

اولان غزانك مجهول اولان غزوده دخي قلب اولوب غزي
اولدو غيچون مجهول اولان غزي نك جمع مذكري اولان غزوانك
اصلي غزونا اولدي يانك ضمه سندن اول زانك كسره سني ثقل
كوب حذف ايتك غزونا اولدي يا اوزره ضمه ثقل نقل
ايتك يانك ضمه سني ما قبلنده حرف صحيح ساكن زايه اجتماع
ساكنين اولدي يادن جمع و اوندك اجتماع ساكنيني دفع ايجون
ياي حذف ايتك غزوا اولدي **ومعلوم** اولسونكه واو متحركه
وياه متحركه دن هر برلرينك ما قبل حرف صحيح ساكن اولدقه هر
برلرينك حره كه سي اول حرف صحيح ساكنه نقل اولنور يقول
ويكيل ويخاف كبي يقول نك اصلي يقول ايدو واو حرف
علة متحرك ما قبل حرف صحيح ساكن قاف نقل ايتك واو
حره كه سني يعنى ضمه سني ما قبلنده حرف صحيح ساكن اولان
قافه يقول اولدي واو ساكن ما قبل مضموم واو حال اوزره
مدايتك يقول اولدي يكيل اصلنده يكيل ايدو يا حرف علة
متحرك ما قبل حرف صحيح ساكن كاف نقل ايتك يانك حره كه سني
يعنى كسره سني ما قبلنده حرف صحيح ساكن اولان كاف يكيل
يا ساكن ما قبل مكسور ياي حال اوزره مدايتك يكيل
اولدي يخاف اصلنده يخوف ايدو واو حرف علة متحرك
ما قبل حرف صحيح ساكن خاء نقل ايتك واو حره كه سني
يعنى فتحه سني ما قبلنده حرف صحيح ساكن اولان خايه يخوف
اولدي واو متحرك فالاصل ما قبل مفتوح الان واوى الفه
قلب ايتك در حال يخاف اولدي في الحال وسنك ايجون
بونو واو سكون غير اصل ايله حالاً ساكنه وفي الاصل متحركه

وما قبل الان مفتوح اولمغله واوى الفه قلب ايتك يخاف
اولدي ديمك دخي جائز در **ومعلوم** اولسونكه لام الفعلنده
واقعه اولان واو مضمومه و ياي مضمومه دن هر برلرينك
ما قبل حرف متحرك اولدقه و وايه يادن هر برلرينك اوزرنيه
ضمه دخي ثقله اولمغله هر برلري بر حرف ناصب ايله منصوبه
اولما دقلري مدته اسكان اولنور لر يغزو و برمي ويخشي
كبي يغزوا اصلنده يغزو ايدو واو اوزره ضمه ثقل حذف
ايتك واو ضمه سني واو ساكن ما قبل مضموم واو حال
اوزره مدايتك يغزوا اولدي برمي اصلنده برمي ايدو ياي اوزره
ضمه ثقل حذف ايتك يانك ضمه سني يا ساكن ما قبل مكسور
ياي حال اوزره مدايتك برمي اولدي يخشي اصلنده يخشي
ايدو يا حرف علة متحرك ما قبل مفتوح ياي الفه قلب ايتك
يخشي اولدي بو يغزو و برمي ويخشي كلما نلر دن هر برلري
مفرد مذكر غايب ومفرد مؤنث غايبه ومفرد مذكر مخاطب
اولمغه صالحه در زيرا بو مفرد لر يك جمله سندن اعلا
برنوع اوزر در غايه ما في الباب مفرد مذكر غايب اولدو
يا ساكرلرينك اولدو تا ذكر اولنور ولا ما الفعلنده واقع
اولان واو وايه يادن هر برلري بر حرف ناصب ايله منصوبه اولدقده
فتح نك خفتيچون متحرك اولور لر لن يغزو و لن برمي
كبي اما يخشي ده لن دخولندن صكره يينه يا الفه قلب اولنور
ما قبلنده اولان سني مفتوحه اولدو غيچون بو تقديرجه
لن يخشي ايله يخشي بينده لفظا فرق اولمغله لن يخشي ذكر
اولنمادي و دخي سن بونلارك تشنيه مذكر غايب و تشنيه

مؤنثه غايبه و تشنيه مذکر مخاطب و تشنيه مؤنثه مخاطبه
يَقْرُونَ وَيَرْمِيَانِ وَيَخْشِيَانِ دَرَسُونَ لکن تشنيه مذکر غايبه
اولزه يا ساثر تشنيه لرك اولرند تا ذكر اول نور والف تشنيه
ايچون لام الفعلك ضمه سي بونلارده فتحه تبديل اولندي
ويخشيان ده يا حرف علة متحرك وما قبل مفتوح ايكن الفه
قلب اولمده و غي اجتماع ساكنين لازم كلمسون ايچون در زير الف
مقلوبه ايله الف تشنيه دن هر بر لري ساكنه اولور لر و دخي
سن بونلار ك جمع مذکر غايب و جمع مذکر مخاطب لنده يقرؤن
ويرمون ويخشون دَرَسُونَ لکن غايبك اولنده يا و مخاطبك
اولنده تا ذكر اول نور يقرؤن اصلده يقرؤون ايدو و او
اوزه ضمه ثقیل حذف ايتدك و او ك ضمه سنی اجتماع ساكنين
اولدي كلمه و اوی ايله جمع و اوندن اجتماع ساكنيني دفع ايچون
جمع و اوندن مقدم اولان كلمه و اوق حذف ايتدك يقرؤن
اولدي يرمون اصلده يرميون ايدو يا اوزره ضمه ثقیل
حذف ايتدك يانك ضمه سنی اجتماع ساكنين اولدي يادن
و جمع و اوندن اجتماع ساكنيني دفع ايچون ياي حذف ايتدك
و او جمع صحیح اولسون ايچون ميمك كسره سنی دخي ضمه يه
تبديل ايتدك يرمون اولدي يخشون اصلده يخشيون
ايدو يا حرف علة متحرك ما قبل مفتوح ياي الفه قلب ايتدك
اجتماع ساكنين اولدي الف مقلوبه دن جمع و اوندن اجتماع
ساكنيني دفع ايچون الف مقلوبه حذف ايتدك يخشون
اولدي و دخي سن بونلار ك جمع مؤنثه غايبه و جمع مؤنثه
مخاطبه لرنده اعلال سزجه يقرؤن ويرمى و يخشيت

دَرَسُونَ و دخي سن يرمي ايله يخشي نك مفرد مؤنثه
مخاطبه لرنده اعلال سزجه يرمى و يخشيت درسون اما
يقرؤنك مفرد مؤنثه مخاطبه سنده اعلال دن صكره يقرؤن
دَرَسُونَ اصلي يقرؤن در و او ك كسره سندن اول ناك
ضمه سنی ثقیل كورب حذف و او ك كسره سنی زايه نقل ايتدك
اجتماع ساكنين اولدي و اودن و يادن اجتماع ساكنيني
دفع ايچون و او حذف ايتدك يقرؤن اولدي و دخي سن بونلار ك
نفس متكمل لرنده اغز و يقرؤ و ارمي و زرمي و اخشي و يخشي
درسون و بونلار دن هر بر نيك اصلا لام الفعلك ضميله
اولوب و ما قبل متحرك اولمغله بونلار دن هر بر نيك اعلال
يقرؤ و يرمي و يخشي كلما تدرينك ما تقدمه ذكر اولنان
اعلا تدرينك معلوم اولدو و ايچون بونلار و اعلا تدري
ذكر اولمادي و دخي سن اجوف و اويدن اسم فاعله همزه
ايله قائل و اجوف ياي دن اسم فاعله نيه همزه ايله كائل
دَرَسُونَ حال بو كه ما ضييد قال و كال اولدي ايدو اسم فاعل
قلوب ايچون بر الف زياده قلندي پس ايكة الف جمع اولدي برسي
اسم فاعل الف و برسي عين الفعل اولان و اودن يا خود يادن
منقلبه اولان الف پس بو الف مقلوبه همزه يه قلب اولنوب
قائل و كائل اولدي و بونلار اوزره اسم فاعل ما ضييدن ما خود
ومثلا قائل اصلده قال اولمش اولدي اسم فاعل قلوب ايچون فايله
لامك بيننه بر الف زياده قلندي و اجتماع ساكنين اولدي
الف مقلوبه دن اسم فاعل الفندن اجتماع ساكنيني دفع ايچون
الف مقلوبه همزه يه قلب اولنوب قائل اولمش اولدي مع هذا ايسه

جملة اهل صرف عندك اسم فاعل مضارع معلوم دن
واسم مفعول مضارع مجهول دن ما خود در بو تقدیر چه
عبارت مصنفه مسامحه اولس اولدی بو تقدیر چه قائل
اصلنده بقول اید واسم فاعل قلمی ایچون حرف مضارعی
حذف و قافله و اوساکنه نك بیننه برالف زیاده ایتدک
اجتماع ساکنین اولدی و اودن اسم فاعل الفندن اجتماع
ساکنینی دفع ایچون و اوه الساکن اذا حرك حركه بالکسر
مدلولنجه کسریله حره که و یردک قاول اولدی ما ضینه
تبعاً و اوی الفه قلب ایتدک اجتماع ساکنین اولدی الف
مقلوبه دن اسم فاعل الفندن اجتماع ساکنینی دفع ایچون
الف مقلوبه همزه مکسوره یه قلب و تبدیل ایتدک قائل اولدی
ومعلوم اولسونکه ناقص و اویدن و ناقص یا ایتدن اسم
فاعل نصب حالنده منصوب اولور لکن ناقص و اویدن
اولان اسم فاعله و اویا یه قلب اولور و اوطرفه واقع و اقبل
مکسور اولدوغی ایچون رأیت غازی و زامیا کبر و دخی سن
بونلارک رفعی وقتده هذا غازی و زامی و جری وقتده مره
بغاز و برامی درسون بو صورتده بونلارک اصل غازی
و زامی ایدو یا اوزره ضمه و کسره ثقیل اولغله یا نك
ضمه سی رفع صورتده و کسره سی جر صورتده حذف
اولنوب اجتماع ساکنین لازم کلدی یادن تنویندن اجتماع
ساکنینی دفع ایچون یا حذف اولنوب غازی و زامی باقی
قالدی و تنوین نون ساکنه دن بر نوعدر و بونده دخی
غاز فی اصل غازی و در و اوطرفه واقع و ماقبل مکسور

اولغله و اویا یه قلب اولنوب غازی اولدندن صکره
رفع و جر صورتده ذکر اولنان اعلال کبی اعلال اولنوب
غازی اولدی و بونلره رفع و جر صورتده الف و اللام
داخل اولدوغی وقتده یا عودت ایدوب و تنوین ساقط اولور
و رفع صورتده سن هذا الغازی و الزامی و جر صورتده
مررت بالغازی و الزامی درسون و دخی سن اجوف و اویدن
اسم مفعولده مقول و اجوف یا ایتدن اسم مفعولده مکمل
درسون مقول اصلنده مقول ایدو و اوزره ضمه ثقیل
نقل ایتدک و اوک ضمه سنی ما قبلنده حرف صحیح ساکن قافه
اجتماع ساکنین اولدی و اولاردن اجتماع ساکنینی دفع ایچون
و او اولی یه حذف ایتدک مقول اولدی مکمل اصلنده مکمل
ایدو یا اوزره ضمه ثقیل نقل ایتدک یا نك ضمه سنی ما قبلنده
حرف صحیح ساکن کافه اجتماع ساکنین اولدی یادن و اودن
اجتماع ساکنینی دفع ایچون یا ی حذف ایتدک مکمل اولدی
یا ی محذوفیه دلالت استون ایچون کافک ضمه سنی کسره یه
تبدیل ایتدک مکمل اولدی و اوساکن ماقبل مکسور و اویا یه
قلب ایتدک مکمل اولدی یا ساکن ماقبل مکسور برای حال
اوزره مد ایتدک مکمل اولدی **ومعلوم** اولسونکه هر قحان
بر کلمده یکی و اوجع اولسه و او اولی ساکنه و ثانیه متحرکه
اولسه و او اولی و ساکنه و او ثانیه متحرکه ده ادغام اولنور
مغزوق کبی بونک اصل مغزوق و ذر کلمده یکی حرف بر چنسد
واقع اولدی و اولر اول ساکن ثانی متحرک ادغام واجب ادغام
ایچون و او اولی یه و او ثانیه ده ادغام ایتدک مدغم دن

بدل مدغم فيه برشده ويردك مغزوق اولدى وهرقيان
بركلمه واولد جمع اولسه اولى ساكنه و ثانيه متحركه اولسه
واو يايه قلب اولنور بعده يابناسى صحيح اولق ايجون ياء اولدى
ما قبل مكسور قلبنور بعده ياء اولى ياء ثانيه ده ادغام
اولنور مرقي و تخشيتي كيم بونلا راصلنده فرموي و مخشوي
ايد و كلمه واولد جمع اولدى قد سبقت اخذيهما بالتسكون
واو يايه قلب ايتدك فرموي و تخشيتي اولدى يابناسى
صحيح اولق ايجون ميمك و شينك ضمه سنى كسره يه تبدل
ايتدك فرموي و تخشيتي اولدى كلمه ايجي حرف برچسندن
واقع اولدى يال اول ساكن ثاني متحرك ادغام واجب ادغام
ايجون ياي اولى ساكنه ياي ثانيه متحركه ده ادغام ايتدك
مدغم بدل مدغم فيه برشده ويردك مرقي و تخشيتي
اولدى و دخى سن مضار عنده عين الفعل مضموم اولان
اجوف و اويدن امر غايده ليقل درسون و بونك اصل
ليقول ايد و او حرف علة متحرك ما قبل حرف صحيح ساكن
قاف نقل ايتدك و او حرف علة سنى ما قبلنده حرف صحيح
ساكن قافه اجتماع ساكنين اولدى و او دن لامدن اجتماع
ساكنيني دفع ايجون و او حذف ايتدك ليقل اولدى و بونك
تشنيه سى و جمع مذكري لامك حرفه كه سندن ايجون و او حرف
عودتيله كلور ليقول لا ليقولوا كيم و بونلا رك اصل قافك سكوني
و و او حرف ضمه سيله ليقول لا ليقولوا ايد و او حرف علة
متحرك ما قبل حرف صحيح ساكن قاف نقل ايتدك و او حرف علة
ما قبلنده حرف صحيح ساكن قافه ليقول لا ليقولوا اولدى

واو ساكن ما قبل مضموم و او حال اوزره مد ايتدك ليقول لا
ليقولوا اولدى و بونك جمع مؤنثي ليقلن كلور اصل ليقولن
و بونك اعلا لي ليقلده اولان اعلا كيدر و دخى سن
مضار عنده عين الفعل مضموم اولان اجوف و اويدن
امر حاضرده قل درسون بونك اصل اقول ايد و او حرف
علة متحرك ما قبل حرف صحيح ساكن قاف نقل ايتدك و او حرف
ضمه سنى ما قبلنده حرف صحيح ساكن قافه اجتماع ساكنين
اولدى و او دن لامدن اجتماع ساكنيني دفع ايجون و او حذف
ايتدك اقل اولدى قافه حرفه كه دكلمه همزه دن استغنا
حاصل اولوب همزه يي دخى حذف ايتدك قل اولدى و بونك
تشنيه سى و جمع مذكري و مفرد مؤنثي و مفرد مؤنثه نك
تشنيه سى لامك حرفه كه سندن ايجون و او حرف علة كلور
قولا قولوا قولوا كيم و بونلا رك اصل قافك سكوني
و و او حرف ضمه سيله اقولا قولوا قولوا در و او حرف علة
متحرك ما قبل حرف صحيح ساكن قاف نقل ايتدك و او حرف ضمه
ما قبلنده حرف صحيح ساكن اولان قافه اقولا قولوا قولوا
اولدى قافه حرفه كه دكلمه همزه دن استغنا حاصل اولوب
همزه حذف ايتدك قولا قولوا قولوا اولدى و او ساكن ما قبل
مضموم و او حال اوزره مد ايتدك قولا قولوا قولوا اولدى
و دخى سن بو مفرد مؤنثه نك جمع مؤنثه قلن درسون
بونك اصل اقولن در و او حرف علة متحرك ما قبل حرف صحيح ساكن
قاف نقل ايتدك و او حرف ضمه سنى ما قبلنده حرف صحيح ساكن
قافه اجتماع ساكنين اولدى و او دن لامدن اجتماع ساكنيني

دفع ایچون و او حذف ایتدک اقلن اولدی قافه حرکه
 دکمکه همزه دن استغنا حاصل اولوب همزه دخی حذف
 ایتدک قلن اولدی و بو تقریراندن سائر اجوف و اویدن
 یا ئیدن اولان امرغایبک و امر حاضرک احوالی و اعلاوی
 معلوم اولور و مطلقا اجوف و اویدن و اجوف یا ئیدن
 اولان نهی غایبک و نهی حاضرک احوالی و اعلاوی دخی
 معلوم اولور مثلاً سن مضارع عند عین الفعل مفتوح اولان
 اجوف و اویدن امرغایبده لیخف و امر حاضرده خف درسون
 بوندرك اصل لیخوف اخوف ایدو و او حرف عله متحرک
 ما قبل حرف صحیح ساکن خاء نقل ایتدک و او ک فتحه سنی ما قبلند
 حرف صحیح ساکن خایه اجتماع ساکنین اولدی و او دن فادین
 اجتماع ساکنینی دفع ایچون و او حذف ایتدک لیخف و اخف
 اولدی و بو امر حاضرده خایه حرکه دکمکه همزه دن استغنا
 حاصل اولوب همزه دخی حذف ایتدک خف اولدی و بوندرك
 تشیه سنده و جمع مذکرده فی الاصل و او فتحه ایله متحرکه
 و ما قبل حرف صحیح ساکن اولوب فتحه ما قبلنه نقل اولمغله
 و او عودت بعده الفه قلب اولور مثلاً خف مفردنک
 تشیه سنده خافا دینلور اصل اخوفا ایدو و او حرف عله
 متحرک ما قبل حرف صحیح ساکن خاء نقل ایتدک و او ک فتحه سنی
 ما قبلنده حرف صحیح ساکن خایه اخوفا اولدی خایه حرکه
 دکمکه همزه دن استغنا حاصل اولوب همزه دخی حذف اولوب
 خوفا اولدی و او متحرک فی الاصل ما قبل مفتوح الان و او
 الفه قلب ایتدک خافا اولدی و باقیلرک اعلاوی بوندن

معلوم

معلوم اولور و مثلاً سن اجوف یا ئیدن امرغایبده لیبع
 و امر حاضرده بیع درسون لیبع اصلنده لیبع ایدو و با حرف
 عله متحرک ما قبل حرف ساکن با نقل ایتدک یا نك کسره سنی
 ما قبلنده حرف صحیح ساکن بایه اجتماع ساکنین اولدی
 یا دن عیندن اجتماع ساکنینی دفع ایچون یا ی حذف ایتدک
 لیبع اولدی و بیع اصلنده لیبع ایدو و با حرف عله متحرک
 ما قبل حرف صحیح ساکن با نقل ایتدک یا نك کسره سنی ما قبلنده
 حرف صحیح ساکن بایه اجتماع ساکنین اولدی یا دن عیندن
 اجتماع ساکنینی دفع ایچون یا ی حذف ایتدک لیبع اولدی
 بایه حرکه دکمکه همزه دن استغنا حاصل اولوب همزه
 دخی حذف ایتدک بیع اولدی و بوندرك تشیه سنده جمع
 مذکرده عینک حره کده سببیه یا عودت ایدر مثلاً
 سن امرغایبک تشیه سنده لیبیعا و امر حاضرک تشیه سنده
 بیعا درسون لیبیعا اصلنده لیبیعا ایدو و با حرف عله متحرک
 ما قبل حرف صحیح ساکن با نقل ایتدک یا نك کسره سنی ما قبلنده
 حرف صحیح ساکن بایه لیبیعا اولدی یا ساکن ما قبل مکسور
 یا ی حال اوزره مد ایتدک لیبیعا اولدی بیعا اصلنده لیبیعا
 ایدو و با حرف عله متحرک ما قبل حرف صحیح ساکن با نقل
 ایتدک یا نك کسره سنی ما قبلنده حرف صحیح ساکن بایه
 لیبیعا اولدی بایه حره کده دکمکه همزه دن استغنا حاصل
 اولوب همزه دخی حذف ایتدک بیعا اولدی یا ساکن ما قبل مکسور
 یا ی حال اوزره مد ایتدک بیعا اولدی و باقیلرک اعلاوی
 بوندن معلوم اولور و دخی سن ناقص و اویدن امرغایبده

وامر حاضرده واو حذفه لِيَغْزُ اغز و ناقص بائيد
امر غاييد و امر حاضرده يا حذفه لِيَرْمِ اَرْمِ دَرْمِ
زيرا ناقصك جزمي و وقفى لام الفعلك سقوطيله در
ومعلوم اولسونكه ناقص و اويدن مضارع مجهوله
وامر مجهوله ونهى مجهوله بونلا رما ضينك فروع اولغله
واو بايه قلب اولغله زيرا ماضى مجهوله واوك ما قبل
مكسور اولغله و اربايه قلب اولغله غزى كيه اصل غز و
ايدو و او متحر كه طرفه واقعه اها قبل مكسور و او بايه
قلب ايتدك غزى اولدى و يغزى و ليغزى و اغزى و لا يغزى
كبي مثلا يغزى اصلنده يغز و ايدو تبعا لماضى المجهول
واو بايه قلب ايتدك يغزى اولدى يا حرف علة متحرك
ما قبل مفتوح باي الفه قلب ايتدك يغزى اولدى **ومعلوم**
اولسونكه ماضيد عين الفعلك فتحى و مضارع عين
الفعلك كسريله فَعَلَ يَفْعَلُ با بندين و ماضيد و مضارعك
عين الفعلك فتحيله فَعَلَ يَفْعَلُ با بندين و ماضيد و مضارعك
عين الفعلك كسريله فَعَلَ يَفْعَلُ با بندين فاء الفعل و او
اولان معتل و مثالك فاسى مضارع معلومده و امر معلومده
ونهى معلومده ساقط اولور و عِدْ يَعْذُ و هَبْ يَهَبُ و رَثْ
يَرِثْ كيه يَعْذُ اصلنده يَوْعِدُ ايدو و او بين ياء و كسرة
واقع اولغله ساقط اولوب يَعْذُ اولدى يَهَبُ اصلنده يَوْهَبُ
ايدو و او بين ياء و كسرة واقع اولغله ساقط اولوب يَهَبُ
اولدى ها حروف حلقده اولغله ثقيل و كسره دخي ثقيل اولوب
و ثقيل على الثقيل مستكره اولغله هانك كسره سه اخف حكادت

اولان فتحيه تبديل ايتدك يَهَبُ اولدى يَرِثُ اصلنده يَوْرِثُ
ايدو و او بين ياء و كسرة واقع اولغله و او حذف اولوب
يَرِثُ اولدى و دخي سن بونلا رك امرنده عِدْ يَعْذُ و هَبْ يَهَبُ
لا تَعْدُ لا تَهَبُ لا تَرِثُ دَرَسُونَ عِدْ اصلنده اَوْعِدْ ايدو
تبعا للمضارع و او حذف اولدى اَعِدْ اولدى عينك حره كيه سيله
همزه دن استغنا حاصل اولوب همزه دخي حذف اولدى
عِدْ اولدى هَبْ اصلنده اَوْهَبْ ايدو تبعا للمضارع و او
حذف اولدى اِهَبْ اولدى هانك حره كه سيله همزه دن
استغنا حاصل اولوب همزه دخي حذف اولدى هَبْ اولدى
ها او زره كسره ثقيل اولغله كسره بي فتحيه تبديل ايتدك
هَبْ اولدى رَثْ اصلنده اَوْرِثْ ايدو و بونك اعلاى اَوْعِدْ
اعلاى كبيدر لا تَعْدُ اصلنده لا تَوْعِدُ ولا تَهَبْ اصلنده
لا تَوْهَبُ ولا تَرِثُ اصلنده لا تَوْرِثْ ايدو بونلا رده واوك
سقوطى مضارعه اتبا عيله در و كا هيجه و او ماضيد عينك
كسره و مضارع عين فتحيله فَعَلَ يَفْعَلُ با بندين ايكي لفظ دن دخي
ساقط اولور و طاء يَطَّاءُ و سِعْ يَسَّعْ كيه يَطَّاءُ اصلنده يَوْطَّاءُ
و يَسَّعْ اصلنده يَوْسَّعْ ايدو و او بين ياء و فتحه واقع اولغله
تبعا ليَهَبُ ساقط اولوب يَطَّاءُ و يَسَّعْ اولدى **ومعلوم**
اولسونكه لفيف مقرونه عين الفعلك حكى صحيحه عين
الفعلك حكى كبيدر متغير اولماز و لام الفعلك حكى
ناقصك لام الفعلك حكى كبيدر ما سبقدن تفصيلا معلوم
اولور اهاديه حاجت بو قدر طَوَّى يَطْوِي كيه بوندن امر
اَطْوِ و نهى لا تَطْوِ كلور رخي يَرْمِي دن امر اَرْمِ و نهى لا يَرْمِ

كلد كي كيه طوي ده الفه قلب اولان لام الفعلد زير آخر
 اولغله تغيره مناسبد واكثر يا محل تغير آخر اولور بوتقد
 واود دخي متحرك اولوب وما قبل مفتوح اولوق سبيله الفه
 قلب اولسه اجتماع ساكنين لازم كلور ويا كوز اعلان عين
 الفعلده اعتبار اولسه انسب واكثر الوقوع اولان ترك
 لازم كلور ويا برنده اعلان اعتبار اولنما سه هدم قاعده
 لازم كلور بناء على ذلك اعلان والفه قلب طوي كبيدره
 آخرده اعتبار اولندي **ومعلوم** اولسونكه لفيف مفروقده
 فاء الفعلنك حكمي معتل الفانك فاء الفعلنك حكم كبيدر ولام
 الفعلنك حكم ناقصك لام الفعلنك حكم كبيدر وفي بقي كبي
 اعلان رخي نك اعلان كبيدر وبقي نك اعلان برخي نك
 اعلان كبيدر آخرده ويعيد نك اعلان كبيدر اولده اصله
 يوق ي ايدو واو بين ياء وكسرة واقع اولوب ساقط اولدي
 ويا اوزره ضمه ثقيل اولغله حذف اولنوب وما قبل مكسور
 اولوق سبيله دخي مد اولوب بقي اولدي و بوندن آخر ق كلور
 معتل كبي فاء الفعل حذف اولندي و ناقص كبي وقفه لام
 الفعل حذف اولندي قاف مكسورة اولدوغى حالده باقي قالده
 وواحد مذكوره عند الوقف برهه زياره قلنور قه كبي
 ودخني سن تشنيه سنك قيا وجمعده قوا وواحدة مؤنثه
 قى و تشنيه سنك قيا وجمعده قين درسون قيا اصلنده
 اوق ي ايدو علامه للجرم والوقف ياساقط اولوب اوق
 اولدي تبعا للمضارع واود دخي ساقط وحذف اولدي اوق
 اولدي قافك حره كه سيله همزه دن استغنا حاصل اولوب

همزه دخي حذف اولدي ق اولدي قيا اصلنده اوقيا ايدو
 تبعا للمضارع واوساقط وحذف اولدي قيا اولدي قافك
 حره كه سيله همزه دن استغنا حاصل اولوب همزه دخي حذف
 اولدي قيا اولدي قيا اصلنده اوقيا ايدو يانك ضمه سنك
 اول قافك كسره سنى ثقيل كورب حذف ايتك و يانك ضمه سنى
 قافه نقل ايتك اجتماع ساكنين اولدي يانك وادن اجتماع
 ساكنين دفع ايجون ياي حذف ايتك اوقيا اولدي تبعا
 للمضارع واود دخي حذف ايتك اوقيا اولدي قافك حره كه سيله
 همزه دن استغنا حاصل اولوب همزه دخي حذف ايتك
 قوا اولدي قيا اصلنده اوقيا ايدو توالى كسرات اجل ايجون
 ياء اولدي ناقص دن ويا ثانياه ضمير فاعل دن اجتماع ساكنين
 دفع ايجون ياء اولدي حذف ايتك اوقيا اولدي تبعا للمضارع
 واود دخي حذف ايتك اوقيا اولدي قافك حره كه سيله همزه دن
 استغنا حاصل اولوب همزه دخي حذف ايتك قيا اولدي
 قين اصلنده اوقيا ايدو تبعا للمضارع ولو حذف ايتك
 اوقيا اولدي قافك حره كه سيله همزه دن استغنا حاصل
 اولوب همزه دخي حذف ايتك قين اولدي **ومعلوم** اولسونكه
 مضاعفك عين الفعل ساكنه ولام الفعل متحرك يا نحو كبيده
 متحرك اولدوغى وقفه ادغام لازم واجب اولور مد اومد
 وتمد كيه بوايكيسنك اصله مدد ايدو ايدو پس دال
 اولينك حره كيه سيمه نقل اولندي ودان اولي ساكنه باقى
 قاندي بعده دال اولدي ساكنه دال ساكنه متحركه ادغام
 اولندي پس مد اصلنده مد ايدو كلمه ايك حرف بر حنك

واقع اولدى دال را يكسى بله متحرك ادغام واجب ادغام ^{الحذف}
دال اولينك حركه سنى حذف ايتدك بعده دال اولى ساكنه
دال ثانيه متحركه ادغام ايتدك مدغمون بدل مدغم فيه اولان
دال ثانيه متحركه برشته و زدك مد اولدى مد اصلده
ميدد ايدو كلمه ده ايكي حرف برجنسندن واقع اولدى دال را
ايكسى بله متحركه ادغام واجب ادغام ايجون دال اولينك
حركه سنى نقل ايتدك ^{سنى} ماقبلده ساكن اولان ميمه ودال
اولى ساكنه بي دال ثانيه متحركه ده ادغام ايتدك مدغمون
بدل مدغم فيه برشته و زدك ميدد اولدى واكر مضاعفك
عين الفعل متحركه و لام الفعل ساكنه اولور ايسه بوضورتك
اظهار لازمدر يعنى ادغام مستعذر مددن كيمه واكر
مضاعفك عين الفعل و لام الفعل معاً ساكنه اولور ايسه
بوضورتك ادغام جائز اولور و ثانيه متحرك اولونوب
بعده اولى ثانيه ده ادغام اولور لم ميدد كيمه بونك اصلى
لم ميدد ايدو نقل ايتدك دال اولينك حركه سنى ماقبلده
ساكن ميمه اجتماع ساكنين اولدى اجتماع ساكنينى دفع و ادغام
ايجون دال ثانيه بي فتحه اخف حركا تن اولمغله فتحه حركه
يا خود الساكن اذا حرك حركه بالكسر مد لونه كسر بله حركه
يا خود ضمّه اقربى حركا تن اولمغله ضمّه ايله حركه و زيدك
بعده دال اولى ساكنه بي دال ثانيه متحركه ده ادغام ايتدك
مدغمون بدل مدغم فيه برشته و زيدك لم ميدد يا خود لم ميدد
يا خود لم ميدد اولدى و ادغام ترك و اظهار ايله لم ميدد دخي
جائز اولور و دخي سن عين الفعلك ضميله يفعل دن

مضاعفك امرنه ميمك ضمى و دالك فتحى و تشديد ايله مدد
يا خود ميمك ضمى و دالك ضمى و تشديد ايله مدد يا خود
ميمك ضمى و دالك كسرى و تشديد ايله مدد رسون و اظهار
و ترك ادغام ايله امدد دخي جائز اولور مدد اصلده امدد
ايدو نقل ايتدك دال اولينك ضمّه سنى ماقبلده ساكن ميمه
اجتماع ساكنين اولدى دال را دن اجتماع ساكنينى دفع و ادغام
ايجون دال ثانيه بي فتحه يا خود ضمّه يا خود كسر بله حركه
و زدك و دال اولى ساكنه بي دال ثانيه متحركه ده ادغام
ايتدك مدغمون بدل مدغم فيه برشته و زدك و ميم حركه
دكلمه همزه دن استغنا حاصل اولوب همزه دخي حذف
ايتدك مدد يا خود مدد يا خود مدد اولدى و دخي سن عين
الفعلك كسر ايله يفعل دن مضاعفك امرنه فانك كسرى
ورانك كسرى و تشديد ايله فرد يا خود فانك كسرى و رانك
فتحى و تشديد ايله فرد رسون و اظهار و ترك ادغام ايله
افرد دخي جائز اولور و دخي سن عين الفعلك فتحه ايله
يفعل دن مضاعفك امرنه عينك فتحى و ضار ك فتحى
و تشديد ايله عص يا خود عينك فتحى و ضار ك كسرى و تشديد ايله
عص رسون و اظهار و ترك ادغام ايله اعص دخي
جائز اولور و بوقر ايله عص نك اعلان و ادغام مدد نك
اعلان و ادغامنه قياسيله معلوم اولور و دخي سن افعل دن
مضاعفك احب محب در سوه بونلورك اصل احب
محب در باء اولينك حركه سنى ماقبلده ساكن حابه
نقل اولدى بعده باء اولى ساكنه باء ثانيه متحركه ده

ادغام اولدی و دخی سن بونک امرند ادغامیله آحِب
 و اظهاریله آحِب دَر سون و آحِب نك همزه سے مضارع
 کلمه حانک حره که سی سببیه حذف اولمادی زیر مضارع
 اصل یو آحِب در متکلم همزه تین جمع لازم کلمسون ایچون
 حذف اولنمش ایدو و مضارع دن امر التثنی طریق اولاحرف
 مضارعنی حذف ایتله بعده مضارعة حرفدن صکره اولان
 حرفه نظر ایتلی اگر اول حرف متحرک اسیه اول حرفیله بدأ اولنور
 و آخر مضارع مجزوم و موقوف اولور غیر در لی تصرف و تغیر
 اولماز نید خرج دن اولان تد خرج امر کی آحِب دخی
 بویله در و آحِب ده اولان تغیر ادغامدن کلدی و اگر حرف
 مضارعة دن صکره اولان حرف ساکن اسیه اول وقت
 ساکن ایله ابتدا ممکن اولماز و ایچون برهمزه وصل ایله ابتدا
 اولنور انصر اضرِب اِعْلَم کبی بو تقدیرجه آحِب اصلنده
 نوا آحِب ایدو امر فلق مراد ایتدک مضارعة حرفی اولان
 تائی حذف ایتدک و بعد نه نظر ایتدک کوزدک متحرک اول
 متحرکه بدأ و آخرنی وقف ایتدک آحِب اولدی نقل ایتدک
 بائی اولینک حره که سے اولان کسره بی ما قبلنده ساکن حایه
 اجتماع ساکنین اولدی بالودن اجتماع ساکنینی دفع و ادغام
 ایچون باء ثانیه بی فتحیه حره که وزدک و باء اولی بی
 ساکنه بی باء ثانیه متحرکه ده ادغام ایتدک مدغم دن بدل
 مدغم فیه برشد و زدک آحِب اولدی و همزه وقتکه سن
 بر حرفی جنسندن حرف آخرده ادغام ایدر سن مدغم
 اولان حرفک بدلنده مدغم فیه اولان حرفه برشد ادخال

ایله **و معلوم** اولسونکه اگر همزه ساکنه اولور اسیه اول همزه
 ساکنه حال اوزره ترک ایتدکه جائز و ما قبلنده اولان
 حرفک حرکه سنک جنسنه قلب ایتدکه جائز اولور چون
 بو صورتده اگر همزه ساکنه ما قبل مفتوح اسیه همزه ساکنه الفه
 قلب اولنور و اگر همزه ساکنه نك ما قبل مکسور اسیه همزه
 ساکنه یا به قلب اولنور و اگر همزه ساکنه نك ما قبل مضموم
 اسیه همزه ساکنه واوه قلب اولنور و یا کل اذ ذلت
 و ایدن یومین و یومین کبی و ایدن اذن دن آخر ذر یا کل
 اصلنده یا کل ایدو همزه ساکن ما قبل مفتوح همزه الفه قلب
 ایتدک یا کل اولدی ایدن اصلندن ایدن ایدو همزه ساکن
 ما قبل مکسور همزه یا به قلب ایتدک ایدن اولدی یومین
 اصلندن یومین ایدو همزه ساکن ما قبل مضموم همزه واوه قلب
 ایتدک یومین اولدی و ایدن ده یا ساکن ما قبل مکسور اولغله
 مدلیله اولور کذلک یومین ده و او ساکن ما قبل مضموم اولغله
 مدلیله اولور و معلوم اولسونکه اگر همزه متحرکه اولور اسیه
 بو صورتده اگر همزه متحرکه نك ما قبل حرف صحیح متحرک اولور
 اسیه اول همزه متحرکه صحیح کبی متغیره اولماز قرآکیه و اگر
 همزه متحرکه نك ما قبل حرف ساکن اولور اسیه اول
 همزه متحرکه بی حال اوزره ترک ایتدکه جائز و حره که سه
 ما قبلنده نقل ایتدک جائز اولور اولک مثالی و
 القرية نظم شریف و ثانیینک و سئل القرية قول شریف و بونک
 اصل و استئل القرية در همزه متحرکه و ما قبل ساکن سین نقل
 ایتدک همزه نك حره که سه ما قبلنده ساکن سنیده اجتماع ساکنین

اولدی همزه دن لامدن اجتماع ساکنینی دفع ایچون همزه
حذف ایتدک و سَلَّ الْقَرْيَةَ اولدی امرک اولنده اولان همزه
وصل اسقاط اصلده و اوک سینه وصل و نما سیچوندر
و فرَعَدَ همزه نك حره که سے سینه نقل اولمغله همزه وصلدن
استغنا حاصل اولدو غیچوندر سَلَّ بِنِي سَرَايِلْ نَطْمُ شَرِيفِدَه
اولدوغی کجه و لام تحریک دخی القرية نك لام ساکنه سنه
اتصالله قراءت ایچوندر زیرا اصل سَلَّ دَن اَمْرًا و لَوْنُ اَوْزَرَه
اسْتَلْدَر و امرک لام الفعل مجزوم و موقوف علیه اولور و جمع
ساکنین ایله تلفظ ممکن اولماز و بوزنم شریف همزه اثباتیله
و همزه ترکیله ده قراءت اولندی **و معلوم** اولسونکه اَخَذَ و اَكَلْ
و اَمْرًا حَاضِرًا عَلَی غَيْرِ الْقِيَاسِ خَذَّ و كُلَّ و حَزَّ کلدی
خذاصلنده اَخَذَ کُلَّ اَصْلِنْدَه اَكَلْ مَرَّ اَصْلِنْدَه اَمْرًا ایدو
بو تقدیرجه بونلرده قیاس همزه ساکنه ما قبل مضموم
اولمغله و اوه قلبیله اَوْخَذَ اَوْكَلَّ اَوْمَرَّ ایدو و لکن
همزه تینک جمعی کر به و همزه ثانیه ساکنه بی اوه قلبیله
تلفظ ثقیل اولمغله علی خلاف القیاس همزه تین حذفیله
خَذَّ کُلَّ مَرَّ وارد اولدی و دخی همزه وقتده که صحیح اولمایا
بر فعل بوزن سنّ اول فعلی تصریفدن باب صحیحده
ذکر اولنان و جوهرکه جمعیسنده صحیحده قیاس ایله
یعنی صحیح اولمایان فعلده دخی صحیح کجه ماضی مفرد مذکر
غائبه و بونک تشبیه و جمعنی و ماضی مفرد مؤنثه غایبه
و بونک تشبیه و جمعنی و ماضی مفرد مذکر مخاطبیه و بونک
تشبیه و جمعنی و ماضی مفرد مؤنثه مخاطبیه و بونک

تشبیه

تشبیه و جمعنی و ماضیدن نفس متکلم و حده بی و نفس
متکلم مع الغیری صیغده اعتبار ایله و صحیحک غیر مضاف
و امرده و نهیده و اسم فاعله و اسم مفعولده دخی ضیح
اعتبار ایله صحیحده اعتبار ایتدی کجه و اگر قیاس
و قاعده بر حرفی حرف آخره تبدیل یا خود بر حرف
حرف آخره مکانته یا خود بر حرفه کجه یا آخر جمله نقل
یا خود بر حرف متحرکی اسکان اقد یا اید را سیده سابقه
بونلار ذکر اولدوغی کجه سن بو امور و خصوصاً مسئله
و اگر قیاس و قاعده بو امور و خصوصاً مسئله ایضا ایترا سیده
سن صحیح اولمایان فعلی دخی صحیح کجه تصریف ایله یعنی
صیغه یرجک **و معلوم** اولسونکه بعضی مواضعده مقلد
تغیری مقتضی قیاس و اریکن اعلال ایله یا خود ادغایله
متغیره اولماز عَوْرًا و اَعْتَوْرًا و اِسْتَوْرًا و بونلارک
غیر بیری کجه بونلارک بعضیسنده عدم تغیر صحه بنا ایچوندر
و بعضی آخر لرنده عدم تغیر علة اخرى ایچوندر مثلاً
عَوْرًا و اَعْتَوْرًا و او حرف علة متحرکه و ما قبل مفتوح
اولمغله الفه قلب اولنجق اریکن اولنمادوغی عَوْرَه دَه
حرکه عین سکون حکنده در یعنی اَعْوَرَ عَيْنِنَا
حکنده در و اَعْتَوْرًا ده حرکه تادخی سکون
حکنده در یعنی تَعَاوَرَ اَلْفَيْنَا حکنده در بخاورده
نسبتله اَجْتَوْرًا کجه و حرف علة متحرکه نك ما قبل
ساکن اولدقن اسیه حرف علة متحرکه الفه قلب اولماز
و ساکن حکنده اولان حرف متحرک ساکن کبیدر

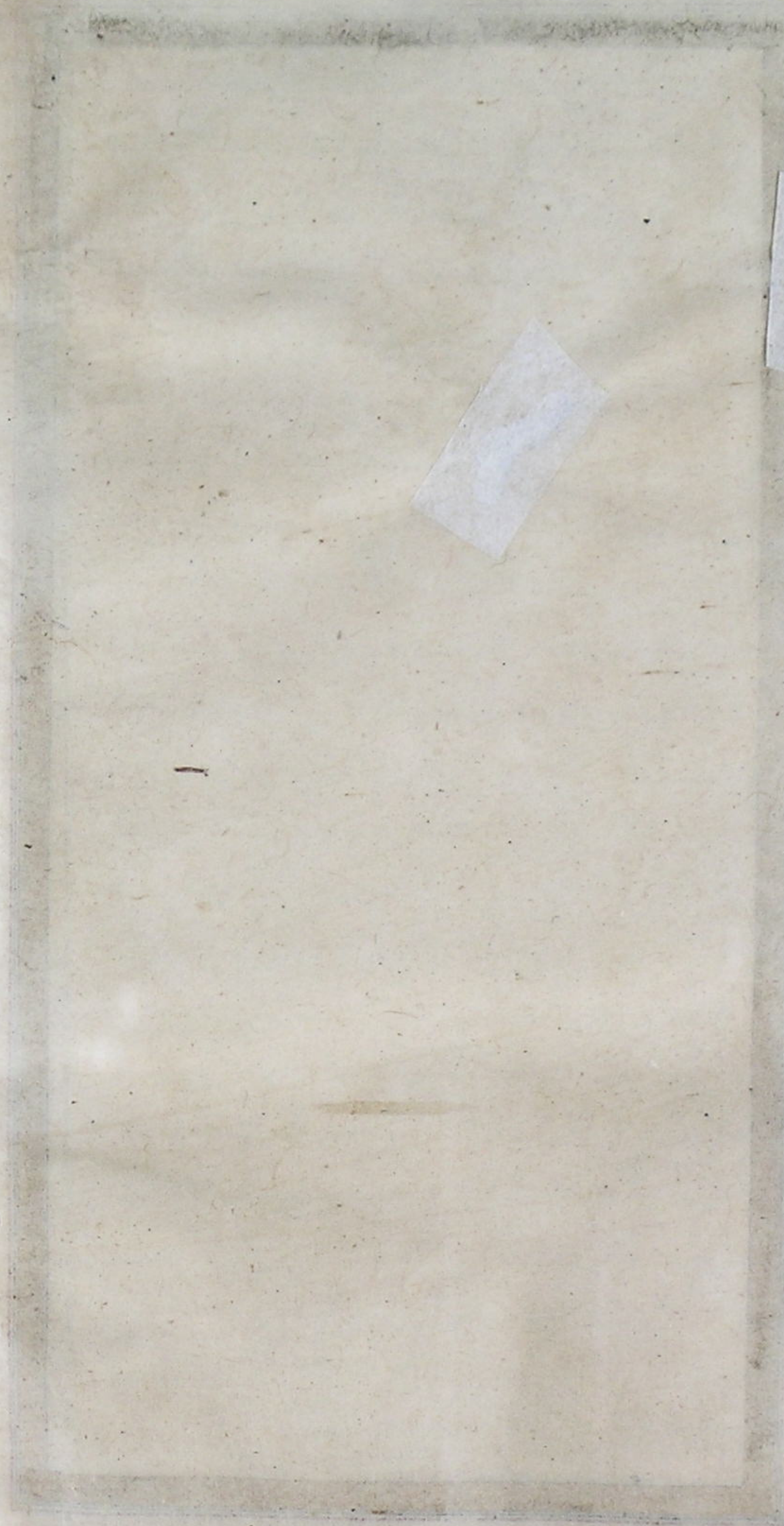
وأستوى ده حرف علة اولان واو متحرك وما قبل مفتوح
 اولغله الفه قلب اولنجق ايكن اولنما دغى صحتة بنا ايچوندر
 زيرا بو استوى نك آخر حرف علة متحرك اولان يا اولوب
 وما قبل مفتوح اولغله يا الف ساكنه به قلب اولندى
 بعد واو متحرك دغى ما قبل مفتوح اولدغيجون الف
 ساكنه اخر حرف علة اولسه اجتماع ساكنين واعلال
 على الاعلال لازم **ب** بنا ده صحتة قائما ز صحتة بنا في
 محافظه ايچون واوك الفه قلب اولنمسي ترك اولندى
 هر نقدر واوك الفه قلب اولنمسي مقتضى قاعده موجود
 ايسه ده طوى ده بو محذور ايچون واوى الفه قلب ترك
 اولندوغى كى **ومعلوم** اولسونكه بعضى كره ادغام موجب
 موجود ايكن ترك اولنور محافظه الحاق ايچون نحو قرد
 كجعفر ونحو تجلبب كدحرج و دفع التباس واسباه
 ايچون نحو صكك وسرد بالنسبة الى صكك وسرويا
 او زنيه مضارع ضمته نك وقوى لز ومنذن احتراز
 واجتناب ايچون نحو حى **ومعلوم** اولسونكه بعضى كره
 اعلال موجب موجود ايكن اعلال ترك اولنور اصل
 واويدر يا تيدر اكا دلالت ايچون حوكة وحيدى
 وما اقوله وانغيت المرأة كى وافعاله التباس واسباه
 دفع ايچون ادوير واعين كى ودغى بو ذكر اولنان
 عليك امثال ايچون ادغام واعلال موجب موجود
 ايكن ترك اولنور **هذا** اخر ما قررت وحررت بتوفيق
 الله تعالى بلسان تركى في حل المسائل المذكورة

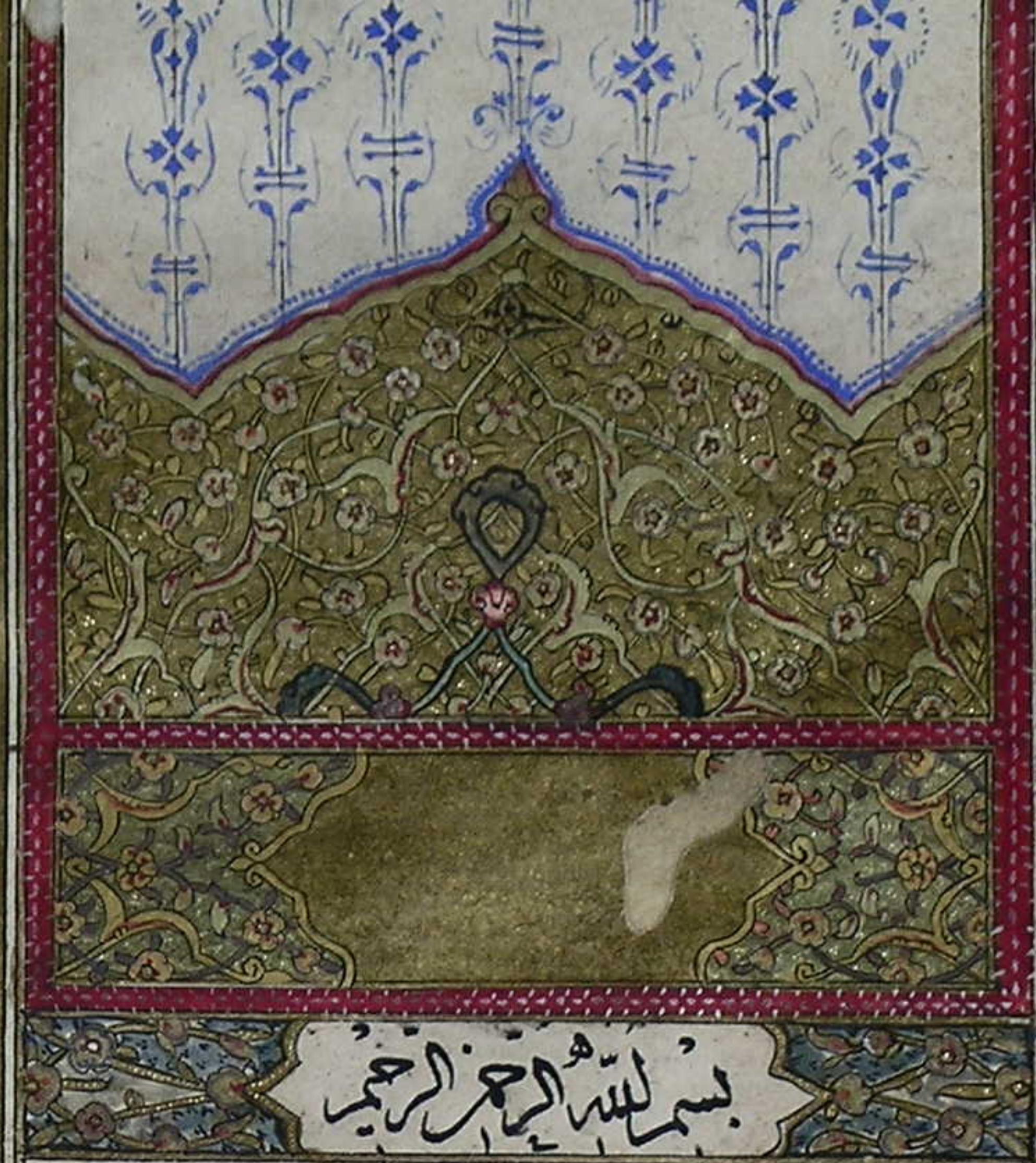
في كتاب مقصود في علم التصريف مع ضم الفوائد
 الاخر اليد ليغم نفعه الحمد لله على
 توفيق الاتمام والصلوة والسلام
 على سيد الانام وعلى
 اله واصحابه الكرام
 الى يوم القيام
 ام

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
أَخِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
أَخِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
أَخِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
أَخِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
أَخِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
أَخِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
أَخِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
أَخِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
أَخِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي انعم على عباده العاملين
والصلوة والسلام على من رفع قدره بنصبه
رحمة للعالمين وعلى آله واصحابه الجارين
محرمي اليقين في اساس الدين **وبعد** فهذه تحريات
لطيفة وتقريرات لطيفة تحاوية لمسائل
الرسالة المنسوبة الى الشيخ الامام عبد القاهر
ابن عبد الرحمن الجرجاني عليه رحمة الباري
والغفران الرحمان الضمدي وجعلتها خدمة
لصاحب الايادي والنعمة والكرم والهمم
والمجد الأشم تلات في سرادات جلاله
انوار السعادات حتى طلعت من بروج حدايق
كماله ازهار البشارات وايام دولته بلطف
سلوكه كلها عيد ونخيل كرمه المثمر بنعمه باسقات

لها طلع نضيد ومن سدته السنينة نيل المقاصد
كلها فانها ما وضعت من الرحمن الالهة فطوبى
لمن دعا بدوام دولته العلية فانه دعا يرجع
الى منافع الامة لخير البرية تكفي لمن رام الوصول
الى المهمات فان التوافل ساقطة بالواجبات
فان نظر اليها بعين الكرم وتابها بحسن القول
فهو غاية المأمول ونهاية السؤال من بابة
العجا بالمارب العاري عن اليأس والمعائب
اللهم اجعله مكسوفاجنا حتى الاحسان
والعرفان الى يوم الجمع ونصب الميزان **هذا** اوان
الشروع في المسائل المذكورة في العوامل
مستعينا من الله العظمة في المقال وعليه
التوكل في جميع الاحوال اى ملجاء اصحاب
اعتصام واى ملاز ارباب استرحام واى
كان شفقة اناام واى اصل اصيل مرار واى
ولى نعم عالم دام مادام القلم معلوم دولتك
شيخ امام عبد القاهر ابن عبد الرحمن الجرجانيك
تاليف اوزره نخوده اولوجى عوامل يوز عاملدر
وز بوز عامل ايكى قسمه منقسمه در بر قسمي
لفظيه وبر قسمي معنوية در ولفظيه دخي
ايكى قسمه منقسمه در بر قسمي سماعيه وبر قسمي
قياسيه در وسماعيه طقسان بر عامل
وقياسيه يدى عامل ومعنوية ايكى عامل

و مجموعی یوز عامل در و عامل سماعی سؤل
عامل در که عملی عربدن سماعه موقوف و مقصور
اوله و عامل قیاسی سؤل عامل در که عملی عربدن
سماعه موقوف و مقصور اولیوب بلکه حقه
موضوعنک افرادی غیر محصوره اولان قاعده
کلیه عقدی **سؤل** اوله کل فعل یرفع الفاعل
کلیه سی مثالی **وبو** بز عواملدن عوامل سماعیه
اون اوج نوح اوزره در نوع اول الجوق اسمی جبر
ایدن اون یدی حرف در و بواون یدی حروفه حروف
در **و معلوم** اولسونکه حرف جر ایچون بره تعلق
لازمدر بو متعلق بعضی کزه فعل اولور و بعضی کزه
معنای فعل اولور اسم فاعل و اسم مفعول و مصدر
و اسم تفضیل و صفة مشبیه و سائر الفاظ در در که
اول الفاظ در معنای فعل منضم اوله و متعلق
حرف جر بعضی کزه محذوف و بعضی کزه مذکور
اولور و حرف جرک مدخولند مفعول بر غیر صریح
در و جار مع المجروره متعلق مذکور یا خود خاص
اوله رق محذوف اولدقده ظرف لغو دیرلر و اگر
متعلق حصول و کون کبی هر شیه شامل معنای اولوب
و محذوف اولور سه اول وقتک جار مع المجروره ظرف
مستقر دیرلر و بو حرفله حرف جر دلدی متعلقنک
معناسنی مجرورنه حر و افضا ایتدیکچوندر و حروف
جازه نک اولکسی با در و با ایچون سکر معنای وارد

اولکسی الصا قدر مررت بزید مثالی یعنی بنم مرورم
زیده قریب موضعه ملاصق اولدی دمکدر و ایکنجه
استعانه در کتت بالقلم مثالی یعنی بن کتابته قلم
ایله استعانه ایتدم دمکدر و او چچسی مصاحبه
در خرج زید بعسیریه مثالی یعنی زید بعسیریه
مصاحبه و مقارنه ایله چقد دمکدر و در در
مقابله در بعث هذا بهذا مثالی یعنی بن شوشی
شوشیک مقابله بیع ایتدم دمکدر و شنجسه
تعدیه در یعنی فعل لازمی متعدی قلم ایچوندر
ذهب بزید مثالی یعنی بن زیدی ذاهب قلم
دمکدر و التنجسی ظرفیه در جلست بالمسجد مثالی
یعنی بن مسجد شریفه او توردم دمکدر و بدنجسی
زائده در هل زید بقائم مثالی یعنی هل زید
قائم دمکدر و سکر نجسی تعدیه در باقی و اخی
مثالی یعنی با بام و آنر سکا فدا اولسوندر دمکدر
و حروف جازه نک ایکنجسی من در و من ایچون
بش معنای وارد و اولکسی ابتداء غایت در سر
من البصره مثالی یعنی بنم سیرمک ابتداء سی
بصره دن اولمشدر دمکدر و من ک ابتداء غایت
ایچون اولدغی ابتداء لفظی من ک موضعه وضعک
صحنی ایله بلنور و ایکنجسی تبیین جسد الله
تعالی نک فاجتنبوا الرجس من الاوثان قول
شریفه اولان من مثالی بو نظم شریفه رجس دن

مراد جنس او ثان اولدوغی من حرفیله بیان اولندی
وخاتم من فضة قولنده خاتم من مراد جنس فضه د
اولان خاتم اولدوغی من حرفیله بیان اولندی
ومن کله سنک بیان ایچون اولدوغی مکانده الدی
لفظنی وضعک صحتی ایله معلوم اولور و اوچنجه
بعضی در شری من النهار مثالی یعنی شربت بعض
النهار دمکدر و اخذت من الدر اهر مثالی یعنی
اخذت بعض الدر اهر دمکدر و من حرفیک
تبعیض ایچون اولدوغی مکانده بعض لفظنی وضعک
صحتی ایله معلوم اولور و در در نجسی معنای
فی در یعنی ظرفیت در الله تعالی نك اذا نودی
للصلوة من يوم الجمعة قول شریفده اولان
من حرفی مثالی معنای نظم شریف فی يوم الجمعة
دمکدر و بشخصی زائده در ما جاء فی من احد
مثالی یعنی ما جاء فی احد دمکدر و من حرفیک
زائده اولدوغی کلامدن حذف واسقاط وقتده
معنای کلامه خلل کلمه مکله معلوم اولور و حرف
جازه نك اوچنجه الی در و الی ایچون ایکی معنای
وارد در اولکسی انتها غایه در شربت الی الکوفة
مثالی یعنی بنم سیریم کوفیه منتهی اولوب آندک
نهایت بولدی دمکدر و ایکنجسی معنای مع در
یعنی معیة و مقارنته در و الی نك بومعنا ده
استعمال اولدوغی قلیل در الله تعالی نك ویزدکم

قوة الی قوتکم قول شریفده اولان الی مثالی معنای
نظم شریف مع قوتکم دمک اولور و الله تعالی نك ولانا کلوا
اموالهم الی اموالکم قول شریفده اولان الی مثالی معنای
نظم شریف مع اموالکم دمک اولور و حروف
جازه نك در در نجسی فی در و فی ایچون ایکی معنای
وارد در اولکسی ظرفیه در و ظرفیت معنای
برهشتیک شیء آخره حلول و در بولدی کس حقیقه
اولسون الماء فی الکوز و المال فی الکیس مثالی و کس
مجازاً اولسون النجاة فی الصدق کما ان الهلاك
فی الکذب مثالی زیرا برهشتیک شیء آخره ظرف
اولسی اجسام محسوسة ده اولور کوزک مائه
و کیسک ماله ظرف اولدوغی کبی اما بر معنای نك
معنای آخره ظرف اولسی مجازاً و تشبیهها اولور
صدقک نجاة و کذبک هلاک مجازاً و تشبیهها ظرف
اولدوغی کبی و ایکنجسی معنای علی در یعنی استعلا
و فی نك استعلاء معنای سند استعمال اولدوغی
قلیل در الله تعالی نك ولا صلیتکم فی جذوع النخل
قول شریفده اولان فی مثالی معنای نظم شریف
علی جذوع النخل دمک اولور و حروف جازه نك
بشخصی لامر در و لامر ایچون بش معنای وارد در
اولکسی تملیک در المال لیزید مثالی و ایکنجسی
الجل للفرس مثالی و اوچنجه تعلیل در ضربت
زیداً لئلا دیب مثالی و در در نجسی معنای عن در

يعني بعد و مجاوزة در مع القول استعمال اولند غي
وقته الله تعالى قال الذين كفروا والذين امنوا
قول شريفك اولان للذين اسم موصولنده كه لام
جازه كبي ومعناي نظم شريف عن الذين امنوا دمك
اولور و بشجسي زائده در الله تعالى نك رد ف
لكم قول شريف اولان لام جازه كبي معنای
نظم شريف رد ف دمك اولور و حروف جازه نك
التنجسي رب در و رب نك معنای تفيل در و رب
ايچون صدر كلام وارد ر يعني كلامك صدر
وابدا سنده اولور و رب اسم نكرة موصوفيه
مختصة اولور يعني معرفيه واسم نكرة غير موصوفيه
وفعل و حرفه داخل اولما ز رب رجل كريم لقيته
مثلي و حروف جازه نك يدنجسي على در و على
استعلاء ايچوندر يعني علا نك معنای استعلاء در
كر كسه حقيقه اولسون زيد على السطح مثلي
و كر كسه مجازا اولسون زيد عليه دين مثلي
زير استعلاء حقيقى اجسامه اولور دين ايسه
ذمتك بر و صفتك و حروف جازه نك سكرنجسي
عن در و عن بعد و مجاوزة ايچوندر كر كسه حقيقه
اولسون رميت السهم عن القوس مثلي يعني تجاوز
السهم عن القوس و بعد عنه بعد الرمي دمك
اولور و كر كسه مجازا اولسون بلغني عن زيد حديثك
مثلي زير بعد حقيقى اجسامه اولور نكيم تجاوز

حقيقه

حقيقى اجسامه اولد غي كبي حديث ايسه كلام در
و كلام متكلم صفتك ر كند و دن حقيقه مفارقة
ايدوب غيريه و اصل و غيريله قائم اولما ز و حروف
جازه نك طقوزنجسي كافر و كاف ايچون ايكو
ايكى معنای وارد ر او لكسي تشبيه در زيد كالا سيد
مثلي و بوشبيه تشبيه مجازي يلوب تشبيه
حقيقى دنلدى و ايكنجسي زائده در الله تعالى نك
ليس كئيله شئ قول شريفك اولان كاف مثلي معنای
نظم شريف ليس مثله شئ دمك اولور و حروف
جازه نك او بنجسي مذ و منذ در و بوايكسي زماز
ماضيك ابتداء غايت ايچوندر ما رايت مذ يوم الجمعة
مثلي يعني عدم رؤيتك ابتداسي يوم جمعه در دمك
اولور و مصنف بونك اكسي برعدايدى زيرا
مذك اصلي اصلي منذ در تخفيفا نون حذف اولدى
و حروف جازه نك اون برنجسي حتى در و حتى
ايچون ايكى معنای وارد ر او لكسي انتهاء غايت در
اكلت السمكة حتى راسها مثلي يعني بنم اكلم سمكك نك
راسه منتهى اولوب و راسنه نهايت بولدى دمك
اولور و ايكنجسي معنای مع در و حتى نك مع معنای
كله كى كندر جاء في الحجاج حتى المشاة يعني مع
المشاة دمك اولور و حروف جازه نك اون ايكنجسي
حاشا و اون او بنجسي عدا و اون در دنجسي خلا در
و بواوج حرف دن هر برى استئنا ايچوندر و استئنا نك

معنای برشی غیر داخل اولدوغی شیء آخر دن اخراج
ایمکدر و بعضی تفسیرنده ذکر ایتدی که استثنانک
معنای اول داخل اولدوغی سیدن ثانی اخراج ایمکدر
جاء فی القوم حاشا زید و عدا زید و خلا زید
مثالی و بوالی حروفن بشنجسی لیت ذر و لیت
اولندی یعنی قور زیدک غیر مکلدی و زید مکلدی
دمک اولور و حروف جازه نک اون بشنجسی و اوقسم
واون التجسی تاء قسم و اون بدنجسی باء قسم در والله
تالله بالله لا فعلن کذا مثالی یعنی الله بنم مقسم بهم ذر که
بن شوشی اشلدیم دمک اولور و اون اوج نوعدن
ایکجی نوع اسمنی نصب و خبر فی رفع ایدن حروفن
و بوحروف الی حروفن و بوحروفن هر برینک نصب
ایتدی لفظه اسم و رفع ایتدی لفظه خبر سمیمه
ایتدی و بوالی حروفن اولکسه همزه نک کسر لیه
ان و ایکجسی همزه نک فتحیه ان در و بوالیکی
تحقیق ایچوندر یعنی بوالیکی معنای تحقیقه دلالت
ایچون موضوعلر در ان زیداً قائم و بلغنی ان زیداً
ذاهب مثالی و بوالی حروفن اوچنجسی کان در
و کان تشبیه مجاز لیه تشبیه ایچوندر یعنی کانت
معنای تشبیه دلالت ایچون موضوعلر کان زیداً
الاسد مثالی و بوالی حروفن در دنجسی لکن
ولکن استدرک ایچوندر یعنی معنای استدرک
دلالت ایچون موضوعلر ما جاء فی زید لکن

عمر حاضر مثالی و استدرک معنای نسیله
و انبا لک متغایرین اولان کلامک بینده لکن نک
توسط ایتسیدر مثال مذکورده توسط ایتدی
کی و بوالی حروفن بشنجسی لیت ذر و لیت
تمنی ایچوندر یعنی معنای تمنی به دلالت ایچون
موضوعلر لیت زیداً منطالی و تمنی نک
معنای بر شینک حصولی ایمکدر زکر کسه
اول شینک حصولی ممکن اولسون لیت زیداً قاعده
مثالی و کر کسه اول شینک حصولی ممنوع اولسون
لیت زیداً طائر مثالی و بوالی حروفن التجسی
لعل ذر و لعل ترجی ایچوندر یعنی معنای رجایه
دلالت ایچون موضوعلر لعل زیداً قائم مثالی
و ترجی ایچون ممکن ده استعمال اولنور الله تعالی نک
لعل الله یحدث بعد ذلك افرأ قول شریفده
ممکن ده استعمال اولنوغی کی زیرا الله تعالی نک
ذلك دن صکره بر امری احداث ایلسی ممکن در و بوالی
الی حروفن بعضی اوج حرفلی و بعضی آخری
دخی زیاده حرفلی اولمقد و بوالی حروفن
هر برینک آخری مفتوح اولمقد و بوالی حروفن
هر برینک برفعلک معنای اولمقد فعله مشابهلر
اولمقد بوالی حروفن حروف مشبهه بالفعل
دیوشمیه اولندی و نته کیم فعل رفع و نصب
ایتدی کی بوالی حروفن هر بری دخی ذکر

اولنان اوج وجهيله فعله مشابه سبيله رفع
ونصب ايدر اون اوج نودن اوچنجي نوع ايك
حرف در و بوايكي حرف را سملرني رفع و خبر لرني
نصب ايدر لرا و لكسي ما و ايكنجسي لادز و بو
ايكسند ليس يه مشابه اولان ما و لا در لرا ما زيد
قائما ولا رجر كاضرا مثللي و مانك ليس يه
مشابهتي نفى ايجون لوق لوق و نفى حال ايجون اولوق
و معارفه داخل اولوق لوق و نكراته داخل
اولوق لوق و مبتداء و خبره داخل اولوق لوق و خبره
باء داخل اولوق لوق حيثيتيدن در زير بود ذكر اولان
احكام ليس ده متحققه و موجوده در اولانك
ليس يه مشابهتي بود ذكر اولان احكامك معارفه
دخولك و خبرته با دخولك ما عدا سنده در زير
ايكي حكم لاده اولماز الحاصل ليس اسمني رفع و خبره
نصب ايدر و ما بود ذكر اولان احكامك كلي سنده
ولا بعضي سنده ليس يه مشابه اولمغله ليس نك
علي كيه عمل ايدوب اسم لرني رفع و خبر لرني
نصب ايدر و مانك خبره باء داخل اولدوغنه
مثال ما زيد بقائيم مثللي در اون اوج نودن
در دنجي نوع انجق اسم مفرد ي نصب ايدن يدي
حرف در اولكسي مع معنا سنده اولان و او در استوي
الماء و الخشب مثللي و ايكنجسي استئنا ايجون
اولان الا در جاء بني القوم الا زيد مثللي و اوجنجسي

يادر يا رجلا مثللي و در دنجسي ايا در ايا رجلا
مثللي و شنجسي هيا در هيا رجلا مثللي و النجسي
اي در اي رجلا مثللي و يدنجسي همزه در يعني
اذر از رجلا مثللي و شو بش حرف بر سنيه ندا
اتمك ايجون موضوع در و منادي اذعو فليلك
مناينه نائب اولان بوش حرف من بر يله اقبالي
مطلوب اولان در و اذعو لملك مقامينه بوش
حرف در بر يسي بعضي كره لفظا قائم اولور يا زيد
مثللي و بعضي كره تقديرا قائم اولوب و لفظا محذوف
اولور الله تعالىك يوسف اعرض عن هذا قول
شريفند مقدر اولدوغني كبي تقدير كلام يا يوسف
دمك اولور و منادي مفرد معرفه اولدوغني و قد بود ذكر
اولان مثال اولدوغني كبي ضم اوزره مني اولوب
نصب اعرابي محذوف اولور و بوش حرف در يا حرف
كند و ايله قريبه و بعيده و متوسطه نداء اولمغله
موضوعه و مختصه اولور و احوالي اولماز بل كيه
ايا وهيا منادي بعيده يه نداء اولمغله و اي وهمه
يعني انا داي قريبه يه نداء اولمغله موضوعه در لرا
لكن همزه اقب و اي متوسط ايجون در اون اوج نودن
بشنجي نوع فعل مضارع ي نصب ايدن در حرف در
و بود در حرف انون و كي و اذن حرف ليدر اجب
ان تقوم مثللي و كن تا كيد نفى ايجون در لن يضرب
زيد مثللي و بزم ايجون ايكي حرف دخي وار در اول

یکی حرف دخی نفی ایچوندر برسی ما و برسی لا در
 و ما نفی حال ایچوندر و لا نفی استقبال ایچوندر و بو
 یکی حرف فعل مضارعی نصب اتمز لر و لن تاکید
 نفی استقبال ایچون اولغله لا دن بلغ در و طائفة
 معتزله لن کلمه سنک نفی ابدی ایچون اولسنه زاهد
 اولوب الله تعالی لن ترانی یا موسی قول سرفنده
 لن کلمه سنک نفی ایچون اولسنه زاهد اولمشلا
 اما اهل السنه و الجماعة حضرت موسی نک رؤی
 طلب اتمسی رؤیتک امکان و جواز نه دلیل اولغله
 آیه کریمه اولان نفی دنیا به نظر ایله تاکید حمل
 ایشلد در و بودرت حرفدن اولان کی تعلیل ایچوندر
 یعنی بر شیک شی آخره عله اولسنه دلالت ایچون
 موضوعدر جنتک کی تقوم مثللی و بو مثالده کی
 حرفی ما قبلتک ما بعدنه عله و سبب اولسنه
 دلالت ایدر و اسکت کی ادخل الجنة مثللی و بو
 مثالده کی حرفی متکلمک اسلام ایدله مشرف اولسی
 جنة عالیه به داخل اولق لغی غرضی ایچون اولدوغنی
 و اسلام شریفک جنة عالیه به دخول سبب و وسیله
 و عله اولدوغنی افاده ایچوندر **الله** ثبتنا علی
 الاسلام و بودرت حرفدن اولان اذن حرفی
 جواب و جزاء ایچوندر یعنی ما قبلتک شرط و ما
 بعدتک جزاء اولوب و ما قبلتک ما بعدنه سبب
 و عله اولدوغنی افاده ایچون موضوعدر انا اتیک

اذن اگر مک مثللی و بو مثالده ما قبلی ما بعدنه سبب
 اولدوغنی افاده ایچون اذن حرفی ذکر اولدی اولان
 نوعدن التخی نوع فعل مضارعی جزم ایدن بس حرفی
 اولکسی ان در و ان شرط و جزاء ایچوندر یعنی ان حرفی
 یکی جمله اقتضایدر جمله اولی شرط و سبب و جمله
 ثانیه جزا و مستبب اولور ان تکرر مثللی
 بو مثالده ان حرفی شرط اولان اولان فعلین
 مضارعین دن هر برینک آخری مجزوم یعنی ساکن
 قلدی و ایکنجسی کم در و لم حرفی معنای مضارعی
 معنای ماضیه قلب و نفی ایدر لم یضرب مثللی و ایکنجسی
 لما در و لما دخی لم کیبی معنای مضارعی معنای ماضیه
 قلب و نفی ایدر و لکن لم ده نفی مطلق و لما ده نفی
 مستغرق اولور لما یضرب مثللی و در دنجسی لام
 امر در یعنی امرک اولنه داخل اولان لام در لیسرب
 مثللی و امرک معنای فاعلده معنای فعلی طلب
 اتمکدر و بشخصه لاء النبی در یعنی نهیک اولنه داخل
 اولان لا در لا یضرب مثللی و نهیک معنای فاعلده
 معنای فعلک ترک اولنسنی طلب اتمک در اون
 اوج نوعدن ید بنی نوع طقوز اسم در که هر بری
 فعل مضارعک آخری جزم ایدر و هر برین شرط
 و جزاء ایچون اولان اینک معنای سی وارد و بو طقوز
 اسمایه اسماء منقوصه دیر لکرا اولکسی من در من
 یگر منی اگر منه مثللی و ایکنجسی ای در ایهم یگر منی

اگر نه مثللی و او چنجسی ما در ما تصنع اصنع مثللی
 یعنی سن هر نه اسلر سک بن دخی اول شی اسلرم دمکر
 و در رنجسی متی در زمان ایچوندر یعنی ظرف زماندر
 وقت معناسنه متی تخرج اخرج مثللی و بشنجسی مهبنا
 و مهما دخی وقت معناسنه ظرف زماندر مهما تخرج اخرج
 مثللی و التنجسی سوز و این مکان معناسنه ظرف
 مکاندر این تکرر عمر مثللی و بدنجسی آن دیر و آن
 دخی مکان معناسنه ظرف مکاندر آنی تا کل آکل
 مثللی و سکرنجسی حیما در و حیما دخی مکان معناسنه
 ظرف مکاندر حیما تذهب آذ هب مثللی و طفورنجسی
 اذ ما در و بو از ماده معنای ظرف و معنای شیشیه
 و اردر اذ ما تفعل افعل مثللی یعنی نه شی نه زمان
 یا خود نه مکانه سن اسلر سک بن دخی اول شی اول
 زماندر یا خود اول مکاندر اسلرم دمک معناسنه
 اولور اون اوج نوعدن سکرنجسی نوع درت اسم در
 بودرت اسمادن هربری اسم نکره تمیزیه اوزره نصب
 ایدر یعنی بودرت اسمادن هربرنده اولان اهامی دفع
 و رفع اتمک ایچون ذکر اولان اسم نکره ده هربری
 نصب عملنه ایدر و اول اسم نکره یر ممیز و تمیزدر
 و بودرت اسمانک اولکسی واحد و سعة و بونلارک
 بینند اولان اسماء عدد دن هربریه ترکیب اولان
 عسره در یعنی بو مرکب تعدادیدر احد عشر درهما
 و اثنی عشر درهما و ثلثة عشر درهما و اربعة عشر

درها و خمسة عشر درها و ستة عشر درها و سبعة
 عشر درها و ثمانية عشر درها و تسعة عشر درها
 مثللی و دخی سن مفرد مذکرده واحد و مثنای مذکرده
 اثنان و مفرد مؤنثه واحدة و مثنای مؤنثه اثنتان
 درسون و بونلار قیاس اوزره جاریدر زیر قیاس
 مذکر حقیقه اولان لفظ تاء تانث مؤنث حقیقه
 اولان لفظ تاء تانث ایله اولان اسماء اعداد
 مفرده دن اثنان یعنی ایکنت ما فوقه دلالة
 ایدن اسماء اعداد عسره به و ارنجه قیاس اوزره
 جاری دکدر یعنی مذکر حقیقه تالیله و مؤنث
 حقیقه تاسز اولور یعنی مذکر ایچون علی خلاف
 القیاس اثبات تالیله ثلثة و اربعة و خمسة و ستة
 و سبعة و ثمانية و تسعة و عشرة دنیلور و مؤنث
 ایچون علی خلاف القیاس تاء حذفه ثلث و اربع و خمس
 و ست و سبع و ثمان و تسع و عشر دنیلور الله
 تعالی سخرها علیهم سبع لیل و ثمانية ایام
 قول سر یفنده اولدوغنی کبی زیر الیل مؤنث و یوم
 مذکر در و لیلک مضافده تاء حذف و ایامک
 مضافده تاء اثبات اولندی و اسماء اعداد مرکبه دن
 احد عشر رجلا و اثنی عشر رجلا مذکر ایچونند
 و قیاس اوزره جاریدر و احدی عسره امرأة و اثنتا
 عشرة امرأة مؤنث ایچوندر و قیاس اوزره جاریدر
 و بونلارک ما فوقه اولان اسماء اعداد مرکبه

عَشْرِينَ وَارْتَجِهْ مَذْكَرًا يَجُوزُ أَوْلَادُهُ تَاءً اثْبَاتًا
 أَيْلَهُ وَمَوْثِقًا يَجُوزُ أَوْلَادُهُ تَاءً حَذْفِيَّةً عَلَى خِلَافِ
 الْقِيَاسِ كُلُّ وَثِقَةٍ عَشْرٌ جَلًّا وَارْبَعَةٌ عَشْرٌ جَلًّا وَخَمْسَةٌ
 عَشْرٌ جَلًّا وَسِتَّةٌ عَشْرٌ جَلًّا وَسَبْعَةٌ عَشْرٌ جَلًّا
 وَثَمَانِيَةٌ عَشْرٌ جَلًّا وَتِسْعَةٌ عَشْرٌ جَلًّا مِثْلِيٌّ وَثَلَاثَةٌ
 عَشْرٌ أَمْرًا بِدَوْنِ عَشْرَةِ أَمْرَةٍ وَخَمْسٌ عَشْرٌ أَمْرَةً
 وَسِتٌّ عَشْرٌ أَمْرًا بِسَبْعِ عَشْرَةِ أَمْرَةٍ وَثَمَانٌ عَشْرَةٌ
 أَمْرًا وَتِسْعٌ عَشْرٌ أَمْرًا مِثْلِيٌّ وَمَعْلُومٌ أَوْلَادُهُ
 ثَلَاثَةٌ دُونَ عَشْرِينَ وَارْتَجِهْ أَوْلَادَهُ تَاءً لَمْ يَكُنْ مُمْتَرِزًا
 مَخْفُوضًا وَمَجْمُوعًا أَوْلَادُهُ يَجْمَعُ وَأَوْلَادُهُ يَجْمَعُ أَضَافَتُهُ
 مَجْرُورًا أَوْلَادُهُ كَرَكْسَةٌ مَذْكَرًا أَوْلَادُهُ كَرَكْسَةٌ مَوْثِقَةٌ
 أَوْلَادُهُ وَمَذْكَرٌ ثَلَاثَةٌ رِجَالٌ وَارْبَعَةٌ رِجَالٌ وَخَمْسَةٌ
 رِجَالٌ وَسِتَّةٌ رِجَالٌ وَسَبْعَةٌ رِجَالٌ وَثَمَانِيَةٌ رِجَالٌ
 وَتِسْعَةٌ رِجَالٌ وَعَشْرَةٌ رِجَالٌ مِثْلِيٌّ وَمَوْثِقَةٌ ثَلَاثٌ
 نِسْوَةٌ وَارْبَعٌ نِسْوَةٌ وَخَمْسٌ نِسْوَةٌ وَسِتٌّ نِسْوَةٌ
 وَسَبْعٌ نِسْوَةٌ وَثَمَانٌ نِسْوَةٌ وَتِسْعٌ نِسْوَةٌ وَعَشْرٌ
 نِسْوَةٌ مِثْلِيٌّ وَاحِدٌ عَشْرٌ نِسْوَةٌ وَتِسْعِينَ وَارْتَجِهْ
 أَوْلَادَهُ تَاءً أَعْدَادٌ مَرَكِبَةٌ نَكْرًا مُمْتَرِزًا مَفْرُودًا مَنصُوبًا
 أَوْلَادُهُ كَرَكْسَةٌ مَذْكَرًا أَوْلَادُهُ كَرَكْسَةٌ مَوْثِقَةٌ أَوْلَادُهُ
 وَمَذْكَرٌ أَحَدٌ عَشْرٌ جَلًّا وَاثْنَا عَشْرٌ جَلًّا وَثَلَاثَةٌ عَشْرٌ
 جَلًّا وَغَيْرُ بِلَرٍ مِثْلِيٌّ وَمَوْثِقَةٌ أَحَدِي عَشْرَةٍ أَمْرَةٍ وَاثْنَا
 عَشْرَةٍ أَمْرَةٍ وَثَلَاثٌ عَشْرَةٌ أَمْرَةٍ وَغَيْرُ بِلَرٍ مِثْلِيٌّ وَمِائَةٌ
 وَارْتَجِهْ تَشْبِيهًا لِرَيْنِكَ وَجَمْعًا لِرَيْنِكَ مُمْتَرِزًا

اضافته

أَيْضًا قَبْلَهُ مَفْرُودًا مَجْرُورًا أَوْلَادُهُ مِائَةٌ رِجَالٌ وَمِائَةٌ رِجَالٌ
 وَمِائَةٌ رِجَالٌ وَالْفَارِجُ رِجَالٌ وَالْفَارِجُ رِجَالٌ وَمِائَةٌ رِجَالٌ
 وَدَرْتٌ أَسْمَاءٌ أَيْكُنْجِي اسْتَفْهَامًا يَجُوزُ أَوْلَادُهُ كَمِ دَرْتٍ
 كَمِ دَرْتِهَا مَالِكٌ مِثْلِيٌّ وَارْتَجِهْ كَانِيٌّ دَرْتِ كَانِيٍّ رِجَالًا
 عِنْدِي مِثْلِيٌّ وَدَرْتِ كَانِيٍّ كَانِيٌّ عِنْدِي كَذَادٌ رِجَالًا
 مِثْلِيٌّ أَوْ نَوْعٌ نَوْعٌ طَقُوزٌ نَجِيٌّ نَوْعٌ كَمَا تَدْرُسُ
 وَبِوَكَلَاةٍ أَسْمَاءٌ أَعْمَالٌ دَرْتِ لِرِوَابِ أَعْمَالِكَ بَعْضُهُ
 رَفَعٌ عَمَلِيٌّ أَيْدِرُ وَبَعْضُهُ نَصَبٌ عَمَلِيٌّ أَيْدِرُ وَبِوَأَسْمَاءِ
 أَعْمَالٍ طَقُوزٌ كَمَا تَدْرُسُ وَبِوَطَقُوزٍ كَمَا تَدْرُسُ أَلْسِي نَصَبٌ
 عَمَلِيٌّ أَيْدِرُ أَوْ لَكْسِي رُوَيْدَةٌ دَرْتِ رُوَيْدَةٍ مِثْلِيٌّ
 وَبِوَأَمْهَلٍ زَيْدًا مَعْنَا سَنَهُ دَرْتِ وَارْتَجِهْ زَيْدًا دَرْتِ بَلَّةً
 زَيْدًا مِثْلِيٌّ وَبِوَدَعٍ زَيْدًا مَعْنَا سَنَهُ دَرْتِ وَارْتَجِهْ
 دُونَكَ دَرْتِ دُونَكَ زَيْدًا مِثْلِيٌّ وَبِوَحْدٍ زَيْدًا مَعْنَا سَنَهُ
 وَدَرْتِ نَجْسِي عَلَيْكَ دَرْتِ عَلَيْكَ زَيْدًا مِثْلِيٌّ وَبِالزَّمِ زَيْدًا
 مَعْنَا سَنَهُ دَرْتِ وَبِشَجْسِي هَادِرًا زَيْدًا مِثْلِيٌّ وَبِوِ
 حَذِّ زَيْدًا مَعْنَا سَنَهُ دَرْتِ وَبِالتَّجْسِي حَيْهَلٌ دَرْتِ حَيْهَلٌ
 التَّرِيدُ مِثْلِيٌّ وَبِوَأَنَّ التَّرِيدُ مَعْنَا سَنَهُ دَرْتِ وَأَسْمَاءُ
 أَعْمَالٍ أَوْجِي رَفَعٌ عَمَلِيٌّ أَيْدِرُ أَوْ لَكْسِي هَيْهَاتَ دَرْتِ
 هَيْهَاتَ زَيْدًا مِثْلِيٌّ وَبِوَبَعْدٍ زَيْدًا مَعْنَا سَنَهُ دَرْتِ
 وَارْتَجِهْ شَتَانٌ دَرْتِ شَتَانٌ زَيْدًا وَعَمْرٌ مِثْلِيٌّ
 وَبِوَأَفْرَقًا مَعْنَا سَنَهُ دَرْتِ وَارْتَجِهْ سَرْعَانٌ دَرْتِ
 سَرْعَانٌ زَيْدًا وَعَمْرٌ مِثْلِيٌّ وَبِوَسَرَعٍ زَيْدًا وَعَمْرٌ
 مَعْنَا سَنَهُ دَرْتِ أَوْجِي نَوْعٌ نَوْعٌ نَجِيٌّ نَوْعٌ أَعْمَالٌ

ناقصه در و بوافعال ناقصه اسمی رفع و خبری
 نصب ایدر یعنی رفع ایدیکی لفظه اسم و نصب ایدیکی
 لفظه خبر در لکر و افعال ناقصه اون اوج فعل در
 و بوافعاله ناقصه دیند کیک و جهی بود که کلام
 بونلا رده فاعل ایله تامر اولیوب بلکه تامر اولمقد
 خبر منصوبه **خبر در** و افعال ناقصه نک اولکی
 کان در کان زید **مثلاً** و بوکان ایچون برکه قاج
 معنا وارد را اولکی معنای استمرار در الله تعالی نک
 و کان الله علیما حکیمما قول شریف مثالی یعنی قرینه
 اعانه ایله کان ده معنای استمرار اعتبار اول نور و الله
 تعالی نک علی قدیم اولوب مسبوق بالعدم اولمغله
 بونظم شریف اولان کان ده معنای استمراری اعتبار
 اتمک واجب و لازم در و ایکنی معنای حدی
 و وجود در و بوضو رتده افعال تامه دن اولوب
 خبر منصوبه محتاج اولماز الله تعالی نک و ان کان
 ذو عسرة قول شریف مثالی و معنای نظم شریف
 و ان وجد ذو عسرة دمک اولور و اوچنمی معنای
 معنای انتقال در یعنی کان ده برصفندن صفة اخرى
 انتقال بعضیکره قرینه ایله اعتبار اول نور الله تعالی نک
 و کان من الکافرین قول شریف مثالی و معنای نظم شریف
 و صار من الکافرین دمک اولور و در دخی معنای
 معنای ماضیدر یعنی کان هر تقدرا صلند زماندن
 منسلخ اولان افعال دن اولدی ایسه ده لکن بمعونه القرینه

بعض

بعضی کره معنای ماضی کند و ده اعتبار اول نور کان زید غنیاً
 مثالی یعنی زمان ماضیدر زید غنی اولمش اید و دمک
 اولور و بشنمی معنای زائد اولمقدر یعنی کان در
 مشتمل اولان کلامک کان سیز معنای تامر اولمقد
 الله تعالی نک کیف نکلم من کان فی المهد صبیا
 قول شریف مثالی بونظم شریف اولمقسزین
 معنای کلام تامر اولور و بونظم شریف کات
 ذکر اولند و غنی فائده اخرى یجوند و افعال
 ناقصه نک ایکنی صارد در صار بشر امیراً
 مثالی و اوچنمی اصبح در اصبح زید غنیاً مثالی
 و در دخی امسی در امسی زید قائماً مثالی و بشنمی
 اصبحی در اصبحی زید کجا مثالی و التخیسی ظل در
 ظل زید قائماً مثالی و بدنجسی بات در بات
 زید عروساً مثالی و سکرنجسی ما زال در ما زال
 الایمیر مسروراً مثالی **اللهم** اطلب منک کون
 امیرنا مسروراً دائماً بفضلک الدائم یا ارحم
 الراحمین و طقوزنجسی ما برح در ما برح زید
 غنیاً مثالی و اوننجسی ما فتی در ما فتی زید غنیاً
 مثالی و اون برنجسی ما انفک در ما انفک زید
 کریماً مثالی و بود کراولنا افعال در صار معنای
 لکن صار معنای بوافعال لردن منفهم بر قید
 زائد دخی معتبر در مثلاً اصبح صار فی الصبح معنای
 و اون اوچنمی لیس در لیس زید بخیراً مثالی

وبو أفعال ناقصه نك سائر متصرفات دخي مضارع
 وتثنيه وجمع واسم فاعل وغيره كبي اسمين رفع
 وخبر لربني نصب ايد لر اون اوج نوعدن اون
 بر محي نوع افعال مقاربه درو بو افعال مقاربه
 اسمي رفع وخبر في نصب ايدرو بو افعال مقاربه
 درت فعل دري كسي عسي در وعسي نك استعمال
 ايكي نوعدر اوله عسي نك مابعدنك اسم مرفوعي
 ذكر اولنوب واسم مرفوعندك صكره ان مصدرية
 استقباليه ايله مصدر فعل مضارع ذكر اولنقدر
 عسي زيد ان يخرج مثلي لكن بو فعل مضارع مع
 فاعله بر جمله اولوب و تاويل مفردة عسي نك خبر
 اولوق اوزره محلي منصوب اولور وتصحيح حمل ايجون
 اسم جانبنده يا خود خبر جانبنده بر مناسب
 مضاف تقدير اولور و بو تقديره مثال مذكورك
 خلاصه سي عسي حال زيد خروجا يا خود زيد صاحب
 خروج دمك اولور واستعمالك ايكنجي نوعي عسي نك
 بعدنك ان مصدرية استقباليه ايله مصدر فعل
 مضارع ذكر اولنوب و بو فعل مضارع دن صكره
 فعل مضارعك فاعل اولوق اوزره بر اسم مرفوع
 ذكر اولنور و بو فعل مضارع مع فاعله تاويل
 مفردة عسي نك اشمله خبر مجموعي مقامينه قائم
 اولور عسي ان يخرج زيد مثلي وبعضي كره ان
 مصدرية حذفه كاديه تشبيه الاستعمال اولنور عسي

زيد

زيد يخرج مثلي وعسي ده بحسب الوضع وب و طمع
 ورجاء معنا سي معتبر در و بعضيلر عسي دن صكره ذكر
 اولنان فعل مضارع مفعول منزله سنك اولغله خبر
 جانبنده برهنه مضاف تقديره حاجت اولمسنه ذاهب
 اولوب ومعناده قارب زيد ان يخرج يعني الخروج
 اولغله مذهبنه استدلال ايشه فعال مقاربتك
 ايكنجي سي كاد در و كاد نك فاعل اسم محض اولور وخبر
 اكثر استعمالده ان مصدرية دن عاري فعل مضارع
 اولور زيرا كادده خبر نك حالده حصول نك قرينه
 دلالت اتمك بالوضع معتبر در و ان مصدرية حاله
 منافي اولان استقباليه دلالت اتمك كاد نك خبري
 اولان فعل مضارع ان مصدرية ايله تصدير اتمك
 متناهي نك بنيني جمع اتمك اولور بوايه بعيد عن
 العقل در كاد زيد يخرج مثلي وبعضي كره عسي نك
 تشبيه طريقه كاد نك خبر نك ان مصدرية داخله
 اولور كاد زيد ان يخرج مثلي نك كاديه تشبيه
 طريقه عسي نك خبر دن ان مصدرية حذف
 اولنور و غي كبي مثالي سبقت اتمش ايدو و افعال
 مقاربتك او جنسي كرت در و كرت استعمالده
 كاد كيدر كرت زيد يخرج مثلي ومعناده قرب
 و طفوق كيدر و افعال مقاربتك در و جنسي اسرع
 معانسه اولان اوشك در و اوشك بعضي كره عسي نك
 استعمال كبي استعمال اولور اوشك زيد ان يخرج

اسم ايله

وَأَدْنَاكَ أَنْ يَخْرُجَ زَيْدٌ مِثْلِي وَبَعْضِي كَرَهُ كَادَنكَ اسْتَعْمَالُ
 كَيْبِي اسْتَعْمَالُ أَوْلَانِ وَأَوْشَكَ زَيْدٌ يَخْرُجُ مِثْلِي أَوْ
 أَوْجِ نَوْعِدُنْ أَوْنِ أَيْ كَيْبِي نَوْعِ أَعْمَالِ الْمَدْحِ وَالذَّمِّ
 بِعَيْنِ مَدْحٍ وَزَمِ انْتِشَابِي أَيْ بِحُجُونِ مَوْضُوعِ فِعْلِهِ دَرُ
 وَبِوَأَعْمَالِ الْمَدْحِ وَالذَّمِّ فَاعْلَرَنْدَه زَفَعِ عَمَلِي أَيْ دَرُ
 وَأَكْثَرِيَا بُولَانِ فَاعْلَرَنْدَه نَصْرَه مَخْصُوصِ بِالْمَدْحِ
 وَالذَّمِّ ذَكَرَ أَوْلَانِ أَيْ كَيْبِي مَدْحٍ أَيْ جُونِ دَرِ نَعْمٍ وَحَبْدًا
 مِثْلِي وَآيَكْسِي دَخِي نَعْمٍ أَيْ جُونِ دَرِ بَشْشِ وَسَاءَ مِثْلِي وَنَعْمٍ
 وَبَشْشِ وَسَاءَ بُوَاوَجِدُنْ هَرَبَرِيكَ أَكْثَرِيَا فَاعْلَى
 عَهْدِ ذَهَبِي أَيْ جُونِ أَوْلَانِ لَامِ تَعْرِيفِيَه مَعْرِفِ اسْمِ جِنْسِ
 أَوْلَانِ نَعْمِ الرَّجُلِ زَيْدٌ وَبَشْشِ الرَّجُلِ زَيْدٌ وَسَاءَ
 الرَّجُلِ زَيْدٌ مِثْلِي وَحَبْدًا نَكِ فَاعْلَى ذَاوَرِ حَبْدًا
 زَيْدٌ مِثْلِي وَبِوَأَمِثْلَه مَذْكُورَه ذَكَرَ أَوْلَانِ زَيْدِ
 بِوَأَمِثْلَه نَكِ بَعْضِي سِنْدِ مَخْصُوصِ بِالْمَدْحِ وَبَعْضِي
 آخِرَه مَخْصُوصِ بِالذَّمِّ دَرُ وَمَخْصُوصِ بِالْمَدْحِ أَوْ
 الذَّمِّ أَكْثَرِ اسْتَعْمَالِه مَوْخَرِ مَبْدَا وَفِعْلِ الْمَدْحِ
 أَوْ الذَّمِّ مَعَ فَاعِلِه جَمْلَه مَقْدَمِ خَيْرِ دَرِ أَوْنِ أَوْجِ نَوْعِدُنْ
 أَوْنِ أَوْجِنِي نَوْعِ أَعْمَالِ الشُّكِّ وَالْيَقِينِ دَرِ وَبِوِ
 أَعْمَالِه أَعْمَالِ قُلُوبِ دَرِ عَلِمْتُ وَجَدْتُ رَأَيْتُ
 مِثْلِي وَبِوَاوَجِي جَزْمِ وَيَقِينِ أَيْ جُونِ دَرِ وَدَخِي
 ظَنَنْتُ حَسِبْتُ خَلْتُ مِثْلِي وَبِوَاوَجِي شَكْتُ
 بِعَيْنِ يَقِينِ وَجَزْمِ مَقَابِلِي أَوْلَانِ ظَنُّنْ أَيْ جُونِ دَرِ وَدَخِي
 زَعَمْتُ مِثْلِي وَبِوَفِعْلِ ذَكَرَ أَوْلَانِ الَّتِي أَعْمَالُ بِيَسْتَعْمَالِ

متوسط

مَوْسَطُ دَرِ بِعَيْنِ بُوَاوَجِي نَوْعِ أَعْمَالِ بَعْضِي كَرَهُ جَزْمِ
 وَيَقِينِ أَيْ جُونِ أَوْلَانِ بِعَيْنِ جَزْمِ وَيَقِينِ مَعْنَا سِنْدِ
 اسْتَعْمَالِ أَوْلَانِ عَلِمْتُ كَيْبِي وَبَعْضِي كَرَهُ ظَنُّنْ
 أَيْ جُونِ أَوْلَانِ بِعَيْنِ ظَنُّنْ مَعْنَا سِنْدِ اسْتَعْمَالِ
 أَوْلَانِ ظَنَنْتُ كَيْبِي وَبِوَيْدِي أَعْمَالِ دَرِ هَرَبَرِي
 آيَكِ مَفْعُولِه مَتَعَدِي أَوْلَانِ مَفْعُولِ ثَانِي خَارِجِه
 مَفْعُولِ أَوْلَانِ عَيْنِي أَوْلَانِ مَفْعُولِ أَوْلَانِ عِبَارَه
 أَوْلَانِ أَعْطَيْتُ بَابِيكَ مَفْعُولِ ثَانِي سِي خَارِجِه
 مَفْعُولِ أَوْلَانِ غَيْرِي أَوْلَانِ كَيْبِي أَوْلَانِ أَعْطَيْتُ
 زَيْدًا دَرِ هَمَّا مِثْلِي بِوَأَمِثْلَه أَعْطَيْتُ نَكِ مَفْعُولِ
 ثَانِي سِي أَوْلَانِ دَرِ هَم مَفْعُولِ أَوْلَانِ زَيْدِكَ
 خَارِجِه وَوَأَقَعْدَه غَيْرِي دَرِ أَمَّا عَلِمْتُ بَشِيرًا كَرِيمًا
 مِثْلَه عَلِمْتُ نَكِ مَفْعُولِ ثَانِي سِي أَوْلَانِ كَرِيمِ
 خَارِجِه وَوَأَقَعْدَه مَفْعُولِ أَوْلَانِ بَشِيرِكَ
 عَيْنِي دَرِ بِعَيْنِ خَارِجِه آيَكْسِي بِرِشْخَصِ وَأَحْدَرَنْ
 عِبَارَتِ دَرِ وَبِوَيْدِي أَعْمَالِ قُلُوبِ دَرِ هَرَبَرِيكَ
 مَفْعُولِ ثَانِي سِنْدِ مَفْعُولِ أَوْلَانِ عَائِدِ وَرَاجِعِ
 ضَمِيرِ أَوْلَانِ بِعَيْنِ مَفْعُولِ ثَانِي بِرِ لَفْظِ مَشْتَبِ
 أَوْلَانِ كِه تَحْتَنْدَه مَفْعُولِ أَوْلَانِ عَائِدِ بِرِ ضَمِيرِ مُسْتَرِ
 أَوْلَانِ اسْمِ فَاعِلِ وَاسْمِ مَفْعُولِ كَيْبِي عَلِمْتُ بَشِيرًا
 مُنْعَمًا وَعَلِمْتُ بَشِيرًا مُعْظَمًا كَيْبِي وَبِوَأَمِثْلَه لَيْدَنْ
 هَرَبَرِيكَ مَفْعُولِ ثَانِيكَ تَحْتَنْدَه مَفْعُولِ أَوْلَانِ
 عَائِدِ ضَمِيرِ مُسْتَرِ وَآرِدِ حَسِبْتُ زَيْدًا فَاضِلًا

وَخَلَّتْ زَيْدًا مُقِيمًا وَظَنَّتْ زَيْدًا عَالِمًا وَعَلَّتْ
 زَيْدًا فَاصِلًا وَرَأَيْتُ زَيْدًا رَاكِبًا وَوَحَدْتُ زَيْدًا
 عَاقِلًا وَزَعَمْتُ عَمْرًا كَرِيمًا مِثْلِي وَذَكَرْتُ
 أَوْلَادِي وَغِي وَجِهَ أَوْزَرَهُ يَوْزَعُو أَمْلَدُنْ عَوَامِلُ
 سَمَاعِيهِ طِفْسَانُ بَرَعَا مِلْدَرُ وَيَوْزَعُو أَمْلَدُنْ
 عَوَامِلُ قِيَاسِيهِ مَعْدِي عَامِلِدَرُ وَعَوَامِلُ قِيَاسِيهِ نَكْ
 أَوْ لَكْسِي عَلَى الْأَطْرَاقِ فَعَلْتُ دَرَّ يَعْنِي كَرَكْسَهُ أَوْلُ
 فَعَلْتُ مَتَعَدِي أَوْلَسُونُ وَكَرَكْسَهُ أَوْلُ فَعَلْتُ لَازِمُ
 أَوْلَسُونُ عَامِلِدَرُ وَعَمَلِي قِيَاسِيهِ رَاكِبًا كَرَكْسَهُ فَعَلْتُ مَتَعَدِي
 أَوْلُورَ أَيْسَهُ فَا عَلَّنِي رَفَعُ وَمَفْعُولُنِي نَضْبُ أَيْدِي رَضَبُ
 زَيْدٌ عَمْرًا مِثْلِي وَكَرَفَعْتُ لَازِمُ أَيْسَهُ أَنْجَقُ فَا عَلَّنِي
 رَفَعُ أَيْدِي رَجَلِي زَيْدٌ مِثْلِي وَعَوَامِلُ قِيَاسِيهِ نَكْ
 أَيْ كُنْجِسِي مَصْدَرُ دَرَّ وَمَصْدَرُ فَعْلِكَ عَمَلِي كَيْبِي عَمَلُ
 أَيْدِي وَكَثْرَ حِينَ عَمَلِهِ مَنَكْرًا أَوْلُورَ يَعْنِي مَعْرَفُ
 بِاللَّامِ أَوْلِمَارُ وَمَصْدَرُ كَرَكْسُ مَعْنَى مَاضِيهِ
 وَكَرَكْسُ مَعْنَى حَالِهِ وَكَرَكْسُ مَعْنَى اسْتِقْبَالِهِ
 مِقَارِنِي عَمَلِهِ مَانِعُ أَوْلِمَارُ عَجَبْتُ مِنْ ضَرْبِ زَيْدِ
 عَمْرًا أَمْسُ أَوْلَانُ أَوْ غَدًا مِثْلِي وَعَوَامِلُ قِيَاسِيهِ نَكْ
 أَوْ كُنْجِسِي أَسْمُ فَا عَلَّدَرُ وَأَسْمُ فَا عَلُّ فَعْلِيكَ عَمَلُ كَيْبِي
 عَمَلُ أَيْدِي يَعْنِي فَا عَلَّنِي رَفَعُ وَمَفْعُولُنِي نَضْبُ أَيْدِي رَاكِبًا
 أَسْمُ فَا عَلُّ فَعْلُ مَتَعَدِي دَرَّ مَشْتَقٌ أَوْلْدِي أَيْسَهُ زَيْدٌ
 ضَارِبٌ هَلَامُهُ عَمْرًا مِثْلِي بَوْمَانِكَ ضَارِبُ
 فَا عَلُّ أَوْلَانُ غَلَامُهُ دَرَّ فَعْلُ عَلَّنِي وَمَفْعُولُنِي أَوْلَانُ

عمارة نصب علمني أيتدي زيرا متعدي ومعلوم
 اولان يضرب دن مشتق دَرَّ وَاكْرَ أَسْمُ فَا عَلُّ
 فَعْلُ لَازِمُ دَرَّ مَشْتَقٌ أَوْلْدِي أَيْسَهُ أَنْجَقُ فَا عَلَّنِي
 رَفَعُ أَيْدِي زَيْدٌ جَالِسٌ صَاحِبُهُ مِثْلِي وَأَسْمُ
 فَا عَلُّكَ عَمَلِي نَكْ شَرْطِي أَسْمُ فَا عَلُّكَ حَالُ بِأَخُو اسْتِقْبَالُ
 مَعْنَى سَنَهُ مِقَارِنُ أَوْلُوبُ بَوْمَانِكَ مَعْنَى مَتَعَدِي فَا عَلَّدَرُ
 مَعْتَبَرُ أَوْلَمَقْدَرُ زَيْرُ أَسْمُ فَا عَلُّ مَعْنَى مَاضِي قَصْدُ
 أَوْلُنُورَ أَيْسَهُ عَمَلُ أَمْتَرُ وَأَسْمُ فَا عَلُّكَ عَمَلِيكَ بِرِشْرَطِي
 دَخِي مَبْدَأِيهِ بِأَمُوصُولِهِ بِأَمُوصُوفِهِ بِأَخُو دَرَّ
 الْحَالَهُ بِأَخُو دَرَّ أَوَّاهُ اسْتِفْهَامِيهِ دَرَّ بِرِينِهِ بِأَخُو
 أَدْوَاهُ نَفِي دَرَّ بِرِينِهِ أَعْتِمَادُ أَيْ تَكْدِيرُ زَيْرُ أَسْمُ فَا عَلَّدَرُ
 مَعْنَى حَالِ أَوْلِ اسْتِقْبَالُ مَعْتَبَرُ أَوْلُ دَرَّ قَدْنُ صَكْرَهُ
 بَوْمَانِكَ أَوْلَانُ أَسْيَادُنْ هَيْجُ بِرِينِهِ أَيْ تَمْتَرُ أَيْسَهُ
 عَمَلُ أَيْدِي مَن مَبْدَأِيهِ أَعْتِمَادُ أَيْلَهُ عَمَلِيكَ مَثَالِي زَيْدِ
 ضَارِبِ أَبُوهُ دَرَّ وَمُوصُولُهُ أَعْتِمَادُ أَيْلَهُ عَمَلِيكَ
 مَثَالِي جَاءَ الضَّارِبُ أَبُو دَرَّ زَيْرُ أَسْمُ فَا عَلُّ وَأَسْمُ
 مَفْعُولُهُ أَوْلَانُ الْفِ وَاللَّامُ الَّذِي مَعْنَى سَنَهُ أَسْمُ
 مُوصُولُهُ وَمُوصُوفُهُ أَعْتِمَادُ أَيْلَهُ عَمَلِيكَ مَثَالِي جَاءَ
 رَجُلٌ ضَارِبٌ أَبُو دَرَّ وَذِي الْحَالَةِ أَعْتِمَادُ أَيْلَهُ عَمَلِيكَ
 مَثَالِي جَاءَ زَيْدٌ رَاكِبًا فَزَسَهُ دَرَّ وَأَسْمُ فَا عَلُّكَ
 مَبْدَأِيهِ أَعْتِمَادُ نَكْ مَعْنَى مَبْدَأِيكَ خَبَرِي أَوْلَمَقْدَرُ
 وَمُوصُوفُهُ أَعْتِمَادُ نَكْ مَعْنَى مَبْدَأِيكَ مَوْصُوفُهُ صَفِيهِ
 أَوْلَمَقْدَرُ وَذِي الْحَالَةِ أَعْتِمَادُ نَكْ مَعْنَى مَبْدَأِيكَ حَالُ

اعتماد

اولسی مراد اولنان سیدن حال اولمقدور و بومسول
 امثله مذکوره دن معلوم اولور و الفاظ استفهامیه
 برینه اعتماد ایله عملک منالی اقام زید در
 و الفاظ نفی دن برینه اعتماد ایله عملک منالی
 ما قائم زید در و حرف استفهامه و حرف
 نفیه اعتماد ایله مناسی بونلار ایله اسم فاعلک
 مصدر اولسی در یعنی بونلار اسم فاعلک اولند
 اولمقدور و عوامل قیاسیه نک در دنجسی اسم
 مفعولدر و اسم مفعول دخی مشتق اولدوغی
 فعلک علی کبی عمل ایدر و اسم فاعلک عملک شرطیکه
 ذکر اولندی اول شرط اسم مفعولک عملک
 دخی شرط ایدر اول شرط بولنما زسیه اسم
 مفعول دخی عمل ایدر و اسم مفعولک عملک شرطیکه
 بولنوب و عمل ایدر یکنه مثاللری زید مضروب
 غلامه و جاء المضروب غلامه و جاء رجل مضروب
 غلامه و جاء زید مرگوباً فرسه و امضروب زید
 و ما مضروب زید کلام ایدر و عوامل قیاسیه نک
 بشجسی صفة مشبهه در و صفة مشبهه فعل لازمه
 مشتق اولغله فعلک علی کبی انحق فاعلده رفع
 عملی ایدر زید شریف اصله کبی شرف اصله
 قولک کبی و صفة مشبهه ده معنای ثبوت و تقریر
 معتبر اولغله عملده زمان حال و زمان استقبال
 برینه مقارنه شرط دکلدر لکن موصولک ماعداسدن

ذکر اولندوغی وجه اوزره برینه اعتماد ایتک
 شرطدر و موصوله اعتماد صفة مشبهه ده
 ممکن دکلدر بر صفة مشبهه ده اولان الف
 و اللام الذی معنا سنه اسم موصول اولدوغی
 اتفاق ایدر و عوامل قیاسیه نک التنجسی شول
 اسمدر که اسم آخره مضاف اولدوغی
 اولان اسم مضاف الیه اولان اسم آخره
 جر عملی ایدر و مطلق اضافه ایکی قیدر بر
 قسمنه اضافه معنویه و بر قسم آخره اضافه
 لفظیه درلر و اضافه معنویه شول اضافه درکه
 انه مضاف اولان اسم معمولنه مضاف اولان
 صفة اولمیه و اضافه معنویه بعضی کره اضافه
 یعنی اللام اولور و اضافه لفظیه شول اضافه درکه
 انه مضاف اولان اسم معمولنه مضاف صفة
 اولور ضارب زید منالی و عوامل قیاسیه نک
 یدنجسی اسم تامدر و اسم تامر شول اسمدر که
 اسم آخری کند و نک ممیزی اولوق اوزره
 نصب ایدر و اول ممیز دخی اسم تامده مستقر
 و ثابت اولان ابهامی رفع ایدر عندی راقود
 خلا و قفیزان بر و منوان سمنان و عشروت
 درهما مثللی راقوده اولان ابهامی خلا و قفیزان
 اولان ابهامی بر و منوان ده اولان ابهامی سمنان
 و عشرون ده اولان ابهامی درهما ممیزی رفع

بعضی کره اضافه معنی من
 اولور دخی صفة مشبهه
 بعضی کره اضافه معنی من
 ضرب الیوم مثلاً و

ایدوب و بو تمیز لردن هربری مقدمنده
 اولان اسم تام ایله منصوب بدو بو اسملرک
 بعضی سندک تمامیه تنوین ایله و بعضی سندک
 نون تثنيه ایله و بعضی سندک نون جمع ایله اولور
 و بو اسملرک بعضی سی عددی و بعضی سی کیلی
 و بعضی سی وزنی لوب کندر ایله اخرک قدری
 معلوم اولور **و مبرم** اولسونکه یوز عاملان عامل
 معنوی اکی عدد در اولکسی مبتداء و خبرده
 عاملدر زید قائم و کبره شاعره مثلی و ایکنجسی
 مضارعده عاملدر و مضارعده عامل اول مضارعک
 مفرد موقعده وقوعیدر و بو اسیه بر معنادر
 زید یضرب مثلی بو مثالک یضرب خبر موقعده
 بولندی و خبر اسیه اصل اولان مفرد اولمقدر زید
 کاتب مثلی و مبتداه عامل اول مبتدایک مبتداء
 اولمق لغی در بو اسیه بر معنادر الحمد لله علی توفیقہ

بالا تمام والصلوة والسلام

علی خیر الانام و علی الله

و اصحابه الکرام

الی یوم القیام

بسم